

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VIII kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM-10-87-19

Druk nr 3579
Warszawa, 27 czerwca 2019 r.

Pan
Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

- o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Jednocześnie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Inwestycji i Rozwoju.

Z poważaniem,

(-) Mateusz Morawiecki

/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

U S T A W A

z dnia

o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami¹⁾

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. 1. Ustawa określa środki służące zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami oraz obowiązki podmiotów publicznych w tym zakresie.

2. Do dostępności cyfrowej, w zakresie nieuregulowanym w niniejszej ustawie, stosuje się przepisy ustawy z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz. U. poz. 848).

Art. 2. Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) bariera – przeszkodę lub ograniczenie architektoniczne, cyfrowe lub informacyjno-komunikacyjne, które uniemożliwia lub utrudnia osobom ze szczególnymi potrzebami udział w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami;
- 2) dostępność – dostępność architektoniczną, cyfrową oraz informacyjno-komunikacyjną, co najmniej w zakresie określonym przez minimalne wymagania, o których mowa w art. 6, będącą wynikiem uwzględnienia uniwersalnego projektowania albo zastosowania racjonalnego usprawnienia;
- 3) osoba ze szczególnymi potrzebami – każdą osobę, która ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na równi z innymi osobami;

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, ustawę z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, ustawę z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane, ustawę z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe, ustawę z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej, ustawę z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ustawę z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, ustawę z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, ustawę z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta, ustawę z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym, ustawę z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, ustawę z dnia 5 lipca 2018 r. o ułatwieniach w przygotowaniu i realizacji inwestycji mieszkaniowych oraz inwestycji towarzyszących oraz ustawę z dnia 23 października 2018 r. o Solidarnościowym Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych.

- 4) uniwersalne projektowanie – uniwersalne projektowanie, o którym mowa w art. 2 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169 oraz z 2018 r. poz. 1217), zwanej dalej „Konwencją”, uwzględniane w szczególności w celu spełnienia minimalnych wymagań, o których mowa w art. 6, dla zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami;
- 5) racjonalne usprawnienie – racjonalne usprawnienie, o którym mowa w art. 2 Konwencji, stosowane w szczególności w celu spełnienia minimalnych wymagań, o których mowa w art. 6, dla zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Art. 3. W zakresie określonym ustawą zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami jest obowiązkiem:

- 1) jednostek sektora finansów publicznych w rozumieniu art. 9 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 869),
 - 2) innych, niż określone w pkt 1, państwowych jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej,
 - 3) innych, niż określone w pkt 1, osób prawnych, utworzonych w szczególnym celu zaspokajania potrzeb o charakterze powszechnym niemających charakteru przemysłowego ani handlowego, jeżeli podmioty, o których mowa w tym przepisie oraz w pkt 1 i 2, pojedynczo lub wspólnie, bezpośrednio lub pośrednio przez inny podmiot:
 - a) finansują je w ponad 50% lub
 - b) posiadają ponad połowę udziałów albo akcji, lub
 - c) sprawują nadzór nad organem zarządzającym, lub
 - d) mają prawo do powoływania ponad połowy składu organu nadzorczego lub zarządzającego,
 - 4) związków podmiotów, o których mowa w pkt 1 i 2, lub podmiotów, o których mowa w pkt 3
- zwanych dalej „podmiotami publicznymi”.

Art. 4. 1. Podmiot publiczny zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami przez stosowanie uniwersalnego projektowania lub racjonalnych usprawnień.

2. Podmiot publiczny w ramach zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami podejmuje także działania mające na celu:

- 1) uwzględnianie ich potrzeb w planowanej i prowadzonej przez ten podmiot działalności;

2) usuwanie barier, a także zapobieganie ich powstawaniu.

3. W przypadku zlecenia lub powierzenia, na podstawie umowy, realizacji zadań publicznych finansowanych z udziałem środków publicznych lub udzielania zamówień publicznych podmiotom innym niż podmioty publiczne, podmiot publiczny jest obowiązany do określenia w treści umowy warunków służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w zakresie tych zadań publicznych lub zamówień publicznych, z uwzględnieniem minimalnych wymagań, o których mowa w art. 6.

4. Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w ramach umowy, o której mowa w ust. 3, następuje, o ile jest to możliwe, z uwzględnieniem uniwersalnego projektowania.

Art. 5. 1. Przedsiębiorcy oraz organizacje pozarządowe, o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2019 r. poz. 688), dążą w prowadzonej działalności do zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

2. W przypadku gdy podmiot inny niż podmiot publiczny realizuje, na podstawie umowy zawartej z podmiotem publicznym, zadanie finansowane z udziałem środków publicznych, jest obowiązany do zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w zakresie określonym w tej umowie.

Art. 6. Minimalne wymagania służące zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami obejmują:

- 1) w zakresie dostępności architektonicznej:
 - a) zapewnienie wolnych od barier przestrzeni komunikacyjnych poziomych i pionowych budynków,
 - b) instalację urządzeń lub zastosowanie środków technicznych i rozwiązań architektonicznych w budynku, które umożliwiają dostęp do wszystkich pomieszczeń, z wyłączeniem pomieszczeń technicznych,
 - c) zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy,
 - d) zapewnienie wstępu do budynku osobie korzystającej z psa asystującego, o którym mowa w art. 2 pkt 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej

i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 511, z późn. zm.²⁾),

- e) zapewnienie osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób;
- 2) w zakresie dostępności cyfrowej – wymagania określone w ustawie z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych;
- 3) w zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjnej:
- a) obsługę z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się, o których mowa w art. 3 pkt 5 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz. U. z 2017 r. poz. 1824), lub przez wykorzystanie zdalnego dostępu online do usługi tłumacza przez strony internetowe i aplikacje,
 - b) instalację urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących, w szczególności pętli indukcyjnych, systemów FM lub urządzeń opartych o inne technologie, których celem jest wspomaganie słyszenia,
 - c) zapewnienie na stronie internetowej danego podmiotu informacji o zakresie jego działalności – w postaci elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo, nagrania treści w polskim języku migowym oraz informacji w tekście łatwym do czytania,
 - d) zapewnienie, na wniosek osoby ze szczególnymi potrzebami, komunikacji z podmiotem publicznym w formie określonej w tym wniosku.

Art. 7. 1. W indywidualnym przypadku, jeżeli podmiot publiczny nie jest w stanie, w szczególności ze względów technicznych lub prawnych, zapewnić dostępności osobie ze szczególnymi potrzebami w zakresie, o którym mowa w art. 6 pkt 1 i 3, podmiot ten jest obowiązany zapewnić takiej osobie dostęp alternatywny.

2. Dostęp alternatywny, o którym mowa w ust. 1, polega w szczególności na:

- 1) zapewnieniu osobie ze szczególnymi potrzebami wsparcia innej osoby lub
- 2) zapewnieniu wsparcia technicznego osobie ze szczególnymi potrzebami, w tym z wykorzystaniem nowoczesnych technologii, lub
- 3) wprowadzeniu takiej organizacji podmiotu publicznego, która umożliwi realizację potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w niezbędnym zakresie dla tych osób.

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2018 r. poz. 1000, 1076, 1925, 2192 i 2354 oraz z 2019 r. poz. 730 i 924.

3. W przypadku braku możliwości zapewnienia osobie ze szczególnymi potrzebami dostępności w zakresie, o którym mowa w art. 6 pkt 2, zastosowanie mają przepisy art. 7 ustawy z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych.

Rozdział 2

Koordinacja zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

Art. 8. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego koordynuje zapewnianie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Art. 9. Koordinacja, o której mowa w art. 8, polega w szczególności na:

- 1) monitorowaniu zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, w zakresie, o którym mowa w art. 6 pkt 1 i 3;
- 2) inicjowaniu zmian przepisów prawnych w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami;
- 3) wyznaczaniu kierunków i prowadzeniu działań informacyjno-promocyjnych dotyczących zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami;
- 4) inicjowaniu badań naukowych w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, w szczególności z uwzględnieniem uniwersalnego projektowania;
- 5) promowaniu współpracy w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:
 - a) między jednostkami samorządu terytorialnego,
 - b) między organami administracji publicznej, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami, uczelniami i instytutami badawczymi,
 - c) z innymi państwami, organizacjami oraz instytucjami zagranicznymi i międzynarodowymi;
- 6) inicjowaniu działań na rzecz poprawy świadomości społecznej w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami;
- 7) opiniowaniu projektów programów przyjmowanych przez Radę Ministrów w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Art. 10. 1. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego koordynuje zapewnianie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami również przez inicjowanie i realizację rządowych programów mających na celu wsparcie działań na rzecz dostępności.

2. Rządowe programy, o których mowa w ust. 1, są przyjmowane w drodze uchwały przez Radę Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.

Art. 11. 1. Podmiot publiczny przekazuje co 4 lata, najpóźniej do dnia 31 marca danego roku, raport o stanie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w danym podmiocie, i publikuje go na swojej stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej, a jeżeli nie ma strony podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej – na swojej stronie internetowej.

2. Raport, o którym mowa w ust. 1, zawiera:

- 1) informacje w zakresie spełniania przez dany podmiot, w ramach prowadzonej działalności, minimalnych wymagań, o których mowa w art. 6;
- 2) w każdym przypadku zapewnienia dostępu alternatywnego zgodnie z art. 7 – analizę uzasadniającą brak zapewnienia dostępności osobie ze szczególnymi potrzebami.

3. Raport, o którym mowa w ust. 1, jest przygotowywany na formularzu opracowanym przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego i udostępnionym na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej tego ministra.

4. Raport, o którym mowa w ust. 1, jest przekazywany do:

- 1) ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego – w przypadku raportów przygotowywanych przez podmioty publiczne będące organami, o których mowa w art. 5 § 2 pkt 4 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2096 oraz z 2019 r. poz. 60, 730 i 1133), oraz inne podmioty publiczne o ogólnokrajowym zasięgu działania;
- 2) właściwego miejscowo wojewody – w przypadku raportów przygotowywanych przez podmioty publiczne inne niż podmioty, o których mowa w pkt 1.

5. Raporty przygotowywane przez podmioty publiczne będące organami, o których mowa w art. 5 § 2 pkt 4 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego, zawierają także informacje zbiorcze o stanie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w zakresie działalności jednostek podległych oraz nadzorowanych przez te organy.

6. Wojewoda, w terminie do dnia 30 czerwca danego roku, przygotowuje zbiorczy raport o stanie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami na terenie danego województwa, uwzględniający dane z raportów, o których mowa w ust. 4 pkt 2, i przekazuje go ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego.

7. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego, na podstawie raportów podmiotów, o których mowa w ust. 4 pkt 1, i zbiorczych raportów o stanie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami na terenie danego województwa przygotowuje, w terminie do dnia 30 listopada danego roku, raport o stanie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w kraju i przekazuje go do zaopiniowania Radzie Dostępności, o której mowa w art. 13.

8. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego, po uzyskaniu opinii, o której mowa w ust. 7, przedkłada raport o stanie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w kraju do wiadomości Rady Ministrów.

9. Raport o stanie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w kraju zawiera w szczególności:

- 1) analizę stanu zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami przez podmioty publiczne;
- 2) ocenę skuteczności działań mających na celu zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami przez podmioty publiczne;
- 3) rekomendacje dla poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami przez podmioty publiczne, w tym w zakresie zmian przepisów prawa oraz innych dokumentów dotyczących zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Art. 12. Niezależnie od obowiązku, o którym mowa w art. 11 ust. 1, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego może, w każdym czasie, występować do podmiotów publicznych o przedstawienie sprawozdań dotyczących zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w zakresie ich działalności.

Art. 13. 1. Przy ministrze właściwym do spraw rozwoju regionalnego działa Rada Dostępności, zwana dalej „Radą”, jako organ opiniodawczo-doradczy tego ministra.

2. Do zadań Rady należy:

- 1) opiniowanie przekazanych Radzie projektów aktów prawnych i innych dokumentów dotyczących zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami;
- 2) proponowanie ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego sposobu realizacji zadań określonych w programach mających na celu wsparcie działań na rzecz zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami;

- 3) przedstawianie propozycji w przedmiocie zmiany przepisów w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami;
- 4) proponowanie rozwiązań w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami do zastosowania przez organy administracji publicznej;
- 5) wyrażanie opinii i zajmowanie stanowisk, w szczególności w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami oraz działań na rzecz poprawy świadomości społecznej w zakresie dostępności;
- 6) wskazywanie ekspertów, o których mowa w art. 16 ust. 5 pkt 2;
- 7) przygotowanie rocznego sprawozdania z działalności Rady.

3. Rada składa się maksymalnie z 50 członków.

4. Skład Rady ustala minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego, spośród kandydatów zgłoszonych przez:

- 1) organy administracji rządowej,
- 2) Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, o którym mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- 3) Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego, o której mowa w ustawie z dnia 6 maja 2005 r. o Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego oraz o przedstawicielach Rzeczypospolitej Polskiej w Komitecie Regionów Unii Europejskiej (Dz. U. poz. 759),
- 4) Radę Dialogu Społecznego, o której mowa w ustawie z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2232),
- 5) Radę Działalności Pożytku Publicznego oraz Komitet do spraw Pożytku Publicznego, o których mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- 6) Krajową Izbę Gospodarczą, o której mowa w ustawie z dnia 30 maja 1989 r. o izbach gospodarczych (Dz. U. z 2019 r. poz. 579),
- 7) Prezesa Zarządu Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, o którym mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, zwanego dalej „Prezesem Zarządu PFRON”,

8) Krajową Radę Konsultacyjną do Spraw Osób Niepełnosprawnych, o której mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,

9) inne podmioty istotne w zakresie zadań Rady

– zwane dalej „podmiotami zgłaszającymi”.

5. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego zwraca się pisemnie do podmiotów zgłaszających o zgłoszenie kandydatów do Rady.

6. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego może powołać do składu Rady również inne osoby.

7. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego powołuje członków Rady spośród osób:

1) wskazanych przez podmioty zgłaszające lub

2) o których mowa w ust. 6

– biorąc pod uwagę ich kompetencje, doświadczenie i wiedzę ekspercką w zakresie dostępności.

8. Członkiem Rady może być osoba, która:

1) nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe;

2) korzysta z pełni praw publicznych;

3) wyraziła zgodę na powołanie w skład Rady.

9. Kadencja Rady trwa cztery lata.

10. Przed upływem kadencji członkostwo w Radzie wygasa na skutek:

1) rezygnacji złożonej na piśmie przewodniczącemu Rady;

2) wniosku podmiotu zgłaszającego;

3) śmierci;

4) niemożności sprawowania funkcji z powodu długotrwałej choroby stwierdzonej zaświadczeniem lekarskim;

5) skazania prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe;

6) pozbawienia praw publicznych.

11. W przypadku, o którym mowa w ust. 10, minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego może powołać nowego członka Rady na okres pozostały do końca kadencji,

spośród pozostałych kandydatów, zgłoszonych zgodnie z ust. 4, po potwierdzeniu aktualności zgłoszenia, lub spośród osób, o których mowa w ust. 6.

12. Przewodniczącym Rady jest minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego.

13. Przewodniczący Rady w szczególności:

- 1) kieruje jej pracami i reprezentuje ją na zewnątrz;
- 2) może powoływać grupy robocze.

14. W przypadku nieobecności przewodniczącego Rady zastępuje go wyznaczona przez niego osoba zatrudniona w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.

15. Na posiedzenie Rady mogą być zapraszane przez przewodniczącego Rady inne osoby, o ile jest to uzasadnione zadaniami Rady.

16. Udział w pracach Rady jest nieodpłatny.

17. Za udział w pracach Rady członkom Rady oraz osobom, o których mowa w ust. 15, przysługuje zwrot kosztów podróży, na warunkach określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2019 r. poz. 1040 i 1043).

18. Obsługę Rady zapewnia urząd obsługujący ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.

19. Szczegółowy tryb działania Rady określa regulamin ustanawiany przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.

Art. 14. 1. Każdy organ władzy publicznej, w tym organ administracji rządowej i samorządowej, organ kontroli państwowej i ochrony prawa oraz sądy i trybunały, wyznacza co najmniej jedną osobę pełniącą funkcję koordynatora do spraw dostępności.

2. Do zadań koordynatora do spraw dostępności należy w szczególności:

- 1) wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami w dostępie do usług świadczonych przez podmiot, o którym mowa w ust. 1;
- 2) przygotowanie i koordynacja wdrożenia planu działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami przez podmiot, o którym mowa w ust. 1, zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 6;
- 3) monitorowanie działalności podmiotu, o którym mowa w ust. 1, w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

3. Plan działania, o którym mowa w ust. 2 pkt 2, obejmuje w szczególności analizę stanu zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami przez podmiot, o którym

mowa w ust. 1, oraz planowane działania w zakresie poprawy realizacji zadań w zakresie dostępności przez ten podmiot.

4. W sądach powszechnych i powszechnych jednostkach organizacyjnych prokuratury, mając na uwadze ich strukturę organizacyjną, możliwe jest wyznaczenie wspólnego koordynatora do spraw dostępności, dla więcej niż jednego sądu lub więcej niż jednej jednostki organizacyjnej prokuratury, na podstawie odrębnego porozumienia.

5. Podmiot, o którym mowa w ust. 1, publikuje na swojej stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej, a jeżeli nie ma strony podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej – na swojej stronie internetowej, dane kontaktowe koordynatora do spraw dostępności oraz treść planu działania, o którym mowa w ust. 2 pkt 2.

Rozdział 3

Certyfikacja dostępności

Art. 15. 1. Certyfikacja dostępności, zwana dalej „certyfikacją”, ma na celu potwierdzenie, czy podmiot, o którym mowa w art. 5 ust. 1, zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami.

2. Certyfikacja obejmuje:

- 1) weryfikację spełnienia minimalnych wymagań, o których mowa w art. 6, przez przeprowadzenie audytu dostępności;
- 2) sformułowanie szczegółowych zaleceń w zakresie poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami przez dany podmiot;
- 3) wydanie certyfikatu dostępności.

3. Certyfikacji dokonują wyłącznie podmioty posiadające zasoby organizacyjne, kadrowe oraz narzędzia pozwalające na należyte przeprowadzenie certyfikacji, wyłonione przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego po przeprowadzeniu otwartego naboru.

Art. 16. 1. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego ogłasza otwarty nabór podmiotów ubiegających się o status podmiotów dokonujących certyfikacji:

- 1) na swojej stronie podmiotowej w Biuletynie Informacji Publicznej;
- 2) na stronie internetowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.

2. Ogłoszenie o naborze, o którym mowa w ust. 1, zawiera w szczególności:

- 1) informacje o:
 - a) szczegółowych wymogach, jakie musi spełniać podmiot, aby uzyskać status podmiotu dokonującego certyfikacji,
 - b) terminie składania wniosków o nadanie statusu podmiotu dokonującego certyfikacji, który nie może być krótszy niż 30 dni od dnia ukazania się ogłoszenia o naborze na stronie, o której mowa w ust. 1 pkt 1,
 - c) trybie weryfikacji wniosków o nadanie statusu podmiotu dokonującego certyfikacji;
- 2) wzór wniosku o nadanie statusu podmiotu dokonującego certyfikacji.

3. Wniosek o nadanie statusu podmiotu dokonującego certyfikacji podlega ocenie w zakresie posiadania przez dany podmiot zasobów organizacyjnych, kadrowych oraz narzędzi, pozwalających na należyte przeprowadzenie certyfikacji.

4. W celu weryfikacji wniosków o nadanie statusu podmiotu dokonującego certyfikacji minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego powołuje zespół do spraw weryfikacji wniosków, zwany dalej „Zespołem”.

5. W skład Zespołu:

- 1) wchodzi pracownicy urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, wskazani przez tego ministra;
- 2) mogą wchodzić eksperci wskazani przez Radę.

6. Udział w pracach Zespołu jest nieodpłatny.

7. Przewodniczącego Zespołu wyznacza minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego spośród pracowników urzędu obsługującego tego ministra.

8. Do członków Zespołu stosuje się przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego dotyczące wyłączenia pracownika.

9. Wyniki naboru, o którym mowa w ust. 1, minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego publikuje niezwłocznie po zakończeniu prac Zespołu na stronie, o której mowa w ust. 1 pkt 1.

Art. 17. 1. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego prowadzi wykaz podmiotów dokonujących certyfikacji. Wykaz jest zamieszczany na stronie, o której mowa w art. 16 ust. 1 pkt 1.

2. Do wykazu, o którym mowa w ust. 1, wpisuje się podmioty, które spełniają wymogi, o których mowa w art. 15 ust. 3, wyłączone w wyniku naboru, o którym mowa w art. 16 ust. 1.

Art. 18. W przypadku gdy:

- 1) podmiot ubiegający się o status podmiotu dokonującego certyfikacji nie spełnia wymogów, o których mowa w art. 15 ust. 3 – minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego odmawia, w drodze decyzji, nadania temu podmiotowi statusu podmiotu dokonującego certyfikacji;
- 2) podmiot wpisany do wykazu, o którym mowa w art. 17 ust. 1, przestał spełniać wymogi, o których mowa w art. 15 ust. 3 – minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego pozbawia, w drodze decyzji, ten podmiot statusu podmiotu dokonującego certyfikacji i wykreśla ten podmiot z wykazu.

Art. 19. 1. Dokumentem potwierdzającym spełnianie minimalnych wymagań, o których mowa w art. 6, jest certyfikat dostępności, zwany dalej „certyfikatem”, wydawany dla konkretnego podmiotu na okres czterech lat od dnia wydania.

2. Certyfikat zawiera:

- 1) oznaczenie podmiotu dokonującego certyfikacji;
- 2) nazwę podmiotu, dla którego został wydany, oraz wskazanie adresu jego siedziby;
- 3) numer i oznaczenie certyfikatu;
- 4) skrócony opis zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami;
- 5) okres ważności certyfikatu;
- 6) datę wydania i podpis uprawnionej osoby.

3. Certyfikat może ponadto zawierać zalecenia w zakresie poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami przez dany podmiot.

Art. 20. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego może dokonywać kontroli i oceny działalności podmiotu, któremu nadano status podmiotu dokonującego certyfikacji, w zakresie:

- 1) efektywności, rzetelności i jakości działalności w zakresie dokonywania certyfikacji;
- 2) spełniania wymogów, o których mowa w art. 15 ust. 3;
- 3) prowadzenia dokumentacji związanej z dokonywaniem certyfikacji.

Art. 21. 1. Certyfikacji dokonuje się na wniosek podmiotu ubiegającego się o certyfikat, zawierający w szczególności nazwę i adres siedziby tego podmiotu oraz wskazanie zakresu

prowadzonej przez ten podmiot działalności. Wniosek jest składany do podmiotu wpisanego do wykazu, o którym mowa w art. 17 ust. 1, na formularzu zgodnym z wzorem określonym w przepisach wydanych na podstawie art. 28 ust. 2.

2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, może zostać złożony w postaci papierowej albo elektronicznej za pomocą środków komunikacji elektronicznej, o których mowa w ustawie z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz. U. z 2019 r. poz. 123 i 730), z tym że wniosek złożony za pomocą środków komunikacji elektronicznej opatruje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym.

3. Podmiot ubiegający się o certyfikat dostępności nie może być powiązany faktycznie lub prawnie z podmiotem dokonującym certyfikacji.

Art. 22. 1. Przeprowadzenie certyfikacji odbywa się na podstawie umowy zawieranej między podmiotem dokonującym certyfikacji a podmiotem ubiegającym się o certyfikat.

2. Przeprowadzenie certyfikacji podlega opłacie certyfikacyjnej, której wysokość jest ustalana w umowie, o której mowa w ust. 1.

3. Opłata certyfikacyjna wnoszona na rzecz podmiotu dokonującego certyfikacji nie może przekroczyć:

- 1) trzykrotności – w przypadku prowadzenia działalności w jednym obiekcie,
- 2) sześciokrotności – w przypadku prowadzenia działalności w od dwóch do pięciu obiektach,
- 3) dziesięciokrotności – w przypadku prowadzenia działalności w od sześciu do dziesięciu obiektach,
- 4) dwudziestokrotności – w przypadku prowadzenia działalności w od jedenastu do dwudziestu obiektach,
- 5) trzydziestokrotności – w przypadku prowadzenia działalności w więcej niż dwudziestu obiektach

– przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej w roku kalendarzowym ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1270 i 2245 oraz z 2019 r. poz. 39, 539, 730 i 752), ustalonego według stanu na dzień złożenia wniosku o wydanie certyfikatu.

Art. 23. Podmiot dokonujący certyfikacji, w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia złożenia kompletnego wniosku:

- 1) w przypadku stwierdzenia, że podmiot ubiegający się o certyfikat spełnia minimalne wymagania, o których mowa w art. 6 – przekazuje temu podmiotowi certyfikat w postaci papierowej albo
- 2) zawiadamia podmiot ubiegający się o certyfikat o odmowie wydania certyfikatu.

Art. 24. Podmiot dokonujący certyfikacji jest obowiązany do:

- 1) przechowywania wydanego certyfikatu przez okres 5 lat od daty jego wydania;
- 2) przekazywania do ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego informacji o wydanych certyfikatach;
- 3) przechowywania dokumentów lub ich kopii i danych, na podstawie których został wydany certyfikat, a także do udostępniania tych dokumentów lub danych na żądanie ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.

Art. 25. W okresie ważności certyfikatu:

- 1) podmiot, któremu został wydany certyfikat, jest obowiązany spełniać minimalne wymagania, o których mowa w art. 6;
- 2) podmiot dokonujący certyfikacji może przeprowadzać kontrolę w zakresie spełniania minimalnych wymagań, o których mowa w art. 6, przez podmiot, któremu został wydany certyfikat.

Art. 26. 1. Jeżeli podmiot, któremu został wydany certyfikat, przestał spełniać minimalne wymagania, o których mowa w art. 6, podmiot dokonujący certyfikacji cofa certyfikat.

2. W przypadku cofnięcia certyfikatu podmiot dokonujący certyfikacji jest obowiązany zawiadomić ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego oraz podmiot, któremu wydano certyfikat, o cofnięciu tego certyfikatu, wskazując jednocześnie uzasadnienie faktyczne i prawne.

Art. 27. 1. W przypadku, o którym mowa w:

- 1) art. 23 pkt 2, podmiotowi ubiegającemu się o certyfikat,
- 2) art. 26 ust. 1, podmiotowi, któremu wydano certyfikat

– przysługuje skarga do sądu administracyjnego w terminie 30 dni od dnia doręczenia zawiadomienia odpowiednio o odmowie wydania certyfikatu lub o cofnięciu certyfikatu.

2. W postępowaniu przed sądem stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2018 r. poz. 1302, 1467 i 1629 oraz z 2019 r. poz. 11, 60, 848 i 934) o zaskarżaniu do sądu decyzji administracyjnych.

Art. 28. 1. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego podaje do publicznej wiadomości, na swojej stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej, informacje o podmiotach, którym został wydany certyfikat.

2. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego, po zasięgnięciu opinii Rady, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) szczegółowe wymogi, jakie muszą spełniać podmioty dokonujące certyfikacji,
- 2) wzór wniosku o wydanie certyfikatu dostępności,
- 3) wzór certyfikatu dostępności

– uwzględniając konieczność stworzenia efektywnych warunków dokonywania certyfikacji w skali kraju, zapewnienia jawności i jednolitości procesu certyfikacji, zagwarantowania poprawności i kompletności informacji zawartych we wniosku oraz potrzebę ujednoczenia wydawanych dokumentów.

Rozdział 4

Postępowanie skargowe

Art. 29. Każdy, bez konieczności wykazania interesu prawnego lub faktycznego, ma prawo poinformować podmiot publiczny o braku dostępności architektonicznej lub informacyjno-komunikacyjnej tego podmiotu.

Art. 30. 1. Osoba ze szczególnymi potrzebami lub jej przedstawiciel ustawowy, po wykazaniu interesu faktycznego, ma prawo wystąpić z wnioskiem o zapewnienie dostępności architektonicznej lub informacyjno-komunikacyjnej, zwanym dalej „wnioskiem o zapewnienie dostępności”.

2. Wniosek o zapewnienie dostępności jest wnoszony do podmiotu publicznego, z którego działalnością jest związane żądanie zapewnienia dostępności zawarte we wniosku.

3. Wniosek o zapewnienie dostępności zawiera:

- 1) dane kontaktowe wnioskodawcy;
- 2) wskazanie bariery utrudniającej lub uniemożliwiającej dostępność w zakresie architektonicznym lub informacyjno-komunikacyjnym;
- 3) wskazanie sposobu kontaktu z wnioskodawcą;

4) wskazanie preferowanego sposobu zapewnienia dostępności, jeżeli dotyczy.

Art. 31. 1. Zapewnienie dostępności, w zakresie określonym we wniosku o zapewnienie dostępności, następuje bez zbędnej zwłoki nie później jednak niż w terminie 14 dni od dnia złożenia wniosku o zapewnienie dostępności.

2. Jeżeli zapewnienie dostępności, w zakresie określonym we wniosku o zapewnienie dostępności, nie jest możliwe w terminie, o którym mowa w ust. 1, podmiot, o którym mowa w art. 30 ust. 2, niezwłocznie powiadamia wnioskodawcę o przyczynach opóźnienia i wskazuje nowy termin zapewnienia dostępności, nie dłuższy niż 2 miesiące od dnia złożenia wniosku o zapewnienie dostępności.

3. W przypadkach uzasadnionych wyjątkowymi okolicznościami, gdy zapewnienie dostępności w zakresie określonym we wniosku o zapewnienie dostępności jest niemożliwe lub znacznie utrudnione, w szczególności ze względów technicznych lub prawnych, podmiot publiczny niezwłocznie zawiadamia wnioskodawcę o braku możliwości zapewnienia dostępności, co nie zwalnia podmiotu publicznego z obowiązku zapewnienia dostępu alternatywnego, o którym mowa w art. 7.

4. W zawiadomieniu, o którym mowa w ust. 3, podmiot publiczny uzasadnia swoje stanowisko, w szczególności wskazuje okoliczności uniemożliwiające zapewnienie dostępności w zakresie określonym we wniosku o zapewnienie dostępności.

5. W postępowaniu w przedmiocie wniosku o zapewnienie dostępności nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego, z wyjątkiem przepisów dotyczących wyłączenia pracowników organu, doręczeń, sposobu obliczania terminów, uzupełniania braków formalnych i przekazywania wniosku zgodnie z właściwością.

Art. 32. 1. W przypadku gdy podmiot, o którym mowa w art. 30 ust. 2, nie zapewnił wnioskodawcy dostępności:

- 1) w sposób i w terminie, o których mowa w art. 31 ust. 1, albo
 - 2) w terminie określonym w art. 31 ust. 2, albo
 - 3) z powodów określonych w zawiadomieniu, o którym mowa w art. 31 ust. 3
- wnioskodawcy służy prawo złożenia skargi na brak dostępności, zwanej dalej „skargą”.

2. Skargę wnosi się do Prezesa Zarządu PFRON, w terminie 30 dni od dnia:

- 1) w którym upłynął odpowiednio termin:
 - a) określony w art. 31 ust. 1 albo

- b) wskazany w powiadomieniu, o którym mowa w art. 31 ust. 2;
- 2) otrzymania zawiadomienia, o którym mowa w art. 31 ust. 3.

3. Skarga powinna spełniać wymagania formalne określone dla wniosku o zapewnienie dostępności, o których mowa w art. 30 ust. 3, z tym że w zakresie pkt 2–4 jest wystarczające załączenie do skargi kopii żądania zapewnienia dostępności.

4. Stronami postępowania wszczętego na skutek wniesienia skargi są skarżący oraz podmiot publiczny, którego działalności dotyczy treść skargi.

5. W przypadku stwierdzenia, że niezapewnienie dostępności w zakresie żądanym przez skarżącego nastąpiło na skutek naruszenia przepisów ustawy, Prezes Zarządu PFRON nakazuje podmiotowi publicznemu, w drodze decyzji, zapewnienie dostępności, wraz z określeniem:

- 1) sposobu zapewnienia dostępności skarżącemu;
- 2) terminu realizacji nakazu, nie krótszego niż 30 dni, a w sprawach szczególnie skomplikowanych – nie krótszego niż 60 dni, od dnia doręczenia decyzji.

6. Prezes Zarządu PFRON, w drodze decyzji, odmawia nakazania podmiotowi publicznemu zapewnienia dostępności, w przypadku gdy podmiot publiczny wykaże, że nie zapewnił dostępności, w szczególności ze względów technicznych lub prawnych, a zapewnił dostęp alternatywny, o którym mowa w art. 7, a także gdy z innych względów skarga jest bezzasadna.

7. Postępowanie przed Prezesem Zarządu PFRON jest postępowaniem jednoinstancyjnym.

Art. 33. W zakresie nieuregulowanym w niniejszej ustawie do postępowań w sprawach skarg stosuje się przepisy działów I i II ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego.

Art. 34. 1. W przypadku braku realizacji nakazu w terminie, o którym mowa w art. 32 ust. 5 pkt 2, stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji dotyczące grzywny w celu przymuszenia.

2. Organem egzekucyjnym w zakresie grzywien w celu przymuszenia, o których mowa w ust. 1, jest naczelnik urzędu skarbowego właściwy miejscowo ze względu na siedzibę podmiotu, w stosunku do którego został wydany nakaz.

3. Środki uzyskane z grzywien, o których mowa w ust. 1, są przekazywane na rachunek Funduszu Dostępności, o którym mowa w art. 35.

Rozdział 5

Fundusz Dostępności

Art. 35. 1. Fundusz Dostępności, zwany dalej „Funduszem”, jest państwowym funduszem celowym, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.

2. Dysponentem Funduszu jest minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego.

3. Środki Funduszu przeznacza się na realizację zadań polegających na wsparciu działań w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami lub jej poprawy, w szczególności w budynkach użyteczności publicznej oraz budynkach mieszkalnictwa wielorodzinnego.

Art. 36. 1. Środki Funduszu pochodzą:

- 1) ze środków, o których mowa w art. 29 ust. 1, z wyłączeniem środków, o których mowa w art. 29 ust. 4a, art. 29a ust. 1 i art. 98 ust. 1 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 (Dz. U. z 2018 r. poz. 1431 i 1544 oraz z 2019 r. poz. 60 i 730), powierzonych w zarządzanie przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego;
- 2) z wpływów z grzywien w celu przymuszenia, o których mowa w art. 34 ust. 1;
- 3) z dotacji z budżetu państwa;
- 4) z odsetek z tytułu oprocentowania środków Funduszu;
- 5) z odsetek od lokat środków Funduszu;
- 6) z wpłaty ze zwrotów wparcia udzielonego ze środków Funduszu, wraz z oprocentowaniem;
- 7) ze środków Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych, o których mowa w art. 6a ust. 1 ustawy z dnia 23 października 2018 r. o Solidarnościowym Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych (Dz. U. poz. 2192), w wysokości określonej w rocznym planie finansowym tego funduszu;
- 8) z innych wpływów.

2. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego oraz minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego mogą, na podstawie porozumienia, określać zadania finansowane w ramach Funduszu w danym roku budżetowym ze środków, o których mowa w ust. 1 pkt 7.

Art. 37. 1. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego przekazuje na wyodrębniony rachunek bankowy w Banku Gospodarstwa Krajowego środki Funduszu na finansowanie:

- 1) pożyczek lub kredytów, w tym udzielanych na warunkach preferencyjnych;
- 2) pożyczek lub kredytów, z możliwością częściowego umorzenia;
- 3) kosztów związanych z udzielaniem i obsługą wsparcia, o którym mowa w pkt 1 i 2.

2. Bank Gospodarstwa Krajowego zarządza środkami, o których mowa w ust. 1, oraz pełni funkcję koordynatora realizacji wsparcia, o którym mowa w ust. 1.

3. Podstawę przekazywania środków, o których mowa w ust. 1, stanowi umowa zawarta między ministrem właściwym do spraw rozwoju regionalnego a Bankiem Gospodarstwa Krajowego.

4. Umowa, o której mowa w ust. 3, określa w szczególności:

- 1) wysokość środków finansowych, o których mowa w ust. 1;
- 2) warunki i tryb przekazywania środków finansowych;
- 3) zadania Banku Gospodarstwa Krajowego w zakresie koordynacji i realizacji wsparcia, w tym strategię inwestycyjną;
- 4) zasady inwestowania środków;
- 5) zasady sprawozdawczości i kontroli;
- 6) łączny limit i zasady wypłaty środków na wynagrodzenie za udzielanie i obsługę wsparcia.

5. Środki z tytułu spłaconych i zwróconych pożyczek lub kredytów oraz z tytułu ich oprocentowania są wykorzystywane na udzielanie kolejnych pożyczek lub kredytów, a także finansowanie kosztów związanych z ich obsługą.

Art. 38. Do zadań Banku Gospodarstwa Krajowego w zakresie, o którym mowa w art. 37 ust. 2, należy w szczególności:

- 1) dokonywanie wyboru pośredników finansowych i zawieranie z nimi umów;
- 2) przekazywanie środków pośrednikom finansowym;
- 3) gromadzenie środków z tytułu spłat i zwrotu wsparcia;
- 4) monitorowanie realizacji wsparcia;
- 5) prowadzenie rozliczeń środków i sporządzanie sprawozdawczości dla ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego;
- 6) sprawowanie kontroli realizacji wsparcia przez pośredników finansowych.

Art. 39. 1. Wsparcie, o którym mowa w art. 37 ust. 1, jest udzielane bezpośrednio przez Bank Gospodarstwa Krajowego lub wybranych przez niego pośredników finansowych.

2. Wsparcie, o którym mowa w art. 37 ust. 1, jest udzielane podmiotowi, w tym jednostce samorządu terytorialnego, który zamierza zrealizować inwestycję w celu zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami lub jej poprawy, na podstawie umowy, która określa w szczególności:

- 1) szczegółowy cel inwestycji;
- 2) warunki wypłaty i rozliczenia wsparcia;
- 3) formę wsparcia i warunki, na jakich zostało ono udzielone.

3. Wsparcie, o którym mowa w ust. 2, może stanowić pomoc publiczną lub pomoc *de minimis*.

4. W przypadku, o którym mowa w ust. 3, podmiotem udzielającym pomocy jest Bank Gospodarstwa Krajowego lub wybrany przez niego pośrednik finansowy.

Art. 40. Środki Funduszu przekazane zgodnie z art. 37 ust. 1 stanowią koszty Funduszu.

Art. 41. Podstawą gospodarki finansowej Funduszu jest roczny plan finansowy, sporządzany na każdy rok budżetowy, w trybie i na zasadach określonych w ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.

Rozdział 6

Zmiany w przepisach

Art. 42. W ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 506) w art. 5a w ust. 7 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) wymogi formalne, jakim powinny odpowiadać zgłaszane projekty z uwzględnieniem – o ile jest to możliwe – uniwersalnego projektowania, o którym mowa w art. 2 pkt 4 ustawy z dnia... o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. poz. ...);”.

Art. 43. W ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1983 oraz z 2019 r. poz. 115 i 730) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 5 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. Podmioty prowadzące działalność kulturalną składające wniosek o dotacje, o których mowa w ust. 2, w art. 9 ust. 3 i art. 28 ust. 1b, przedstawiają, w jaki sposób

wykorzystanie środków z dotacji będzie uwzględniało zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia ... o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. poz.).”;

2) po art. 9a dodaje się art. 9b w brzmieniu:

„Art. 9b. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego wskazuje programy określające cele przeznaczenia środków finansowych z budżetu państwa na priorytetowe zadania w danym roku kalendarzowym, w których wnioski o udzielenie dotacji wymagają przedstawienia sposobu wykorzystania środków z dotacji na zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia... o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.”;

3) w art. 34 w ust. 2 w pkt 4 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 5 w brzmieniu:

„5) określenie planowanych działań w zakresie dostosowania imprezy dla osób ze szczególnymi potrzebami, z uwzględnieniem, w razie potrzeby, racjonalnych usprawnień, o których mowa w art. 2 pkt 5 ustawy z dnia... o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.”.

Art. 44. W ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2018 r. poz. 1202, z późn. zm.³⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 7:

a) w ust. 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) warunki techniczne, jakim powinny odpowiadać obiekty budowlane i ich usytuowanie;”;

b) dodaje się ust. 4 w brzmieniu:

„4. Właściwi ministrowie, określając warunki techniczne, o których mowa w ust. 1, uwzględniają wymagania, o których mowa w art. 5 ust. 1–2b, oraz potrzeby osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia ... o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. poz.).”;

2) w art. 34 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Zakres i treść projektu budowlanego powinny być dostosowane do specyfiki i charakteru obiektu, stopnia skomplikowania robót budowlanych oraz w zależności od przeznaczenia projektowanego obiektu określać niezbędne warunki do korzystania

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2018 r. poz. 1276, 1496, 1669 i 2245 oraz z 2019 r. poz. 51, 630, 695 i 730.

z obiektu przez osoby ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia ... o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.”.

Art. 45. W ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 511, z późn. zm.⁴⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 21 po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Wpłaty, o których mowa w ust. 1, ulegają obniżeniu o 5% dla pracodawcy innego niż podmiot publiczny, o którym mowa w ustawie z dnia ... o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. poz. ...), posiadającego certyfikat, o którym mowa w art. 19 ust. 1 tej ustawy, począwszy od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym pracodawca ten zawiadomił Zarząd Funduszu o uzyskaniu certyfikatu dostępności w sposób, o którym mowa w ust. 2^f.”;

2) w art. 35a w ust. 1 w pkt 7 w lit. f średnik zastępuje się przecinkiem i dodaje się lit. g w brzmieniu:

„g) zmiany samodzielnego lokalu mieszkalnego, o którym mowa w przepisach ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (Dz. U. z 2019 r. poz. 737), dotychczas zajmowanego przez osobę niepełnosprawną, w sytuacji braku możliwości zastosowania w tym lokalu racjonalnych usprawnień, o których mowa w ustawie z dnia ... o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, odpowiednich do rodzaju niepełnosprawności lub jeżeli ich zastosowanie byłoby nieracjonalne ekonomicznie;”;

3) w art. 50 w ust. 2 po pkt 1a dodaje się pkt 1b w brzmieniu:

„1b) przedstawiciela ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego;”.

Art. 46. W ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 2187, z późn. zm.⁵⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 109 dodaje się ust. 3 i 4 w brzmieniu:

„3. Osoba ze szczególnymi potrzebami, o której mowa w ustawie z dnia ... o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. poz. ...), ma prawo otrzymania ogólnych warunków umów oraz regulaminów w formach, takich jak

⁴⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2018 r. poz. 1000, 1076, 1925, 2192 i 2354 oraz z 2019 r. poz. 730 i 924.

⁵⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2018 r. poz. 2243 i 2354 oraz z 2019 r. poz. 326, 730, 875 i 1074.

nagranie audio, nagranie wizualne treści w polskim języku migowym, wydruk w alfabecie Braille’a lub wydruk z wielkością czcionki wygodną do czytania, w terminie 7 dni od zgłoszenia takiej potrzeby.

4. Treść ogólnych warunków umów oraz regulaminów udostępnia się odpowiednio w formach dostępnych dla osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia ... o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, w tym przez system bankowości elektronicznej.”;

2) w art. 111 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. Osoba ze szczególnymi potrzebami, o której mowa w ustawie z dnia ... o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, ma prawo otrzymania informacji, o których mowa w ust. 1 i 2, w formach takich jak nagranie audio, nagranie wizualne treści w polskim języku migowym, wydruk w alfabecie Braille’a lub wydruk z wielkością czcionki wygodną do czytania, w terminie 7 dni od zgłoszenia takiej potrzeby.”.

Art. 47. W ustawie z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2019 r. poz. 945) w art. 23a w pkt 11 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 12 w brzmieniu:

„12) koordynacji, o ile ustawa nie stanowi inaczej, zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.”.

Art. 48. W ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1945 oraz z 2019 r. poz. 60, 235, 730 i 1009) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 1 w ust. 2 pkt 5 otrzymuje brzmienie:

„5) wymagania ochrony zdrowia oraz bezpieczeństwa ludzi i mienia, a także potrzeby osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia ... o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. poz. ...);”;

2) w art. 2 w pkt 19 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 20 w brzmieniu:

„20) „uniwersalnym projektowaniu” – należy przez to rozumieć uniwersalne projektowanie, o którym mowa w art. 2 pkt 4 ustawy z dnia ... o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.”;

3) w art. 10 w ust. 1 pkt 5 otrzymuje brzmienie:

- „5) warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia, oraz zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia ... o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, zgodnie z uniwersalnym projektowaniem;”;
- 4) w art. 15 w ust. 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:
- „2) zgodność z wynikami analizy, o której mowa w art. 32 ust. 1, wraz z datą uchwały rady gminy, o której mowa w art. 32 ust. 2, oraz sposób uwzględnienia uniwersalnego projektowania;”;
- 5) w art. 30 po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:
- „1a. Osoba ze szczególnymi potrzebami, o której mowa w ustawie z dnia ... o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, ma prawo do zapoznania się z treścią studium i planu miejscowego w zrozumiały dla niej sposób w terminie 14 dni od dnia zgłoszenia wniosku o udostępnienie treści studium lub planu miejscowego, w szczególności z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się, o których mowa w art. 3 pkt 5 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz. U. z 2017 r. poz. 1824).”.

Art. 49. W ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2018 r. poz. 2067 i 2245 oraz z 2019 r. poz. 730) w art. 25 w ust. 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

- „1) dokumentacji konserwatorskiej określającej stan zachowania zabytku nieruchomego i możliwości jego adaptacji, z uwzględnieniem historycznej funkcji i wartości tego zabytku, jak również możliwości jego dostosowania dla osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia ... o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. poz. ...);”.

Art. 50. W ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r. poz. 1614, 2244 i 2340) w art. 4 dodaje się ust. 4 w brzmieniu:

- „4. Organy administracji publicznej zapewniają dostępność, o której mowa w ustawie z dnia ... o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. poz. ...), form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6, dla osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w tej ustawie, biorąc pod uwagę ograniczenia wynikające z potrzeb ochrony przyrody oraz uwarunkowania terenowe.”.

Art. 51. W ustawie z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz. U. z 2019 r. poz. 1127 i 1128) w art. 12 dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1 i dodaje się ust. 2 w brzmieniu:

„2. Pacjent będący osobą ze szczególnymi potrzebami, o której mowa w ustawie z dnia ... o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. poz. ...), ma prawo do otrzymania informacji, o których mowa w ust. 1 oraz w art. 9–11, w zrozumiałym dla niego sposobie, w szczególności z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się, o których mowa w art. 3 ust. 5 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz. U. z 2017 r. poz. 1824).”.

Art. 52. W ustawie z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym (Dz. U. z 2018 r. poz. 2016 i 2435 oraz z 2019 r. poz. 730) w art. 21:

1) w ust. 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) rozwiązania techniczne zastosowane w środkach transportu służące zwłaszcza zapewnieniu ochrony środowiska oraz dogodnej obsługi pasażerów;”;

2) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Przy udzielaniu zamówienia publicznego na wykonywanie publicznego transportu zbiorowego, w specyfikacji istotnych warunków zamówienia uwzględnia się konieczność zapewnienia w środkach transportu rozwiązań technicznych służących zapewnieniu ich dostępności dla osób niepełnosprawnych i osób o ograniczonej zdolności ruchowej.”.

Art. 53. W ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2018 r. poz. 1398 oraz z 2019 r. poz. 730) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 9 w ust. 1:

a) wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia ... o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. poz. ...), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany

w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:”,

b) pkt 3 i 4 otrzymują brzmienie:

- „3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia ... o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia ... o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.”;

2) w art. 15 w ust. 1 w pkt 5 lit. a otrzymuje brzmienie:

- „a) listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wraz z ich opisami zawierającymi w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia: nazwę i wskazanie podmiotów je realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji, opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia ... o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania.”.

Art. 54. W ustawie z dnia 5 lipca 2018 r. o ułatwieniach w przygotowaniu i realizacji inwestycji mieszkaniowych oraz inwestycji towarzyszących (Dz. U. poz. 1496 oraz z 2019 r. poz. 630) art. 58 otrzymuje brzmienie:

- „Art. 58. Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 7 ust. 2 i 3 oraz art. 34 ust. 6 ustawy wymienionej w art. 44 w brzmieniu dotychczasowym zachowują moc i mogą być zmieniane.”.

Art. 55. W ustawie z dnia 23 października 2018 r. o Solidarnościowym Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych (Dz. U. poz. 2192) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 1 po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Fundusz może także wspierać działania w zakresie zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami lub jej poprawy, osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia ... o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. poz. ...).”;

2) po art. 6 dodaje się art. 6a w brzmieniu:

„Art. 6a. 1. Środki Funduszu przeznacza się także na wsparcie udzielane w ramach Funduszu Dostępności, o którym mowa w rozdziale 5 ustawy z dnia ... o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, zwanego dalej „Funduszem Dostępności”.

2. Wysokość odpisu ustala się corocznie w planie finansowym Funduszu.

3. Środki Funduszu są przekazywane na rachunek Funduszu Dostępności w terminie 21 dni od dnia ogłoszenia ustawy budżetowej na dany rok budżetowy.”;

3) w art. 18 dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1 i dodaje się ust. 2 brzmieniu:

„2. Środki Funduszu na realizację zadań, o których mowa w art. 6a, przekazane na rachunek Funduszu Dostępności stanowią koszty Funduszu.”.

Rozdział 7

Przepisy przejściowe, dostosowujące i końcowe

Art. 56. 1. W terminie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, ministrowie kierujący działami administracji rządowej dokonują, w zakresie swojej właściwości, przeglądu obowiązującego prawa pod kątem zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami i sporządzą raporty zawierające propozycje zmian prawnych w tym zakresie.

2. Raporty, o których mowa w ust. 1, są kierowane do ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, który kieruje je do zaopiniowania przez Radę Dostępności. Raporty są opiniowane przez Radę Dostępności w drodze uchwały, która może zawierać rekomendacje do zmian prawnych. Opinia Rady Dostępności nie jest wiążąca dla Rady Ministrów.

3. Właściwy minister, na wniosek ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, w terminie 12 miesięcy od dnia otrzymania wniosku, przedstawia Radzie Ministrów

informację o planowanych działaniach w zakresie określonym we wniosku, uwzględniającym rekomendacje, o których mowa w ust. 2.

Art. 57. Rządowy Program Dostępność Plus, przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 17 lipca 2018 r., z dniem wejścia w życie ustawy staje się rządowym programem mającym na celu wsparcie działań na rzecz dostępności, o którym mowa w art. 10 ust. 2, i może być zmieniany.

Art. 58. Pierwsze raporty, o których mowa w art. 11 ust. 1, są przekazywane do dnia 31 marca 2021 r.

Art. 59. Koordynatorzy do spraw dostępności, o których mowa w art. 14, zostaną wyznaczeni w terminie do dnia 30 września 2020 r.

Art. 60. Przepisy art. 109 ust. 3 i 4 oraz art. 111 ust. 3 ustawy zmienianej w art. 46 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się do ogólnych warunków umów, regulaminów oraz informacji, o których mowa w art. 109 ust. 1 i 2 oraz art. 111 ust. 1 i 2 ustawy zmienianej w art. 46, odpowiednio zawieranych lub opracowywanych albo zmienianych po upływie 2 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 61. Przepisy art. 10 ust. 1 pkt 5 oraz art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy zmienianej w art. 48 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, których sporządzanie albo zmianę rozpoczęto po upływie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 62. Do dokumentacji konserwatorskiej, której opracowanie rozpoczęto przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się przepisy ustawy zmienianej w art. 49 w brzmieniu dotychczasowym.

Art. 63. Przepis art. 12 ust. 2 ustawy zmienianej w art. 51 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się do informacji, o których mowa w art. 12 ust. 1 oraz w art. 9–11 tej ustawy, po upływie 2 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 64. Do postępowań o udzielenie zamówienia publicznego, wszczętych a niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się przepisy ustawy zmienianej w art. 52 w brzmieniu dotychczasowym.

Art. 65. Przepis art. 15 ust. 1 pkt 5 lit. a ustawy zmienianej w art. 53, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się do gminnych programów rewitalizacji przyjmowanych albo aktualizowanych po upływie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 66. Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 7 ust. 2 i 3 oraz art. 34 ust. 6 pkt 1 ustawy zmienianej w art. 44 zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 7 ust. 2 i 3 oraz art. 34 ust. 6 pkt 1 ustawy zmienianej w art. 44 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie dłużej jednak niż przez 36 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, i mogą być w tym czasie zmieniane, w szczególności z uwzględnieniem potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.

Art. 67. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, w terminie 30 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, powoła, na wniosek Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, w skład Rady Nadzorczej Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, o której mowa w ustawie zmienianej w art. 45, członka wskazanego przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.

Art. 68. W 2019 r. środki Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych, o którym mowa w ustawie zmienianej w art. 55, w kwocie 40 000 000 zł, zostaną przekazane na rachunek Funduszu Dostępności, o którym mowa w art. 35, w terminie 14 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 69. 1. Pierwszy plan finansowy Funduszu Dostępności, o którym mowa w art. 5, sporządza jego dysponent na okres od dnia utworzenia Funduszu Dostępności do dnia 31 grudnia 2019 r.

2. Projekt planu, o którym mowa w ust. 1, jest sporządzany w terminie 14 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 70. Jeżeli podmiot publiczny, w okresie 24 miesięcy od dnia ogłoszenia niniejszej ustawy, nie zapewni dostępności osobie ze szczególnymi potrzebami, zapewnienie dostępu alternatywnego, o którym mowa w art. 7, jest traktowane jako zapewnienie dostępności.

Art. 71. Tworzy się Radę Dostępności.

Art. 72. 1. W latach 2019–2028 maksymalny limit wydatków budżetu państwa, będących skutkiem finansowym ustawy wynosi 375 112 000 zł, w tym w poszczególnych latach wynosi w:

1) 2019 r. – 0 zł;

- 2) 2020 r. – 50 432 000,00 zł;
- 3) 2021 r. – 63 918 333,33zł;
- 4) 2022 r. – 37 251 666,67 zł;
- 5) 2023 r. – 37 251 666,67 zł;
- 6) 2024 r. – 37 251 666,67 zł;
- 7) 2025 r. – 37 251 666,67 zł;
- 8) 2026 r. – 37 251 666,67 zł;
- 9) 2027 r. – 37 251 666,67 zł;
- 10) 2028 r. – 37 251 666,67 zł.

2. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego monitoruje wykorzystanie limitu wydatków, o którym mowa w ust. 1, i dokonuje oceny wykorzystania tego limitu według stanu na koniec każdego kwartału, a w przypadku czwartego kwartału – według stanu na dzień 20 listopada danego roku.

3. W przypadku przekroczenia lub zagrożenia przekroczenia przyjętego na dany rok budżetowy limitu wydatków, o których mowa w ust. 1, stosuje się mechanizm korygujący, polegający na zablokowaniu wydatków budżetu państwa będących skutkiem finansowym niniejszej ustawy.

4. Za wdrożenie mechanizmu korygującego odpowiada minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego.

Art. 73. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem:

- 1) art. 1 ust. 2, art. 6 pkt 2 oraz art. 7 ust. 3, które wchodzi w życie w zakresie:
 - a) stron internetowych podmiotów publicznych nieopublikowanych przed dniem 23 września 2018 r. – z dniem 23 września 2019 r.,
 - b) stron internetowych podmiotów publicznych opublikowanych przed dniem 23 września 2018 r. – z dniem 23 września 2020 r.,
 - c) aplikacji mobilnych podmiotów publicznych – z dniem 23 czerwca 2021 r.;
- 2) art. 15–28, które wchodzi w życie po upływie 18 miesięcy od dnia ogłoszenia;
- 3) art. 4 ust. 3 i 4, art. 5 ust. 2, art. 29–34 i art. 51, które wchodzi w życie po upływie 24 miesięcy od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

1. Potrzeba nowej regulacji prawnej

Usuwanie barier i zapewnienie dostępności dla wszystkich obywateli, w tym przede wszystkim osób doświadczających trudności w mobilności czy percepcji, stanowi jedno z kluczowych zadań państwa urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Tymczasem izolacja społeczna, wykluczenie i dyskryminacja osób niepełnosprawnych, osób starszych oraz innych grup, które ze względu na swoje cechy mają trwałe bądź czasowe obniżenie sprawności, pozostaje problemem polskiego społeczeństwa. Dzieje się tak pomimo podejmowanych od lat działań służących przełamywaniu barier pomiędzy niepełnosprawnymi a pełnosprawnymi obywatelami. Pomimo wielu wysiłków i znaczących nakładów poniesionych na poprawę warunków życia (między innymi osób niepełnosprawnych i starszych), w zakresie pracy czy korzystania z podstawowych praw i swobód obywatelskich, nadal znaczna część z nich doświadcza szeregu barier, utrudniających lub uniemożliwiających im pełne funkcjonowanie w społeczeństwie. Dotychczasowe doświadczenia pokazały, że idea dostępności przestrzeni publicznej nie została jeszcze zinternalizowana zarówno w wymiarze społecznej świadomości, jak i w sferze politycznych zobowiązań i realnych działań decydentów. Ostatnia dekada, przyniosła zdecydowany wzrost zainteresowania tym obszarem, głównie ze względu na tendencje demograficzne oraz ratyfikowanie w 2012 r. przez Polskę Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych (KPON), sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169, z późn. zm.), która w art. 9 stwierdza, że „dostępność odnosi się do zapewnienia osobom niepełnosprawnym na równi z innymi obywatelami uczestnictwa w każdej sferze społecznej”. Jednak podejmowane w tym obszarze dotychczas działania miały charakter najczęściej interwencyjny, doraźny, a nawet niespójny i pomimo często istotnych nakładów finansowych docelowo nie przyniosły oczekiwanych społecznie efektów. Dla przykładu można wymienić liczne działania edukacyjne lub aktywizujące zawodowo osoby z niepełnosprawnością, które pomimo zainwestowania dużych nakładów finansowych i organizacyjnych nie przełożyły się na zmianę wskaźnika zatrudnienia osób z niepełnosprawnością (w latach 2008–2013 wzrósł on zaledwie o 0,2%). Jak wskazują sami obywatele z niepełnosprawnością bariery środowiska zurbanizowanego w istotny sposób wpływają na zwiększenie zakresu wsparcia niezbędnego danej osobie (potrzeba asystenta), skutkują kosztami dla budżetu państwa (np. transport

indywidualny), wliczając w to choćby większą liczbę godzin usług opiekuńczych czy zamianę wsparcia w miejscu zamieszkania na placówkę całodobową. Poprawa integracji społecznej i stworzenie społeczeństwa równych szans zależne jest zatem w znacznym stopniu od wdrożenia dostępności, która jako cecha infrastruktury i usług zapewnia ich łatwiejsze użytkowanie i wykorzystanie

Także efekty obecnie funkcjonującego systemu regulacyjnego, zarówno na poziomie ustawowym, jak i wykonawczym, nie są zadawalające. Przepisy prawa w zakresie dostępności są bowiem rozproszone i niewystarczająco skuteczne. Nie są w stanie tym samym faktycznie zapobiec wykluczeniu i dyskryminacji ze względu na szczególne potrzeby jednostki, wynikające z wieku, choroby, niepełnosprawności czy innych przesłanek. Występują luki prawne, które przy dalszym utrzymywaniu *status quo* mogą prowadzić do wzrostu kosztów zaniechania i postępującego różnicowania sytuacji społecznej, a w konsekwencji deprivacji i nieuczestniczenia osób niepełnosprawnych i seniorów w życiu publicznym. To, co w krajach Europy zachodniej czy północnej stało się już standardem przy realizacji inwestycji infrastrukturalnych, w Polsce wciąż jest tylko przykładem dobrej woli inwestorów czy władz lokalnych, zainteresowanych poprawą wybranych aspektów budynków czy ich otoczenia, które jednak w większości różnią się między sobą pod względem jakościowym i technicznym. Natomiast ogólnie obowiązujące przepisy prawa są pod tym względem dość elastyczne i nie ingerują w kreatywność czy pomysły samych inwestorów. Zauważyć należy także, że aktualnie w polskim porządku prawnym brakuje rozwiązań określających minimalne wymogi zapewnienia dostępności dla budynków użyteczności publicznych. Powyższe sprawia, że w praktyce budowana wcześniej infrastruktura, nawet gdy jest remontowana czy modernizowana, nie uwzględnia na ogół kryteriów dostępności. W przypadku nowych inwestycji obowiązujące wymogi techniczne nie są dostatecznie precyzyjne i skuteczne. Niestety dzieje się to często ze szkodą dla jakości powstającej przestrzeni publicznej, gdy priorytetowym aspektem inwestycji staje się optymalizacja kosztów, termin jej realizacji lub wyłącznie aspekty estetyczne a nie komfort i bezpieczeństwo przyszłych użytkowników. Podobnie jest w zakresie usług publicznych i komunikacji – w tym tej świadczonej za pomocą środków komunikacji elektronicznej. Niedostrzeżenie lub brak świadomości na temat szczególnych potrzeb niektórych obywateli napotykających na różnego rodzaju bariery, występujących w roli klientów czy uczestników życia publicznego, jest podstawową przyczyną braku rozwiązań projektowanych w sposób uniwersalny, służący wszystkim.

O problemie i skali zjawiska świadczy m.in. szereg obserwacji i wyników badań przytoczonych w ramach diagnozy rządowego Programu Dostępność Plus, ustanowionego uchwałą Rady Ministrów z 17 lipca 2018 r. Program to pierwszy w Polsce koncept poprawy dostępności przestrzeni publicznej oraz produktów i usług, orientujący działania państwa na prawnych, instytucjonalnych i finansowych rozwiązaniach na rzecz poprawy dostępności. Określony w nim nowy paradygmat zakłada, że dostępność powinna być horyzontalną zasadą realizacji wszystkich polityk publicznych. Jednym z najistotniejszych instrumentów realizacji programu, obok inwestycji publicznych, jest ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, która nałoży na podmioty publiczne obowiązek zapewnienia dostępności do tych podmiotów.

Jak wskazano w informacji o wynikach kontroli Najwyższej Izby Kontroli (NIK) z dnia 30 października 2018 r. pn. „Dostępność przestrzeni publicznej dla osób starszych i niepełnosprawnych”, generalnie stan dostępności przestrzeni publicznej w Polsce jest zdecydowanie niezadowolający. Z raportu wynika, że „żaden z 94 obiektów w 24 skontrolowanych gminach nie był wolny od barier lub niefunkcjonalnych rozwiązań, które uniemożliwiały osobom niepełnosprawnym swobodne korzystanie z tych obiektów. Co ważne, miejsca te były testowane także przez specjalistów z zakresu dostępności przestrzeni publicznej, w tym osoby z różnymi niepełnosprawnościami. NIK zwróciła uwagę, że już na etapie przygotowania i projektowania części działań i inwestycji brakowało rozwiązań mających poprawić dostępność przestrzeni publicznej. Ponadto w prawie 40 proc. przypadków dokumentacja projektowa, techniczna czy przetargowa nie uwzględniała rozwiązań dla osób z różnymi niepełnosprawnościami, a koncepcje usprawnień dotyczyły głównie osób z niepełnosprawnością ruchową, pomijając pozostałe rodzaje niepełnosprawności czy też potrzeby osób starszych. Powyższe potwierdza jak znikomy procent infrastruktury w Polsce spełnia warunki dostępności i jest rzeczywiście dostępny dla osób ze szczególnymi potrzebami. Cytując badania podmiotów publicznych, monitorujących sytuację w zakresie dostępności (NIK), osoby niepełnosprawne napotykały na szereg barier także w instytucjach publicznych i miejscach, które statutowo powinny wspierać grupy zagrożone ryzykiem społecznej marginalizacji. Dla przykładu dla osoby mającej trudności z poruszaniem się z racji zaawansowanego wieku, osoby z niepełnosprawnością ruchową czy też dla rodzica z wózkiem dziecięcym, przemieszczanie się po urzędzie lub załatwienie sprawy urzędowej stanowi na ogół wyzwanie ze względu na szereg barier w postaci schodów i usytuowania miejsc obsługi klienta bez uwzględnienia aspektu dostępności. Podobnie

w przypadku osób mających problemy z informacją czy komunikacją, korzystanie z usług tłumaczy języka migowego przez urzędy publiczne wciąż należy do wyjątków. Dokumenty są sporządzane na ogół bardzo małą czcionką, która dla wielu osób w podeszłym wieku jest jeszcze bardziej nieczytelna. Na poziomie danej instytucji brakuje także spójnego i logicznego systemu oznaczeń pokoi czy pomieszczeń, który pozwala na łatwe i w miarę intuicyjne poruszanie się po obiekcie i szybkie znalezienie właściwych miejsc. Opisane przeszkody mogą być oczywiście efektem generalnego problemu niskiego poziomu dostępności infrastruktury publicznej, ale często zależą także od braku świadomości zarządców infrastruktury na temat potrzeb klientów, niskiej empatii czy braku koordynacji działań na rzecz poprawy dostępności w ramach podmiotu publicznego. W świetle art. 69 Konstytucji RP, który zobowiązuje władze publiczne do udzielania osobom niepełnosprawnym pomocy w zabezpieczeniu, egzystencji i przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej, na podmiotach publicznych spoczywa szczególny obowiązek likwidowania barier i tworzenia warunków sprzyjających inkluzji osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie mobilności lub percepcji.

Proponowane w projektowanej ustawie rozwiązania wynikają także z obserwacji sytuacji osób niepełnosprawnych i starszych w Polsce, porównań z doświadczeniami zagranicznymi oraz bieżącej oceny skuteczności funkcjonujących instrumentów zapewnienia dostępności. O ile te ostatnie w miarę pozytywnie są oceniane w wymiarze indywidualnym (poza wymiarem finansowym możliwych do uzyskania świadczeń socjalnych), o tyle rozwiązania systemowe w sferze dostępności przestrzeni publicznej są wciąż dalekie od oczekiwań społecznych. Zmiana podejścia podmiotów publicznych do kwestii dostępności stanowi zatem pilne wyzwanie. Wprowadzenie do ustawodawstwa normy prawnej, określającej obowiązki prawne podmiotów publicznych na rzecz dostępności, sposób ich realizacji oraz mechanizmy egzekwowania ma co do zasady zapewnić w większym stopniu uwzględnienie różnych potrzeb użytkowników przestrzeni publicznej, a tym samym większy komfort jej użytkowania i pełniejszy dostęp do niej dla wszystkich obywateli.

2. Cel ustawy

Projekt ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami jest pierwszym w Polsce rozwiązaniem o charakterze systemowym, określającym tak szeroko środki służące zapewnieniu różnych aspektów dostępności dla osób ze szczególnymi

potrzebami oraz obowiązki podmiotów publicznych w tym zakresie. Realizacja tego celu nastąpi w drodze wdrożenia rozwiązań proponowanych w projektowanej ustawie.

3. Istota ustawy

Celem projektowanej ustawy jest stopniowa poprawa dostępności podmiotów publicznych, dzięki której osoby ze szczególnymi potrzebami, w sposób możliwie samodzielny będą mogły korzystać z usług publicznych.

Definicje

Istotną zmianę w stosunku do dotychczas przyjętych w Polsce rozwiązań legislacyjnych stanowi już sam słowniczek zawarty w ustawie, w którym sformułowano nowatorskie definicje z wykorzystaniem perspektywy Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Polska ratyfikowała ją w 2012 r. i związana jest nią podwójnie jako państwo członkowie Unii Europejskiej. Użyte w projekcie ustawy pojęcia urzeczywistniają konwencyjny paradygmat niepełnosprawności, która nie koncentruje się na indywidualnych, medycznych ograniczeniach, ale na interakcji cech lub sytuacji indywidualnych danej osoby z barierami znajdującymi się w środowisku zewnętrznym. Daje także szerokie możliwości dla działań podejmowanych nie tylko wobec osób niepełnosprawnych legitymujących się odpowiednim orzeczeniem o niepełnosprawności, ale także innych grup, jak na przykład osób starszych, które często z racji wieku mają ograniczenia w sprawności fizycznej lub psychicznej, osób o nietypowym wzroście, osób z częściową niepełnosprawnością fizyczną lub z uwagi na okoliczności, w jakich się znajdują (np. bagaż, wózek itp.) niekoniecznie dysponując prawnym orzeczeniem wydanym przez odpowiednie organy. Projektowana ustawa i przyjęte w niej rozwiązania służą zatem szerokiej grupie potencjalnych beneficjentów i nakładają obowiązki wynikające z różnorodnych potrzeb, dążąc do zapewnienia dostępności w możliwie najszerszym stopniu i w sposób uniwersalny, nie ograniczając katalogu możliwych rozwiązań i ich grup docelowych.

Art. 2 wprowadza następujące definicje:

- **bariera** – projektowana regulacja po raz pierwszy wprowadza do porządku prawnego pojęcie „bariery” jako przeszkodę lub ograniczenie architektoniczne, cyfrowe lub informacyjno-komunikacyjne, które uniemożliwia lub utrudnia osobom ze szczególnymi potrzebami udział w życiu społecznym na zasadzie równości z innymi osobami. Mimo tak szerokiej definicji bariery, ustawa określa środki znoszące lub niwelujące bariery

wyłącznie w odniesieniu do jednostek sektora finansów publicznych i podmiotów finansowanych ze środków publicznych. Bariery w dostępie do podmiotów publicznych realizujących usługi dla społeczeństwa powinny być stopniowo usuwane za pomocą uniwersalnego projektowania i racjonalnych usprawnień;

- **dostępność** – również pojęcie po raz pierwszy zdefiniowane na poziomie ustawowym w kontekście architektonicznym, cyfrowym oraz informacyjno-komunikacyjnym. Pojęcie rozumiane jako wynik, efekt zastosowania uniwersalnego projektowania albo racjonalnych usprawnień, aby uniknąć barier lub je zlikwidować. W ujęciu konwencyjnym oraz projektowanej regulacji dostępność pojawia się w kontekście prawa dostępu osób ze szczególnymi potrzebami i powinna być zapewniona dzięki spełnieniu minimalnych wymagań gwarantujących dostępność podmiotu publicznego (określonych w art. 6). Ich spełnienie ma zapewnić osobom ze szczególnymi potrzebami możliwość dostępu do podmiotów publicznych w sposób możliwie samodzielny i niezależny od pomocy innych osób. Dostępność dotyczy wymiaru architektonicznego w budynkach, dostępności stron internetowych i aplikacji mobilnych (w zakresie dostępności cyfrowej ustawa odsyła do przepisów ustawy z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych – Dz. U. poz. 848) oraz informacji i komunikacji z podmiotem publicznym;
- **osoba ze szczególnymi potrzebami** – w ramach obowiązującego porządku prawnego nie istnieje jedna kategoria określająca różne potrzeby i możliwości osób doświadczających różnych barier w przestrzeni publicznej. Tym samym wprowadzone na gruncie ustawy pojęcie oznacza każdą osobę, która ze względu na cechy zewnętrzne lub wewnętrzne albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje musi podejmować dodatkowe działania lub stosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w życiu społecznym na równi z innymi osobami. Pojęcie to zatem nie tylko obejmuje swym zasięgiem definicję osoby niepełnosprawnej w rozumieniu z ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz o zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 511, z późn. zm.), ale także osoby, których niepełnosprawność nie została potwierdzona medycznym czy administracyjnym orzeczeniem, ale których cechy w zderzeniu z różnego rodzaju barierami, na które napotykają utrudniają lub uniemożliwiają im udział w różnych sferach życia społecznego. Beneficjentami ustawy

będą zatem osoby starsze, osoby niepełnosprawne lub inne osoby mające trwałe lub czasowo naruszoną sprawność w zakresie mobilności czy percepcji (np. ludzie poruszający się przy pomocy kul, protez, wózków inwalidzkich, słabi, chorujący, niesłyszący, niedowidzący, z trudnościami manualnymi i poznawczymi, osoby z wózkiem dziecięcym, z ciężkim bagażem itp.). Tak zdefiniowane w ustawie pojęcie stanowi próbę połączenia dwóch różnych porządków normatywnych: definicji prawnej (medyczna) i biologicznej (interaktywna). Z jednej bowiem strony należy pamiętać, że w świetle definicji z ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych osobą z niepełnosprawnością jest osoba posiadająca orzeczenie o niepełnosprawności, z drugiej jednak strony koncepcja uniwersalnego projektowania nakazuje uwzględniać wszystkie potencjalne wymagania osób, które mogą chcieć lub potrzebować skorzystać z działalności podmiotów publicznych, bez względu na to, czy ich potrzeba jest potwierdzona stosownym orzeczeniem (jest konsekwencją uznania prawnego za osobę niepełnosprawną). Takie podejście jest też w pełni zgodne z ideą i celami Programu Dostępność Plus, którego realizacji ma służyć projektowana ustawa.

- **uniwersalne projektowanie** – mimo, że pojęcie to zostało już wprowadzone do krajowych przepisów w ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2018 r. poz. 1398, z późn. zm.), jak i w ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2018 r. poz. 1202, z późn. zm.), to projektowana ustawa jako pierwsza odwołuje się do konwencyjnej definicji tego pojęcia oraz ustanawia obowiązek stosowania uniwersalnego projektowania przez podmioty publiczne objęte regulacją, w celu spełnienia minimalnych wymagań w tym zakresie. Określone w Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych uniwersalne projektowanie jest podstawowym, domyślnym instrumentem realizacji dostępności. Termin ten odnosi się do rozwiązań, które są użyteczne dla wszystkich ludzi w jak największym zakresie, bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznych zmian. Istotę koncepcji projektowania uniwersalnego wyjaśnia siedem zasad wskazanych poniżej:

1. Elastyczność użycia (*flexibility in use*) – projektując działanie lub produkt należy uwzględnić w jak największym stopniu preferencje i możliwości różnych grup użytkowników, a także zapewnić możliwość personalizacji efektów i zastosowań, m.in. możliwość wyboru metody użycia oraz zróżnicowanie tempa interakcji.

2. Dostępność i czytelność informacji (*perceptible information*) – należy zapewnić skuteczny przepływ informacji o przedsięwzięciu lub produkcie do każdego potencjalnego użytkownika, niezależnie od jego możliwości percepcyjnych, a zatem przewidzieć różne metody prezentacji istotnych informacji.
3. Niski poziom wysiłku fizycznego (*low physical effort*) – podejmowane przez użytkowników działania mające na celu wejście w interakcje nie mogą prowadzić do znacznego wysiłku fizycznego. Należy minimalizować koszty wykorzystania efektów projektu lub produktu.
4. Odpowiednie wymiary i przestrzeń (*size and space for approach and use*) – projektowany produkt lub przestrzeń interakcji ma mieć odpowiednie rozmiary (należy zagwarantować przestrzeń potrzebną do nawiązania kontaktu i obsługi, niezależnie od postury, mobilności czy innych cech użytkownika).
5. Prosta i intuicyjna obsługa (*simple and intuitive*) – należy tak zaprojektować produkt, aby korzystanie z niego nie nastęczało dużych trudności, tzn. zasady użytkowania powinny być zrozumiałe niezależnie od doświadczenia i zakresu umiejętności użytkownika. Według tej zasady nie powinno już być potrzeby dodatkowej adaptacji produktu do potrzeb poszczególnych grup osób z niepełnosprawnościami. Ale uwaga! Nie należy ustanawiać rozwiązań przeznaczonych specjalnie dla tych grup, nie powinno się też podkreślać w żaden sposób, iż produkt został zaprojektowany specjalnie na potrzeby osób z niepełnosprawnością (to może być naprawdę istotne z punktu widzenia oceny wniosku).
6. Tolerancja dla błędów (*tolerance for error*) – należy tak projektować produkty i przedsięwzięcia, aby minimalizować skutki przypadkowych i nieprawidłowych działań (np. ostrzegać przed błędami, zabezpieczać efekty dotychczasowej pracy w razie awarii).

Projektowanie uniwersalne jest więc filozofią projektowania otoczenia w taki sposób, aby mogła być ona użytkowana przez wszystkich ludzi w możliwie szerokim zakresie, bez potrzeby adaptacji lub specjalnego dostosowywania. W kontekście projektowanej regulacji projektowanie uniwersalne powinno być traktowane raczej jako kierunek i sposób myślenia niż ścisła metoda, nie można bowiem oczekiwać, że zastosowane rozwiązania zawsze spełnią oczekiwania i potrzeby wszystkich osób ze szczególnymi potrzebami, można jedynie dążyć

do rozszerzenia grupy potencjalnych użytkowników. Typowym przykładem uniwersalizacji rozwiązań są wystarczająco szerokie przestrzenie wewnątrz toalety, zaprojektowane z myślą o osobach niepełnosprawnych poruszających się na wózku inwalidzkim. Jednakże liczba osób, które z nich chętnie korzystają jest jednak o wiele większa (np. rodzice z wózkami dziecięcymi, bagażem itd.).

- **racjonalne usprawnienie** – Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych mówi także o racjonalnych dostosowaniach jako sposobie zapewnienia dostępności. Oznacza ono konieczne i stosowne modyfikacje lub adaptacje, niepociągające za sobą nieproporcjonalnych i niepotrzebnych utrudnień, które są niezbędne w określonych przypadkach dla zapewnienia osobom o szczególnych potrzebach możliwości korzystania z dóbr i usług. W polskich warunkach może to budzić pewne kontrowersje, jako że racjonalne usprawnienia to termin wprowadzany przez dyrektywę 2000/78/WE i powtórzony w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, funkcjonujący dotychczas wyłącznie w dziedzinie prawa pracy oraz w ramach rozwiązań współfinansowanych ze środków polityki spójności. Na gruncie projektowanej regulacji, racjonalne usprawnienie powinno być zastosowane zawsze wtedy, gdy zastosowanie uniwersalnego projektowania nie jest możliwe. Racjonalne usprawnienia nie powinny być regułą w zapewnianiu dostępności przez podmioty publiczne, jednak biorąc pod uwagę aktualny stan dostępności w Polsce opisany powyżej, ustawodawca jest zobligowany do zaprojektowania przepisów adekwatnych do rzeczywistości i możliwych do zapewnienia w różnych warunkach – uwzględniając potrzeby zarówno podmiotów dysponujących potencjałem i zasobami do realizacji znaczących inwestycji, jak i podmiotów, które takiego zaplecza nie posiadają. Zgodnie z filozofią ustawy, podmioty publiczne powinny zapewniać spełnienie minimalnych wymagań poprzez uniwersalne projektowanie lub stosować racjonalne usprawnienia. Mechanizm ten na gruncie ustawy będzie odnosił się między innymi do dostosowania architektury (np. montaż pochylni i ramp dojazdowych), wyposażenia wnętrz (np. pętla induktofoniczna, videotłumacz), aranżacji przestrzeni (np. zainstalowanie specjalnego oznakowania w postaci elementów kontrastowych i wypukłych), możliwości skorzystania z treści publikowanych w dowolnej formie i dowolnym formacie.

–

Zakres podmiotowy ustawy

W **art. 3** ustawa wskazuje katalog podmiotów, nazwanych zbiorczo podmiotami publicznymi, zobowiązanych do zapewnienia dostępności w zakresie określonym ustawą. Katalog ten jest prawie identyczny jak w przypadku *ustawy z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych* i obejmuje kilkadziesiąt tysięcy podmiotów w całym kraju. Wdrożenie ustawy przez te podmioty stanowić będzie istotny wzrost dostępności w sferze publicznej.

Zgodnie z treścią z **art. 5** ust. 1 ustawy podmioty prywatne oraz organizacje pozarządowe powinny dążyć do zapewnienia dostępności, ale nie ponoszą na podstawie ustawy żadnych sankcji z tytułu jej braku. Należy wyraźnie podkreślić, że założeniem ustawy jest przede wszystkim zobowiązanie podmiotów publicznych do zapewniania dostępności, jako instytucji funkcjonujących w ramach struktur państwowych i korzystających ze środków publicznych. Państwo jako podmiot odpowiedzialny za wdrożenie przepisów Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych ma największe obowiązki w tym zakresie i w związku z tym niniejsza ustawa jednoznacznie wskazuje odpowiedzialność za ich realizację po stronie podmiotów publicznych. Rozwiązanie takie zostało przyjęte celowo również z uwagi na trwające na poziomie Parlamentu Europejskiego prace nad dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wymogów dostępności produktów i usług (European Accessibility Act/Europejski Akt o Dostępności), która została przyjęta w czerwcu 2019 r. Dyrektywa w ciągu 3 najbliższych lat będzie musiała być implementowana przez państwa członkowskie. Akt ten przewiduje obowiązek zapewnienia dostępności przez podmioty prowadzące działalność komercyjną w określonych sektorach gospodarki i wprowadza również obowiązek wyznaczenia organów nadzoru rynku, które będą monitorowały zapewnianie dostępności przez producentów towarów i usług objętych dyrektywą. W tym kontekście wprowadzenie „twardego” obowiązku dla podmiotów innych niż publiczne przed implementacją dyrektywy spowodowałoby niepotrzebne komplikacje prawne i koszty administracyjne wynikające z rozwiązania przejściowego. Dyrektywa ta ma pomóc w unikaniu wykluczenia społecznego spowodowanego niedostępnością produktów i usług, a także pomóc osobom z niepełnosprawnościami prowadzić samodzielne i godne funkcjonowanie w społeczeństwie. Podstawowym celem dyrektywy jest wspieranie właściwych mechanizmów rynku wewnętrznego, a także usunięcie barier w korzystaniu z produktów i usług oraz zapobieganie powstawaniu takich barier, które wynikają

z rozbieżnych przepisów krajowych w zakresie dostępności. Wejście w życie dyrektywy nałoży obowiązki na wszystkich producentów i świadczeniodawców usług (w szczególności tych z branży IT i komunikacji elektronicznej) do świadczenia ich w sposób dostępny. Podmioty te zostaną zobowiązane do tego za pomocą dyrektywy w sposób jednolity na obszarze całej Unii Europejskiej. Dlatego niniejszy projekt ustawy stanowi z jednej strony kierunkową zapowiedź rozwiązań prawnych gwarantujących, że podmioty gospodarcze będą zobowiązane do stosowania wspólnych zasad dostępności, z drugiej zaś pozostawia przestrzeń na nadchodzące regulacje.

Jednocześnie w art. 4 ust. 3 projektu ustawy uregulowana została sytuacja, w której podmiot niepubliczny realizując zadania finansowane z udziałem środków publicznych na podstawie zawartej umowy, jest zobowiązany do zapewnienia dostępności w zakresie określonym w tej umowie. Należy podkreślić, iż intencją ustawodawcy jest zapewnienie, aby wszelkie działania realizowane ze środków publicznych objęte były reżimem dostępności, ale tylko w takim zakresie, jaki jest możliwy, wykonalny i uzasadniony w tych działaniach. Przykładowo, jeśli organizacja pozarządowa (lub inny podmiot prywatny) otrzymuje środki z budżetu samorządu terytorialnego na prowadzenie dodatkowych zajęć edukacyjnych z dziećmi w wieku szkolnym, to obowiązana jest zapewnić dostępność tych zajęć dla dzieci o specjalnych potrzebach. Sposób zapewnienia dostępności generalnie określa art. 6 ustawy, ale to podmiot przekazujący środki publiczne powinien określić w umowie warunki, które musi spełnić organizacja, aby dane zadanie było realizowane w sposób dostępny i organizacja jest zobowiązana wyłącznie do spełnienia tych warunków wynikających z umowy. Chodzi np. o to, aby uniknąć sytuacji, w której dziecko głuche, niedowidzące lub poruszające się na wózku nie będzie mogło wziąć udziału w tych zajęciach z powodu niedostępności miejsca czy sposobu prowadzenia takich zajęć. Należy jednak bardzo wyraźnie podkreślić, że nie dotyczy to całokształtu działalności takiej organizacji, a jedynie tych zadań, na które przeznaczone zostały środki publiczne. Wysokość przekazanych środków powinna uwzględniać realizację zadań zapewniających dostępność, tak aby podmiot związany zapisami umowy nie musiał angażować dodatkowych zasobów finansowych na ten cel. Jest to odpowiedzialność podmiotu publicznego przekazującego środki publiczne, aby zagwarantować właściwe i racjonalne określenie obowiązków związanych z dostępnością w treści konkretnej umowy. Warto zauważyć, że wprowadzenie takiego mechanizmu ustawowego znacząco rozszerza zakres możliwości stosowania ustawy – także na podmioty nienależące do katalogu instytucji publicznych, ale jednocześnie nie obciąża ich obowiązkami innymi niż wynikające z umowy,

na której realizację otrzymują środki finansowe. Rozwiązanie to stanowi rozsądny kompromis, ponieważ zakres zapewnienia dostępności do jakiego zobowiązany zostaje dany podmiot niepubliczny wynika wyłącznie z warunków określonych w umowie przekazującej środki na dane zadanie. Jednocześnie, aby przygotować wszystkie strony realizujące działania z wykorzystaniem środków publicznych do tych nowych wymagań, przewidziano w ustawie 24 miesięczny okres *vacatio legis* na te przepisy. Wchodzą one w życie po upływie 24 miesięcy od dnia ogłoszenia ustawy.

Zgodnie z ideą ustawy, projektowane w niej rozwiązania i mechanizmy mają służyć określeniu środków służących wyrównywaniu szans osób ze szczególnymi potrzebami. Wyrównywanie szans odbywa się m.in. poprzez zapewnianie dostępności. Zapewnianie dostępności może odbywać się zarówno poprzez uniwersalne projektowanie nowych działań i rozwiązań, z których korzystają obywatele, jak i stosowanie racjonalnych usprawnień w usuwaniu istniejących barier w dostępie do dóbr, usług czy instytucji. Minimalne wymagania w zakresie zapewniania dostępności przez podmioty publiczne wskazano w art. 6 ustawy. Warto przy tym zauważyć, że poszczególne wymiary dostępności, tj. architektoniczna, cyfrowa i informacyjno-komunikacyjna zostały rozdzielone, biorąc pod uwagę ich zakres i przedmiot. Są one co do zasady niezależne od siebie, mimo że mogą w praktyce mieć pewne punkty stykowe. Warto jednak również zauważyć, że np. zakres dostępności cyfrowej uregulowany już został kompleksowo w ustawie z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych, przez co w niniejszej ustawie jest jedynie przewidziane odwołanie do zawartych tam rozwiązań, aby ich nie powielać i nie tworzyć rozwiązań alternatywnych.

W zakresie dostępności architektonicznej zaprojektowane zostały m.in. przepisy określone w art. 6 pkt 1 lit. a i b, które dotyczą obowiązku zapewnienia przez podmioty publiczne wolnych od barier przestrzeni komunikacyjnych pionowych i poziomych (windy, schody, korytarze, ciągi piesze w budynku) dla osób z ograniczoną możliwością poruszania się, a także dla osób z niepełnosprawnością wzroku. Oznacza to, że zarówno korytarze, jak i klatki schodowe powinny być wolne od barier i zapewniać możliwość poruszania się po nich między innymi osób na wózku, osób korzystających z kul, lasek i innych pomocy ortopedycznych, osób starszych, a także osób z wózkami dziecięcymi, mających różne problemy z poruszaniem się. Mała architektura oraz inne wyposażenie przestrzeni wewnętrznej (np. urządzenia biurowe, elementy dekoracyjne, stojaki z materiałami

informacyjnymi) również nie powinny utrudniać przemieszczania się osobom ze szczególnymi potrzebami.

Ponadto podmiot publiczny jest zobowiązany do zapewnienia informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny (np. plan, schemat, oznaczenia kierunkowe) i dotykowy (np. tyflomapa, makieta, fakturowe ścieżki prowadzące) lub głosowy (informacja w urządzeniu typu infokiosk, infomat, nagranie audio na stronie internetowej), który umożliwi np. osobie niewidomej samodzielne zorientowanie się w zakresie możliwości dotarcia do danego pomieszczenia. Informacja ta powinna być przygotowana w sposób możliwie spójny dla całego budynku lub siedziby podmiotu. Optymalnym sposobem zapewnienia informacji o rozkładzie pomieszczeń są wszystkie 3 kanały komunikacji (wzrokowy, słuchowy i dotykowy), jednakże z uwagi na kosztocłonność tego typu rozwiązań ustawodawca zdecydował o możliwości wyboru jednego z dwóch (dotyk, słuch), jako dodatkowego wobec sposobu wizualnego.

Dodatkowo w art. 6 pkt 1 lit. e wskazano na wyraźny obowiązek zapewnienia osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ratowania w inny sposób (np. poprzez umieszczenie tych osób w sytuacji zagrożenia w bezpiecznej części budynku), ponieważ z praktyki stosowania przepisów dotyczących bezpieczeństwa przeciwpożarowego w budynkach publicznych wynika, iż tylko niewielka część z nich jest przygotowana i dostosowana do ratowania osób o szczególnych potrzebach w sytuacjach kryzysowych. Potwierdziły to wyniki kontroli przeprowadzonej przez Najwyższą Izbę Kontroli w 2018 r. (nr P/17/094) i przygotowany na jej podstawie dezyderat sejmowej Komisji Infrastruktury (nr 10 z 2019 r.), w którym wyrażono apel o jak najszybsze prawne uregulowanie tych kwestii.

Ustawa nakłada także na podmioty publiczne także obowiązek publikacji informacji na stronie internetowej podmiotu o zakresie prowadzonej przez siebie działalności w postaci dostępnego pliku elektronicznego, nagrania treści w polskim języku migowym, informacji w tekście łatwym do czytania. Element ten jest ważny z perspektywy osób ze szczególnymi potrzebami, gdyż pozwala wielu osobom zorientować się czym i w jakim zakresie zajmuje się określony podmiot, a więc wypełnia dyspozycję skutecznej komunikacji podmiotu z obywatelem. Podobne rozwiązania przyjmowane są już w innych regulacjach np. w ustawie z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych. Wprowadzone rozwiązania to także istotny krok w kierunku

budowania nowego wizerunku podmiotów z sektora finansów publicznych, jako nowoczesnych instytucji wykraczających poza podejście intencjonalne, otwartych na klienta z różnymi potrzebami i skutecznie realizujących usługi publiczne. Określony projektowanym w art. 6 pkt 3 lit. d obowiązek zapewnienia, na wniosek osoby ze szczególnymi potrzebami, komunikacji z podmiotem publicznym w formie przez nią określonej, oznacza możliwość zapewnienia alternatywnych formatów komunikacji (np. wydruk w alfabecie Braille'a, komunikacja SMS itp.).

Jednocześnie projektowana ustawa określa, że w sytuacji gdy, w szczególności ze względów technicznych (np. brak możliwości instalacji windy lub zamontowania podjazdu) lub prawnych (np. wykluczające dane rozwiązanie przepisy przeciwpożarowe, konserwatorskie czy prawo miejscowe innego kraju – patrz placówki dyplomatyczne), nie jest możliwe zastosowanie przez podmiot publiczny ani uniwersalnego projektowania ani też racjonalnych usprawnień (i tym samym zapewnienie dostępności), na podstawie art. 7 projektu ustawy, zapewnia się dostęp alternatywny do podmiotu publicznego.

Dostęp alternatywny obejmuje przede wszystkim zapewnienie wsparcia innej osoby (np. kontakt telefoniczny, zorganizowanie spotkania w innym dostępnym miejscu, pomoc innej osoby, np. pracownika lub wolontariusza w poruszaniu się po budynku) lub takie rozwiązania techniczne, które nie gwarantując samodzielnego dostępu do danego budynku czy komunikacji dają możliwość skorzystania z podmiotu publicznego (np. okulary VR, film czy nagranie z drona, na których można zobaczyć wnętrza niedostępnych pomieszczeń czy też obraz z miejsc niedostępnych architektonicznie, do których mają dostęp osoby w pełni sprawne). Należy jednak podkreślić, że co do zasady, rozwiązanie to nie jest tożsame z zapewnieniem dostępności jako takiej (z wyłączeniem 24 miesięcznego okresu przejściowego zapisanego w ustawie), a tym samym możliwe jest – pomimo jego zastosowania – np. złożenie przez osobę skargi na brak zapewnienia dostępności. Należy jednak pamiętać, że złożenie skargi także nie oznacza jej automatycznego uwzględnienia – kwestie te są bowiem każdorazowo analizowane w odniesieniu do konkretnych przypadków i odpowiednio rozstrzygane przez Prezesa Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON). Projektowane przepisy odróżniają zatem sytuację zapewnienia dostępności od zapewnienia dostępu alternatywnego. Celem takiego sformułowania przepisów jest doprowadzenie do stopniowej poprawy dostępności podmiotów publicznych, przy jednoczesnym zapewnieniu każdemu indywidualnemu użytkownikowi bieżącego

dostępu do podmiotu publicznego. Należy jednak podkreślić, że intencją ustawodawcy jest w każdym przypadku zapewnienie dostępności co najmniej na poziomie minimalnych wymagań, a dopiero po stwierdzeniu braku takiej możliwości (np. gdy warunki techniczne lub inne przepisy prawa wykluczają zapewnienie dostępności architektonicznej w postaci montażu windy czy podnośnika), zaproponowanie dostępu alternatywnego. Tak sformułowane przepisy stanowią kompromis pomiędzy celami ustawy a postulatami środowisk osób z niepełnosprawnościami, a zgłaszanymi w konsultacjach publicznych zastrzeżeniami na temat kosztochłonności proponowanych rozwiązań. Wprowadzenie tego rodzaju rozwiązania nie może być jednak sygnałem o odstąpieniu od zapewnienia minimalnych wymagań, o których mowa w art. 6.

Koordynacja zapewnienia dostępności

Rolą projektowanej ustawy jest nie tylko wskazanie obowiązków dla podmiotów publicznych, ale także dostarczenie narzędzi do realizacji celów przedmiotowej regulacji i stworzenie ram systemowych dla zapewnienia dostępności we wszystkich politykach publicznych, co *de facto* przełoży się na jeszcze szerszy wymiar oddziaływania projektowanej regulacji.

Art. 8 projektu ustawy wskazuje, że instrumentem realizacji procesu koordynacji są działania ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, który jako formalno-prawny koordynator procesu dostępności (z uwzględnieniem roli ministra właściwego ds. cyfryzacji w zakresie koordynacji dostępności cyfrowej) inicjuje i monitoruje zapewnienie dostępności w różnych politykach publicznych na poziomie rządowym. Wprowadzenie mechanizmu koordynacji, planowania i wykonywania działań związanych z dostępnością w ramach rządu ma na celu zintensyfikowanie całego procesu oraz zapewnienie, że będą one wzajemnie spójne.

Zgodnie z art. 56, kluczowe znaczenie dla zapewnienia koordynacji wdrażania dostępności ma także mechanizm związany z nałożeniem na ministrów kierujących poszczególnymi działami administracji rządowej obowiązku przeprowadzenia w terminie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy przeglądu obowiązującego prawa pod kątem zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Sporządzone na podstawie przeglądu raporty będą następnie opiniowane przez Radę Dostępności, a na podstawie tych opinii, minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego może wnioskować do każdego innego ministra

o przeprowadzenie niezbędnych zmian prawnych, co pozwoli na lepsze uwzględnianie kwestii dostępności w różnych politykach publicznych (np. w oświacie, zdrowiu, infrastrukturze). Zapewni to szersze i bardziej spójne włączenie dostępności do przepisów obowiązującego prawa.

Zgodnie z art. 9 projektu ustawy, jednym z instrumentów koordynacji zapewniania dostępności jest także weryfikacja pod tym kątem przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego projektów programów przyjmowanych przez Radę Ministrów. Rozwiązanie to pozwoli zachować spójność podejmowanych na poziomie Rady Ministrów działań i zapewni ich „wrażliwość” na kwestie dostępności dla osób o różnych potrzebach. Dotychczas w procesie tworzenia różnego rodzaju dokumentów strategicznych i programowych brakowało spojrzenia ukierunkowanego szczególnie na te kwestie i tym samym były one uwzględniane tylko w nielicznych przypadkach. Dzięki zapewnieniu koordynacji poprawi się zatem efektywność realizacji polityk publicznych, usprawni przepływ informacji, lepiej adresowane będą planowane rozwiązania, co w świecie globalnego nagromadzenia danych i rosnących wymagań kompetencyjnych związanych z ich obsługą jest korzyścią samą w sobie. W art. 11 projektu ustawy określono, że jednym z istotnych elementów zapewnienia koordynacji i bieżącego monitoringu postępów w zapewnianiu dostępności jest kilkustopniowy system raportowania, oparty o zaangażowanie administracji szczebla samorządowego i rządowego. Zgodnie z nim podmioty zobowiązane do zapewnienia dostępności (podmioty publiczne) przekazują co 4 lata, najpóźniej do dnia 31 marca danego roku, raport o stanie dostępności w zakresie swojej działalności i publikują go na stronie Biuletynu Informacji Publicznej (jeśli dotyczy) lub na swojej stronie internetowej. Raport jest przekazywany do ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego (tylko w przypadku podmiotów działających na skalę ogólnopolską) lub właściwego miejscowo wojewody, który przygotowuje zbiorczy raport o stanie dostępności na terenie danego województwa i przekazuje go ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego. Zakłada się, że do przekazywania raportów o dostępności danego podmiotu publicznego na wyższy poziom agregacji, wykorzystywana będzie „tradycyjnie” przyjęta droga służbowa czy też ścieżki sprawozdawczości obowiązujące w danym sektorze, tak aby podmioty działające na skalę ogólnopolską mogły również zebrać informacje na temat dostępności swoich jednostek (czy oddziałów) podległych, i aby móc agregować te informacje w możliwie jak największym stopniu.

Następnie na podstawie zebranych i otrzymanych informacji minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego przygotowuje zbiorczy raport o stanie dostępności w kraju i przekazuje go do zaopiniowania Radzie Dostępności, a po uzyskaniu opinii i dołączeniu własnej oceny – przekazuje go do wiadomości Rady Ministrów. Taka konstrukcja – w przeciwieństwie np. do wyrywkowych badań społecznych czy monitoringowych – pozwala na zebranie kompleksowej informacji od wszystkich zobowiązanych stron i ujmowanie jej w syntetyczny sposób dla poziomu zarówno regionalnego, jak i ogólnopolskiego. Dzięki tej konstrukcji zarówno obywatele, jak i władze samorządowe czy rządowe mogą dowiedzieć się nie tylko na ile dany podmiot jest dostępny, ale także jakie postępy w zakresie poprawy dostępności czynione są w poszczególnych regionach czy też sektorach. Bardzo istotnym elementem zapewnienia koordynacji działań będą prace organu opiniodawczo-doradczego ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego – Rady Dostępności, zwanej dalej „Radą”. Działalność Rady będzie uzupełnieniem działań tego ministra jako centrum zarządzania dostępnością. Rada w sposób kolegialny wypracowuje i rekomenduje do wdrożenia najlepsze rozwiązania i rekomendacje dla różnych sektorów i polityk publicznych. Wspólna działalność Rady i ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego oparta jest na przykładzie amerykańskiego *Access Board*, który jest instytucją horyzontalnie działającą na rzecz dostępności w całych Stanach Zjednoczonych. O ile jednak *Access Board* nie jest wprost ulokowany w strukturach administracji rządowej (pomimo że składa się również z przedstawicieli rządu federalnego), o tyle niniejszy projekt ustawy łączy realne możliwości decyzyjne, jakie daje bezpośrednie uczestnictwo w strukturach rządowych z wiedzą i doświadczeniem ekspertów zgromadzonych w Radzie. Projektowana ustawa wskazuje katalog podmiotów, które proponują kandydatów na członków Rady, oraz daje ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego możliwość powoływania osób spoza tej listy, dysponujących odpowiednią wiedzą czy doświadczeniem. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego zapewnia obsługę Rady i umożliwia jej funkcjonowanie, w tym także tworzenie grup roboczych i prowadzenie prac analitycznych. Dzięki temu Rada uzyskuje możliwość i zasoby do realnego działania i tworzenia merytorycznych wkładów do decyzji podejmowanych następnie na szczeblu politycznym.

Aby uzupełnić koordynację dostępności na różnych poziomach, podstawowy element zapewniania tej koordynacji umiejscowiony został na poziomie pojedynczego organu (z wyjątkiem sądów i prokuratur, które mogą ze względu na swoją strukturę organizacyjną łączyć rolę jednego koordynatora dla kilku podmiotów), zobowiązanego ustawą do

zapewniania dostępności. Jest to rola koordynatora dostępności, którego na mocy art. 14 zobowiązany jest wyznaczyć każdy organ władzy publicznej, w tym organ administracji rządowej i samorządowej, organ kontroli państwowej i ochrony prawa oraz sądy i trybunały. Warto zwrócić uwagę, że wymaganie to dotyczy wyłącznie wskazanych powyżej organów, a nie wszystkich podmiotów zobowiązanych do zapewniania dostępności. Jest to również kompromis polegający na tym, że nie wszystkie spośród kilkudziesięciu tysięcy podmiotów publicznych zobowiązanych niniejszą ustawą muszą dedykować wsparcie koordynatora dostępności, ale jedynie organy władzy i kontroli, jako te, które mają najwyższy wpływ na życie każdego obywatela i jednocześnie dysponują zasobami i potencjałem do utworzenia takiej funkcji. Nie będzie więc konieczności wyznaczania takiej osoby np. w jednostce policji, instytucji kultury czy szpitalu, lecz na poziomie urzędów obsługujących właściwych ministrów, w samorządach regionalnych i lokalnych czy w organach władzy sądowniczej. Obowiązek wyznaczenia koordynatora należy spełnić w terminie do dnia 30 września 2020 r. i co ważne decyzja o sposobie wypełnienia tego obowiązku zależy od możliwości danego podmiotu. Może być to zarówno osoba zatrudniona na nowo utworzonym stanowisku, jak i wyznaczona jedna lub kilka osób spośród już zatrudnionych (np. zapewnienie dostępności w ramach istniejących obowiązków). Do zakresu zadań koordynatora należeć będzie wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami w dostępie do usług danego podmiotu, przygotowanie i koordynacja wdrożenia planu działania na rzecz poprawy dostępności oraz monitorowanie działalności podmiotu pod kątem zapewnienia dostępności. Powołanie osoby pełniącej funkcję koordynatora do spraw dostępności nie musi skutkować zwiększeniem poziomu etatywacji i kosztów z tym związanych. Opisana regulacja zapewnia jednak właścicielstwo dla kwestii dostępności, co zwiększa szanse poprawnego jej implementowania w ramach ww. organów oraz buduje systemowe zaplecze kompetencyjne dla jej realizacji w przyszłości. Jednocześnie minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego jako koordynator Programu Dostępność Plus zaplanował odpowiednie wsparcie merytoryczne i szkoleniowe dla osób pełniących funkcję koordynatorów dostępności – poprzez dofinansowanie ze środków europejskich projektów ukierunkowanych na ten cel.

Certyfikacja dostępności

Projekt ustawy wprowadza przepisy (art. 15–28) formalizujące proces certyfikacji dostępności. Zgodnie z treścią projektowanego art. 15, zaplanowany na podstawie ustawy

instrument jest fakultatywny i skierowany wyłącznie do podmiotów prywatnych i organizacji pozarządowych (podmioty publiczne nie potrzebują certyfikatu – ponieważ są zobowiązane w całości niniejszą ustawą), i ma na celu potwierdzenie na podstawie przeprowadzonego audytu dostępności, czy dany podmiot spełnia minimalne wymagania, o których mowa w art. 6 niniejszej ustawy. Przyjęte w ustawie rozwiązania wychodzą naprzeciw głównym problemom, jakie zostały zidentyfikowane w toku przygotowywania rządowego Programu Dostępność Plus i analizy bieżącej sytuacji osób o szczególnych potrzebach w Polsce. Jednym z takich problemów jest nie tylko brak podejmowania prób zapewniania dostępności, ale także brak spójnego systemu stosowania jednakowych (lub przynajmniej podobnych) rozwiązań stosowanych dla zapewnienia dostępności. Dodatkowo, pomijając fakt, że w skali kraju wciąż bardzo nieliczne podmioty – głównie organizacje pozarządowe – zajmują się certyfikowaniem dostępności, to każda z nich robi to na podstawie własnych wypracowanych sposobów i procedur, co skutkuje brakiem porównywalności i spójności tak potrzebnej dla osób ze szczególnymi potrzebami, które nie wiedzą czego mogą się spodziewać nawet po budynku czy obiekcie posiadającym certyfikat dostępności. Stąd rozwiązania przyjęte w ustawie wychodzą naprzeciw tym problemom i proponują określenie szczegółowych warunków, które muszą spełnić podmioty dokonujące certyfikacji dostępności.

W związku z powyższym zaplanowano, że certyfikacji dostępności będą mogły dokonywać wyłącznie podmioty posiadające zasoby organizacyjne, kadrowe oraz narzędzia pozwalające na należyte przeprowadzenie certyfikacji. Podmioty te zostaną wyłonione przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego w drodze otwartego naboru, w którym wskazane zostaną szczegółowe wymogi oraz tryb ich weryfikacji. Proces certyfikacji podlega opłacie, której wysokość regulowana jest cenami ustalonymi przez podmioty certyfikujące, ale z zastrzeżeniem, że nie mogą one przekroczyć limitów określonych w ustawie. Limity te zostały określone w sposób „schodkowy”, aby zapewnić, że kwoty będą kształtowane w sposób rynkowy pomiędzy podmiotem dokonującym certyfikacji a podmiotem podlegającym certyfikacji. Ich wysokość może być kształtowana dowolnie z zastrzeżeniem wskazanych limitów i w zależności od zakresu procesu certyfikacji, tj. np. liczby obiektów podlegających audytowi certyfikacyjnemu czy liczby stron internetowych poddanych audytowaniu. Maksymalna kwota to 30-krotność przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej – w przypadku certyfikacji prowadzonej w więcej niż 20 obiektach. Takie zróżnicowanie jest konieczne ze względu na zróżnicowany zasób architektoniczny,

który może być przedmiotem audytu i certyfikacji (np. wynajem kilku pomieszczeń w budynku vs. wiele obiektów, placówek czy oddziałów danej firmy).

Zaplanowane w ustawie przepisy dotyczące certyfikacji zapewniają z jednej strony transparentny system wyboru podmiotów certyfikujących, z drugiej zaś ograniczają usługę audytowania i certyfikacji wyłącznie do podmiotów dysponujących potencjałem w tym zakresie, co zostanie zweryfikowane przez odpowiednie grono ekspertów. Powyższe służyć będzie profesjonalizacji tego typu usług, które świadczone będą nadal na zasadach komercyjnych (z uwzględnieniem maksymalnego kosztu określonego w ustawie), ale w sposób ujednolicony i zgodny z wymaganiami określonymi przez ustawodawcę.

Zaplanowana w ustawie delegacja do wydania rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego jest konieczna, aby opracować szczegółowe kryteria wyboru tych podmiotów, jak i wzór wniosku o wydanie certyfikatu, czy też wzór samego certyfikatu dostępności. Działania te zostaną przeprowadzone w oparciu o konsultacje z ekspertami reprezentowanymi w Radzie. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego będzie także prowadził wykaz podmiotów dokonujących certyfikacji i publikował wykaz tych podmiotów na stronie internetowej swojego urzędu. Należy pokreślić, iż intencją ustawodawcy jest harmonizacja certyfikacji dostępności, co nie tylko poprawi jakość tego rodzaju usług, ale także sprawi, że podmioty, które uzyskają certyfikat dadzą wyraźny sygnał dla klientów i użytkowników ze szczególnymi potrzebami, że społeczna odpowiedzialność i zasady zrównoważonego rozwoju stanowią istotny element ich funkcjonowania i budowania prestiżu czy wizerunku danego podmiotu. Jednocześnie, w sytuacji zapewniania dostępności na warunkach określonych w ustawie, podmioty, które uzyskają certyfikat dostępności, mogą uzyskać z tego tytułu także wyraźne korzyści finansowe w postaci zmniejszenia poziomu składek wpłacanych do PFRON (o ile podmiot takie składki jest zobowiązany płacić). Rozwiązanie to jest oparte o założenie, że skoro cały podmiot prywatny zapewnia dostępność swojej działalności i uzyskał certyfikat, to w dużym stopniu staje się miejscem dostępnym także dla potencjalnych pracowników z niepełnosprawnością, a więc przyczynia się do likwidacji barier architektonicznych, cyfrowych czy komunikacyjnych i zwiększa szansę na aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych (co jest jednym z głównych celów działalności PFRON).

Postępowanie skargowe

Kolejnym, istotnym mechanizmem ustawy jest wprowadzenie możliwości egzekwowania przepisów o dostępności, poprzez indywidualne wnioskowanie o jej zapewnienie, a także możliwość złożenia skargi indywidualnej w sytuacji braku realizacji przepisów ustawy przez konkretny podmiot publiczny, w odniesieniu do konkretnych osób o szczególnych potrzebach. Mechanizm ten jest rozłożony na poszczególne etapy. Niezależnie od tego jednak w art. 29 projektu ustawy uregulowana została sytuacja umożliwiająca każdemu, bez względu na jego interes prawny lub faktyczny, poinformowanie podmiotu publicznego o braku jego dostępności architektonicznej lub informacyjno-komunikacyjnej. Nie jest to obowiązek informacyjny, ale jedynie możliwość sygnalizacji tych kwestii, mająca na celu zwrócenie uwagi podmiotu publicznego na obowiązki wynikające z niniejszej ustawy. Instrument taki pełni funkcję ogólnospołeczną, poprawiając przepływ informacji i będąc jednocześnie narzędziem społecznej kontroli nad realizacją przepisów ustawy, choć nie jest elementem procesu skargowego.

Jednocześnie, każda osoba ze szczególnymi potrzebami lub jej przedstawiciel ustawowy (co jest szczególnie istotne w przypadku osób małoletnich lub ubezwłasnowolnionych) – po wykazaniu interesu faktycznego, a więc wskazaniu realnej potrzeby skorzystania z usług danego podmiotu - ma prawo wystąpić do podmiotu publicznego z wnioskiem o zapewnienie dostępności architektonicznej lub informacyjno-komunikacyjnej. Takie rozwiązanie pozwala osobie ze szczególnymi potrzebami na aktywny udział w zapewnianiu jakości usług publicznych. Zapewnienie dostępności w zakresie określonym we wniosku, powinno nastąpić nie później niż w terminie 14 dni od dnia złożenia wniosku. Warto zauważyć, że możliwość złożenia wniosku przez osobę o szczególnych potrzebach jest niezależna od obowiązku określonego w art. 6, co oznacza, że podmiot publiczny nie powinien czekać na taki wniosek, ale jest zobowiązany zapewniać dostępność niezależnie, z własnej inicjatywy. Możliwość złożenia wniosku przez obywatela lub klienta jest jedynie dopełnieniem procesu zapewniania dostępności i służy w szczególności zapewnianiu jej w określony sposób lub w określonym czasie, zwłaszcza gdy rozwiązania architektoniczne i informacyjno-komunikacyjne przyjęte przez podmiot publiczny nie mają charakteru uniwersalnego i nie służą wszystkim na zasadzie równości. W dłuższej perspektywie wniosek o zapewnienie dostępności jest więc narzędziem, które ma motywować do jej faktycznej realizacji i uwzględniania zasad

projektowania uniwersalnego podczas realizacji zadań publicznych, w planowaniu remontów i zakupów sprzętu czy wyposażenia.

Wniosek o zapewnienie dostępności powinien zawierać nie tylko dane kontaktowe osoby występującej, ale także wskazanie bariery utrudniającej lub uniemożliwiającej dostępność w zakresie architektonicznym lub informacyjno-komunikacyjnym, wskazanie sposobu kontaktu z wnioskodawcą oraz może zawierać preferowany sposób zapewnienia dostępności, gdyż w niektórych sytuacjach niezbędne będzie dostosowanie uwzględniające indywidualne potrzeby wnioskującego (np. w przypadku niepełnosprawności sprzężonej).

Uwzględniając czas i zasoby niezbędne do zapewnienia dostępności, podmiot publiczny może wydłużyć termin realizacji działań na które złożono wniosek, maksymalnie do 2 miesięcy od dnia jego złożenia. Warunkiem jest powiadomienie o tym wnioskodawcy i wskazanie przyczyn opóźnienia. Taki okres na zapewnienie dostępności jest wystarczający, aby zapewnić osobie ze szczególnymi potrzebami skorzystanie z usług podmiotu publicznego, przy czym niekoniecznie musi to oznaczać istotną ingerencję w architekturę czy wyposażenie jego siedziby.

Zgodnie z projektowanym art. 31 ust. 3, podmiot publiczny może także w szczególnie uzasadnionych przypadkach, podyktowanych w szczególności względami prawnymi lub technicznymi, odmówić zapewnienia dostępności w zakresie lub w sposób określony we wniosku o zapewnienie dostępności i niezwłocznie zawiadamia o tym fakcie wnioskodawcę, uzasadniając swoje stanowisko. Należy jednak podkreślić, że zgodnie z intencją ustawodawcy, nie zwalnia to podmiotu publicznego z obowiązku zapewnienia dostępu alternatywnego, o którym mowa w art. 7.

Nałożenie na podmioty z sektora publicznego obowiązków w zakresie zapewnienia dostępności, uzupełnione mechanizmem w postaci możliwości złożenia skargi na brak dostępności, która może docelowo skutkować sankcją za brak jej realizacji (grzywna w celu przymuszenia – art. 34), powinno wpłynąć motywująco na działania podmiotów publicznych w tym zakresie. Zdecydowano o przyjęciu takiego rozwiązania ze względu na fakt, że dotychczas przyjmowane rozwiązania legislacyjne (jak również praktyka ich stosowania) wyraźnie pokazują słabość przepisów prawnych pozbawionych rzeczywistych i bezpośrednich sankcji za ich nieprzestrzeganie. Jest to również postulat wielokrotnie podnoszony przez środowisko samych osób z niepełnosprawnościami, wielokrotnie wskazujące, że bez realnej konsekwencji w postaci kar finansowych zapewnianie dostępności

nie będzie traktowane priorytetowo. Stąd w projektowanej ustawie zaproponowano konkretną sankcję w postaci grzywny w celu przymuszenia – rozwiązania stosowanego w postępowaniu egzekucyjnym w administracji publicznej. Możliwość nałożenia takiej grzywny została poprzedzona wydaniem nakazu zapewnienia dostępności na podstawie złożonej do Prezesa PFRON skargi, a nakaz ten z kolei jest poprzedzony wnioskiem o zapewnienie dostępności. Dopiero negatywny skutek tych poszczególnych instrumentów umożliwi uruchomienie kolejnego instrumentu, stopniowo coraz bardziej dotkliwego dla podmiotu zobowiązanego przepisami ustawy. Jest to konstrukcja optymalna, oparta o założenie, że większość podmiotów nie będzie musiała odczuwać skutków sankcji, ze względu na fakt, iż zastosuje rozwiązania służące zapewnianiu dostępności od razu lub na wniosek osoby uprawnionej. Celem projektowanej regulacji nie jest bowiem stosowanie sankcji, ale osiągnięcie takiego stanu, w którym budynki podmiotów publicznych, strony internetowe czy oferowane przez nie środki i sposoby komunikacji są prowadzone w sposób zapewniający dostępność i służą wszystkim obywatelom na zasadzie równego traktowania i korzystania. Pozwoli to zdyscyplinować podmioty, które nie dopełnią obowiązków ustawowych, a ewentualne wpływy z zastosowanych w ostateczności grzywn w celu przymuszenia będą stanowiły dochód Funduszu Dostępności, który został uregulowany w rozdziale 5.

Fundusz Dostępności

Uzupełnieniem przepisów materialnych i procesowych w zakresie zapewniania dostępności jest utworzenie nowego instrumentu finansowego, którego środki mogą być przeznaczane na zapewnienie lub poprawę dostępności, w tym w szczególności budynków użyteczności publicznej. Zgodnie z rozdziałem 5 projektu ustawy, tworzy się bowiem nowy fundusz celowy – Fundusz Dostępności. Głównym przeznaczeniem tego funduszu będzie udzielanie atrakcyjnych finansowo pożyczek z przeznaczeniem na dostosowanie budynków użyteczności publicznej oraz budynków mieszkalnictwa wielorodzinnego do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami. Wsparcie ze środków Funduszu udzielane będzie w formie pożyczki lub kredytu bankowego (z możliwością częściowego umorzenia) lub dotacji na częściową spłatę kapitału i odsetek od pożyczek i kredytów bankowych udzielanych ze środków innych niż środki Funduszu. Aby zapewnić atrakcyjne warunki finansowe planowanego wsparcia, projektowane przepisy zakładają nie tylko preferencyjne warunki udzielenia pożyczki, ale również dopuszcza się możliwość częściowego umarzenia ww. pożyczek lub kredytów udzielonych ze

środków Funduszu. W przypadku podmiotów prowadzących działalność gospodarczą wsparcie może stanowić pomoc publiczną lub pomoc *de minimis*. Środkami Funduszu zarządzać będzie Bank Gospodarstwa Krajowego, którego działalność w tym zakresie podlega nadzorowi ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego. Źródłami funduszu są zarówno środki pochodzące ze zwrotów w ramach pożyczek udzielanych ze środków funduszy europejskich, jak i dotacje z budżetu państwa, wpływy z nałożonych grzywien w celu przymuszenia czy środki Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych (SFWON), o którym mowa w ustawie z dnia 23 października 2018 r. o Solidarnościowym Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych (Dz. U. poz. 2192). W odniesieniu do tego ostatniego, w celu utrzymania wpływu na konkretny kierunek wykorzystania tych środków, w ustawie zaprojektowano mechanizm porozumienia, w którym minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego może wspólnie z ministrem właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego określić na dany rok bardziej szczegółowo zadania, które będą finansowane ze środków Funduszu Dostępności w tym zakresie (np. preferencje dla określonego typu budynków użyteczności publicznej przy ubieganiu się o wsparcie).

Utworzenie funduszu powoduje, że dla podmiotów publicznych pojawia się dodatkowe źródło i możliwość finansowania inwestycji zapewniających dostępność, o której mowa w przepisach ustawy. Jednocześnie, ze względu na duże oczekiwania i potrzeby społeczne związane z możliwością dofinansowywania instalacji, np. dźwigów osobowych w budynkach wielorodzinnych, utworzenie tego funduszu stanowi realną ofertę i możliwość finansowania tego typu usprawnień w istniejących już obiektach, co ma szczególne znaczenie w obliczu postępujących zmian demograficznych.

Zmiany w przepisach

Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami zakłada nie tylko horyzontalnie zaprojektowane instrumenty, obowiązki czy narzędzia dla realizacji procesu poprawy dostępności podmiotów publicznych, ale także szereg przepisów szczegółowych zmierzających do korekty obowiązujących ustaw sektorowych czy tematycznych. Dzięki temu będzie stosowane nie tylko podejście horyzontalne, ale również indywidualne (punktowe) do procesu uzupełniania polityk publicznych o kwestie dostępności. Zaproponowane w projekcie ustawy zmiany dotyczą tylko wybranych ustaw. Wybór tych aktów prawnych i podyktowane nim propozycje zmian zostały oparte o kilka źródeł danych.

Przede wszystkim były to informacje przekazywane przez samo środowisko osób niepełnosprawnych – osoby niepełnosprawne, ich rodziny, opiekunów, pracowników instytucji opiekuńczych i pomocowych. Osoby te zarówno w toku prac nad rządowym Programem Dostępność Plus, jak i w licznych konsultacjach i bieżącej współpracy z ministrem właściwym do spraw rozwoju regionalnego wskazywały na potrzebę konkretnych zmian w istniejących przepisach, które utrudniają dostęp do dóbr i usług ogólnodostępnych na zasadach jednakowych jak dla osób pełnosprawnych.

Drugim źródłem pomysłów do zmiany przepisów były efekty ogólnopolskiego badania zrealizowanego w ramach projektu finansowanego ze środków europejskich pn. „Wdrażanie Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych – wspólna sprawa”. Projekt realizowany przez Polskie Forum Osób Niepełnosprawnych wraz z czterema partnerami polegał m.in. na rozmowach z kilkoma tysiącami osób z niepełnosprawnościami, które wskazywały największe problemy i bariery prawne z jakimi się borykają. Efektem tego projektu był zestaw rekomendacji do zmiany przepisów, które stanowiły inspirację dla propozycji zmian w niniejszej ustawie. Kolejnym źródłem propozycji zmian były przekazywane na prośbę ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego propozycje zmian ustawowych ze strony innych resortów i podmiotów współpracujących. Zawarte w projekcie ustawy propozycje zmian są zatem efektem analizy wszystkich tych źródeł i stanowią punkt wyjścia dla dalszych prac nad poprawą dostępności wszystkich polityk publicznych. W toku konsultacji publicznych i uzgodnień międzyresortowych proponowane zmiany zostały skonsultowane i uzupełnione. Kolejny przegląd powinien nastąpić najpóźniej w rok po wejściu w życie projektowanej ustawy. Na jego podstawie poszczególni ministrowie zidentyfikują obszary wymagające podjęcia działań legislacyjnych i mogą zaproponować konkretne rozwiązania legislacyjne. Poniżej przedstawiono uzasadnienie dla poszczególnych propozycji zmian.

Art. 42 projektu wprowadza zmiany w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 506). W art. 5a ust. 7 pkt 1 zmienianej ustawy wprowadza się dostępność do wymogów formalnych, jakim powinny odpowiadać zgłaszane projekty w ramach budżetu obywatelskiego. Budżet obywatelski, zwany także partycypacyjnym, jest instrumentem włączania mieszkańców w procesy decyzyjne gmin. Rada gminy, określając w drodze uchwały wymagania, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego, powinna w wymogach formalnych uwzględnić o ile jest to możliwe uniwersalne projektowanie. Intencją nowelizacji jest, z jednej strony zapewnienie dostępności

realizowanych inwestycji tak, aby służyły wszystkim mieszkańcom, z drugiej strony zwiększenie poziomu świadomości społecznej w zakresie różnych potrzeb społeczności lokalnych w aspekcie dostępności i możliwych rozwiązań.

Art. 43 projektu wprowadza zmiany w ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1983, z późn. zm.). Po pierwsze zmiany te obejmują ustanowienie obowiązku wskazywania przez instytucje kultury (te, dla których organizatorami są jednostki samorządu terytorialnego) przy występowaniu o dotację celową (na zadania objęte mecenatem państwa oraz ważne z punktu widzenia regionalnej polityki rozwoju w zakresie rozwoju kultury), w jaki wykorzystanie środków z tej dotacji celowej uwzględni potrzeby osób ze szczególnymi potrzebami. Należy podkreślić, że intencją ustawodawcy jest zobligowanie instytucji kultury do refleksji w zakresie uwzględnienia potrzeb tej grupy obywateli. Korzystanie z dóbr kultury jest dziś w dużym stopniu utrudnione dla osób z dysfunkcjami mobilności, wzroku czy słuchu – na co wskazują organizacje zajmujące się tą tematyką. Domy kultury, muzea czy galerie niejednokrotnie zlokalizowane w budynkach zabytkowych pozostają miejscami niedostępnymi dla wielu osób, nie dając możliwości poznania ich zasobów. Dlatego wprowadzenie obowiązku udostępniania zasobów kultury, na które wykorzystywana jest dotacja ze środków publicznych (np. poprzez zapewnienie tłumacza języka migowego czy audio deskrypcji lub opatrzenie wystawy opisem alternatywnym) powinno przyczynić się do szerszego udostępniania dóbr kultury również wśród osób o szczególnych potrzebach. W przepisie tym wprowadza się także obowiązek dostosowania dla osób ze szczególnymi potrzebami imprez artystycznych lub rozrywkowych, organizowanych w ramach działalności kulturalnej. Warto zwrócić uwagę, że w tym przypadku, ze względu na możliwe koszty związane z potencjalnie dużą liczbą uczestników takich imprez, obowiązek ten dotyczy przede wszystkim racjonalnych usprawnień, które podejmowane są głównie w przypadku wystąpienia konkretnej potrzeby, ze strony konkretnego obywatela. Nie nakłada to zatem na organizatorów obowiązku uwzględniania niejako „z góry” różnych rozwiązań uniwersalnych (choć oczywiście tego nie wyklucza).

Po drugie wprowadza się obowiązek wskazywania przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego tych programów finansowanych z budżetu państwa, w których udzielenie dotacji będzie warunkowane zapewnieniem dostępności dla osób o szczególnych potrzebach. Pozwoli to na jeszcze lepsze uwzględnienie tych potrzeb

w takich programach, które są szczególnie istotne z punktu widzenia obywateli czy udostępniania różnych zasobów kultury.

Art. 44 projektu wprowadza zmiany w ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2018 r. poz.1202, z późn. zm.), dodając osoby ze szczególnymi potrzebami jako te, których potrzeby należy brać pod uwagę, określając warunki techniczne, jakim powinny odpowiadać obiekty budowlane i ich usytuowanie oraz warunki techniczne użytkowania obiektów budowlanych (budynki mieszkalne i inne obiekty budowlane). Oznacza to dyspozycję dla właściwych ministrów do uwzględnienia tych potrzeb w toku tworzenia aktów wykonawczych do przepisów prawa budowlanego i stanowi podstawę do wydawania *de facto* standardów dostępności w ramach tych przepisów. Dodatkowo w projektowanej zmianie wprowadza się obowiązek określenia w treści projektu budowlanego niezbędnych warunków do korzystania z obiektu przez osoby ze szczególnymi potrzebami, co ma być wyraźną wskazówką dla architektów i projektantów do uwzględniania tych potrzeb na etapie projektowania obiektów budowlanych. W ocenie projektodawcy należy przyjąć, że dotychczasowy akt wykonawczy wydany na podstawie art. 34 ust. 6 pkt 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane będzie zgodny z przepisami tej ustawy po zmianach w niej dokonanych niniejszą ustawą, ponieważ zawiera wyraźne wskazanie, że w stosunku do obiektu budowlanego użyteczności publicznej i budynku mieszkalnego wielorodzinnego projekt budowlany wskazuje sposób zapewnienia warunków niezbędnych do korzystania z tego obiektu przez osoby niepełnosprawne, w szczególności poruszające się na wózkach inwalidzkich. Osoby te są więc niewątpliwie osobami ze szczególnymi potrzebami w rozumieniu niniejszej ustawy. Dodatkowo, część opisowa projektu budowlanego powinna zawierać inne, konieczne dane, wynikające ze specyfiki, charakteru i stopnia skomplikowania obiektu budowlanego lub robót budowlanych, co wskazuje na otwarty katalog, mogący obejmować – w zależności od przeznaczenia budynku – również inne warunki do korzystania z obiektu przez osoby ze szczególnymi potrzebami. W związku z tym nie ma potrzeby wskazywania regulacji przejściowej w tym zakresie dla zmienianego art. 34 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane.

Art. 45 projektu dodaje w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych przepis stanowiący, że w przypadku pracodawców innych niż podmiot publiczny i zatrudniających co najmniej 25 pracowników oraz posiadających certyfikat dostępności, miesięczne wpłaty na PFRON ulegają obniżeniu

o 5 proc. Jest to wprowadzenie elementu zachęty dla podmiotów innych niż publiczne (głównie przedsiębiorstw) do zapewniania dostępności i zdobywania certyfikatu w tym zakresie. Przepis ten stanowi dopełnienie mechanizmu określonego w art. 4, wskazując korzyść z zapewniania dostępności przez podmiot, który nie ma takiego obowiązku na podstawie niniejszej ustawy. Warto zauważyć, że obniżenie wpływów do PFRON z tytułu tej bonifikaty jest rekompensowane poprawą dostępności danego podmiotu, więc sytuacją korzystną w sensie społecznym.

Ponadto w niniejszym artykule dodaje się przepis umożliwiający zastosowanie zupełnie nowego instrumentu wsparcia osób niepełnosprawnych, jakim jest umożliwienie częściowego dofinansowania ze środków PFRON do zamiany mieszkania, w sytuacji braku możliwości dostosowania lokalu dotychczas zajmowanego (lub jeżeli jego dostosowanie jest nieracjonalne ekonomicznie). Instrument ten został przewidziany w Programie Dostępność Plus, jako narzędzie poprawy dostępności w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych. Ten dodatkowy instrument wymagał będzie dodatkowo zmiany przepisów wykonawczych, wydanych na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. W związku z powierzeniem PFRON nowej roli, wynikającej z rozpatrywania skarg na brak dostępności, skład Rady Nadzorczej PFRON zostanie uzupełniony o przedstawiciela ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, który pełni koordynacyjną rolę w zakresie dostępności.

Art. 46 projektu wprowadza w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 2187, z późn. zm.) prawo dla osób ze szczególnymi potrzebami do otrzymywania ogólnych warunków umów oraz regulaminów w formach dla nich dostępnych. Dotyczy to takich form, jak: nagranie audio, nagranie treści w Polskim Języku Migowym, wydruk w systemie Braille’a lub wydruk z wielkością czcionki wygodną do czytania. Zgodnie z dyspozycją placówka bankowa ma 7 dni na realizację takiego uprawnienia. Brak możliwości samodzielnego zapoznania się z treścią warunków umowy czy regulaminu instytucji finansowej jest często jedną z głównych przyczyn niskiego korzystania przez te osoby z produktów finansowych i brakiem zaufania do instytucji bankowych. Seniorzy niejednokrotnie wskazują, że pisane drobnym drukiem i skomplikowanym językiem regulaminy bankowe są dla nich nie tylko niejasne, ale często nawet nieczytelne. Wprowadzona zmiana ma zatem na celu poprawę możliwości samodzielnego korzystania z produktów rynku finansowego i jednocześnie może przyczynić się do wzrostu liczby

klientów korzystających tych instytucji. Równocześnie proponowana zmiana dotyczy wyłącznie sytuacji, w której dokumenty w takich formatach są udostępniane „na żądanie”, a więc nie jest to rozwiązanie generujące zasadniczo zwiększone koszty.

Art. 47 projektu uzupełnia dział rozwój regionalny w ustawie z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2018 r. poz. 762, z późn. zm.) o koordynację zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Powyższa zmiana wynika z uchwały Rady Ministrów z 17 lipca 2018 r., zgodnie z którą minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego jest koordynatorem dostępności. Zmiana ma charakter porządkujący i dostosowujący do projektowanego stanu prawnego.

Art. 48 projektu wprowadza w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1945, z późn. zm.) pojęcie osoby ze szczególnymi potrzebami oraz pojęcie uniwersalnego projektowania, a także wprowadza konieczność uwzględnienia uniwersalnego projektowania w ramach aktualizacji studium i planu miejscowego. Ponadto urzeczywistniania ideę partycypacji osób ze szczególnymi potrzebami w procesach decyzyjnych w obszarze planowania i zagospodarowania przestrzennego, poprzez przyznanie im prawa do udostępnienia treści studium i planu miejscowego w sposób umożliwiający zapoznanie się z nim. Zmiana ta ma na celu zapewnienie realnej możliwości osobom z dysfunkcjami wzroku zapoznania się z planowanymi zmianami w przestrzeni publicznej, co ma szczególne znaczenie dla osób całkowicie niewidomych lub niedowidzących, które w ten sposób mogą mieć możliwość zgłoszenia swoich uwag, oczekiwań i sugestii co do poprawy swego najbliższego otoczenia pod względem zapewnienia własnego bezpieczeństwa czy komfortu korzystania z niego.

Art. 49 projektu w ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2018 r. poz. 2067, z późn. zm.) wprowadza obowiązek uwzględnienia analizy możliwości adaptacji obiektu zabytkowego, także pod kątem dostosowania go do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami i uwzględnienia wyników tej analizy w dokumentacji konserwatorskiej. Taka zmiana wychodzi naprzeciw wskazywanym powszechnie barierom, jakie wiążą się z ochroną konserwatorską obiektów zabytkowych. Przedstawiciele środowiska architektów podkreślają, że dominujący prymat ochrony zabytku i obawa przed ingerencją w jego strukturę, przy braku precyzyjnych przepisów prawa w tym zakresie powodują, że na gruncie obecnych przepisów możliwości adaptacji obiektów zabytkowych, w tym w szczególności do potrzeb osób niepełnosprawnych, pozostają

ograniczone. Stąd proponowana zmiana spowoduje, że kwestia ta przynajmniej zostanie dostrzeżona i przeanalizowana każdorazowo przez służby konserwatorskie.

Art. 50 projektu w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r. poz. 1614, z późn. zm.) uzupełnia obowiązki organów administracji publicznej o zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami m.in. parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu i innych form przyrody, dzięki czemu osoby te będą miały większą możliwość odwiedzania tych miejsc lub alternatywnego poznawania znajdujących się w nich zasobów stanowiących element bogactwa narodowego i przyrodniczego. Jest to również realizacja postulatów kierunków zapisanych w Programie Dostępność Plus.

Art. 51 projektu w ustawie z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz. U. z 2019 r. poz. 1127.) wprowadza przepis dający pacjentowi będącemu osobą ze szczególnymi potrzebami prawo do otrzymania informacji o swoim stanie zdrowia, o zamiarze odstąpienia przez lekarza od leczenia pacjenta, o rodzaju i zakresie świadczeń zdrowotnych udzielanych przez podmiot udzielający świadczeń zdrowotnych (w tym o profilaktycznych programach zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych), a także do informacji o prawach pacjenta – w zrozumiały dla niego sposób, w szczególności w formie dostosowanej do możliwości i potrzeb tej osoby, także za pomocą środków wspierających komunikowanie się. Oznacza to, iż osoba o szczególnych potrzebach może na podstawie niniejszego przepisu wnioskować, aby kontakt z nią odbywał się z zastosowaniem np. poczty elektronicznej, wiadomości tekstowych SMS lub MMS, komunikatorów internetowych lub komunikacji audiowizualnej, spełniających standardy dostępności dla osób niepełnosprawnych. Dzięki temu osoby te będą mogły otrzymać informację o stanie zdrowia w sposób zrozumiały dla siebie, przy zachowaniu jej poufności (brak konieczności korzystania np. asystenta czy członka rodziny), a także bez konieczności i każdorazowej wizyty w placówce opieki zdrowotnej, np. tylko w celu uzyskania informacji o wyniku badania. Niniejsza zmiana jest ukierunkowana w szczególności na poprawę sytuacji osób niesłyszących i niedosłyszących, które spotykają się z barierami komunikacyjnymi w wielu sferach, w tym w dostępie do służby zdrowia i komunikacji z personelem medycznym, a także osób starszych i o obniżonej mobilności.

Art. 52 projektu wprowadza w ustawie z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym (Dz. U. z 2018 r. poz. 2016, z późn. zm.) obowiązek uwzględnienia przy

udzielaniu zamówienia publicznego, dotyczącego wykonywania publicznego transportu zbiorowego, rozwiązań technicznych, służących dostępności dla osób z niepełnosprawnościami – w tym w szczególności dla osób z niepełnosprawnością ruchową (odpowiednie zapisy w specyfikacji istotnych warunków zamówienia). Rozwiązanie to powinno być gwarancją dokonywania inwestycji transportowych zgodnych z potrzebami ogółu społeczeństwa, gdyż rozwiązania służące osobom z niepełnosprawnością m.in. ruchową (np. pojazdy niskopodłogowe, przestrzeń na wózek, duże i odpowiednio umieszczone przyciski funkcyjne), są w praktyce wygodne w użyciu także dla innych użytkowników komunikacji. Zastosowanie takich rozwiązań posłuży wszystkim pasażerom, w tym w dużym stopniu seniorom, którzy często ze względu na swój stan zdrowia i ograniczenia w mobilności potrzebują odpowiednich udogodnień w podróżowaniu komunikacją publiczną.

Art. 53 projektu wprowadza zmiany w ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2018 r. poz. 1398 oraz z 2019 r. poz. 730), polegające na uwzględnieniu przy analizie stanu kryzysowego w gminie liczby mieszkańców ze szczególnymi potrzebami. W oparciu o zmienione przepisy, za obszar zdegradowany, uznany zostanie także taki, w którym jednym z czynników jest wysoka liczba osób ze szczególnymi potrzebami, a jednocześnie infrastruktura techniczna i społeczna nie jest odpowiednio dostosowana. Ponadto ustawa wprowadzi wymóg uwzględnienia w planach przedsięwzięć rewitalizacyjnych opisu działań zapewniających dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Zmiany te, wynikające z dotychczasowych doświadczeń w zakresie rewitalizacji przestrzeni publicznej, mają na celu lepsze uwzględnienie potrzeb wszystkich mieszkańców, przy okazji realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych i stosowanie w nich rozwiązań urbanistycznych i architektonicznych służących wszystkim mieszkańcom.

Proponowana w art. 54 projektu zmiana w ustawie z dnia 5 lipca 2018 r. o ułatwieniach w przygotowaniu i realizacji inwestycji mieszkaniowych oraz inwestycji towarzyszących (Dz. U. poz. 1496 oraz z 2019 r. poz. 630) jest konsekwencją utrzymania w mocy, na podstawie projektowanego art. 45 pkt 2, dotychczasowych przepisów wykonawczych wydanych na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane.

Art. 55 projektu wprowadza zmiany do ustawy z dnia 23 października 2018 r. o Solidarnościowym Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych (Dz. U. poz. 2192). Proponowane rozwiązanie daje możliwość dokapitalizowania środkami Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych (SFWON) Funduszu Dostępności, co istotnie

zwiększy pulę alokowanych na ten cel środków i umożliwi poprawę dostępności budynków użyteczności publicznej i mieszkalnictwa wielorodzinnego. Aby umożliwić wspieranie w zakresie dostępności również osób innych niż niepełnosprawne w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, w ustawie o SFWON dodaje się dodatkowe przepisy wskazujące na taką możliwość.

Przepisy przejściowe, dostosowujące i końcowe

W projektowanych art. 56–73 określone zostały przepisy przejściowe i te wskazujące *vacatio legis*, zarówno dla całej ustawy, jak i dla poszczególnych jej instrumentów.

W zakresie wejścia w życie ustawy przyjęto generalne rozwiązanie, zgodnie z którym ustawa zaczyna obowiązywać po upływie 14 dni od jej ogłoszenia, z wyjątkiem:

- przepisów o certyfikacji, na które przewidziano dłuższy okres *vacatio legis*, tj. po upływie 18 miesięcy od dnia ogłoszenia ustawy,
- przepisów dotyczących skargi na brak dostępności, przepisów o przekazywaniu środków publicznych podmiotom niepublicznym na realizację różnych zadań z uwzględnieniem ich dostępności, przepisów odróżniających skutki zastosowania alternatywnego dostępu od zapewniania dostępności w rozumieniu art. 6, które wchodzi w życie po upływie 24 miesięcy od dnia ogłoszenia ustawy.

Niniejsze okresy przejściowe przyjęto w celu umożliwienia wszystkim podmiotom publicznym przygotowania się do wprowadzenia przepisów sankcjonujących brak dostępności. W zakresie certyfikacji okres ten jest niezbędny dla przygotowania całego procesu certyfikacji, określenia jego szczegółowych warunków w akcie wykonawczym, a następnie wyboru podmiotów, które będą świadczyć tego typu usługi. Warto zauważyć, że projekt ustawy przewiduje także w art. 70 rozwiązanie przejściowe, polegające na umożliwieniu stosowania dostępu alternatywnego przez podmioty publiczne w okresie 24 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, jako równoprawnego z zapewnieniem dostępności. Rozwiązanie to ma na celu uniknięcie sytuacji, w której podmioty zobowiązane na mocy niniejszej ustawy nie byłyby w stanie dostosować się do jej przepisów w terminie krótkiej, 14 dniowej *vacatio legis*. Należy jednak wyraźnie zaznaczyć, że jest to rozwiązanie przejściowe, obowiązujące wyłącznie w okresie 24 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy. Po tym

okresie zapewnienie dostępu alternatywnego nie będzie tożsame z zapewnieniem dostępności i może rodzić odmienne skutki prawne. Tym samym ustawa umożliwi stopniowe przygotowanie się podmiotów publicznych do jej realizacji, zakładając mniej kosztowne i obciążające rozwiązania techniczne w początkowym okresie jej obowiązywania.

Natomiast w zakresie wprowadzanych projektem ustawy zmian przepisów innych aktów prawnych, zgodnie z zasadami techniki legislacyjnej, przyjęto rozwiązanie polegające na wprowadzeniu odpowiednich przepisów intertemporalnych, określających, które przepisy (dotychczasowe czy zmieniane) stosuje się w odniesieniu do poszczególnych sytuacji – np. sporządzanych projektów budowlanych, planów zagospodarowania przestrzennego, warunków umów, regulaminów oraz informacji tworzonych na podstawie prawa bankowego, czy dokumentacji konserwatorskiej – w którym momencie zaczynają obowiązywać nowe przepisy. W odniesieniu do przepisów dotyczących dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych ich wejście w życie zostało dostosowane do terminów określonych w ustawie z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności stron cyfrowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych.

4. Przewidywane skutki wprowadzenia projektowanych przepisów

Zapewnianie dostępności jest procesem, który dzięki koordynacji przez instytucje państwa, przy wsparciu partnerów społecznych i organizacji pozarządowych doprowadzi do poprawy jakości życia nie tylko osób ze szczególnymi potrzebami, ale wszystkich obywateli i stanie się warunkiem definiującym jakość usługi obsługi ze strony podmiotów sferze publicznej. Przewidziane w projekcie ustawy rozwiązania wprowadzają podobne podejście do obywatela jak do klienta oczekującego usług na wysokim poziomie. To istotny krok w kierunku budowania nowego wizerunku podmiotów z sektora finansów publicznych (w tym organów władzy publicznej) jako nowoczesnych instytucji, wykraczających poza podejście intencjonalne, otwartych na klienta z różnymi potrzebami i skutecznie realizujących usługi publiczne. Poprawa jakości usług publicznych i obsługi, np. w urzędach administracji publicznej czy placówkach służby zdrowia, prowadzić będzie do wzrostu zaufania obywateli do państwa i jego instytucji, co w konsekwencji poprawia jakość życia i redukuje koszty transakcyjne. Dzięki wejściu w życie rozwiązań przewidzianych w projektowanej ustawie nastąpi przyspieszenie procesu poprawy dostępności jednostek sektora finansów publicznych, a w dalszej kolejności także organizacji pozarządowych i przedsiębiorstw. Na zwiększeniu dostępności skorzystają w szczególności osoby z niepełnosprawnościami, osoby starsze,

seniorzy i wszystkie inne osoby zmagające się na co dzień z różnymi barierami uniemożliwiającymi lub utrudniającymi im udział w życiu społecznym. Warto zauważyć, że dzięki zastosowaniu różnych instrumentów (np. zobowiązania z umowy przekazania środków publicznych, certyfikacji dostępności) zasięg oddziaływania ustawy wychodzi poza sektor publiczny. Zobowiązane do jej stosowania – w określonym umową zakresie – stają się bowiem także te podmioty, które realizują zadania lub działania z udziałem środków publicznych. Państwo, które uznaje bowiem dostępność za priorytet swoich działań, ma prawo stawiać warunki z tym związane, udzielając dotacji czy dofinansowania ze środków budżetu państwa.

Projekt ustawy o zapewnieniu dostępności wraz z ustawą z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych tworzą spójny system norm regulujących dostępność podmiotów publicznych. Narzędziem zapewniającym unifikację wymagań w zakresie dostępności w całym kraju będzie koordynacja dostępności realizowana przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego. W zadaniu tym ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego wspierać będzie tworzona na podstawie ustawy Rada Dostępności – ciało o charakterze opiniodawczo-doradczym.

5. Projektowane akty wykonawcze

Na podstawie art. 28 ust. 2 projektu ustawy zaplanowano wydanie rozporządzenia w zakresie certyfikacji dostępności. Rozporządzenie określi między innymi szczegółowe wymogi, jakie muszą spełniać podmioty dokonujące certyfikacji dostępności oraz wzory dokumentów – w tym wzór samego certyfikatu i wniosku o jego wydanie. Przepisy te zostaną zaopiniowane przez członków Rady Dostępności.

6. Prawo UE

Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) oraz § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2016 r. poz. 1006, z późn. zm.) projekt został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Projekt ustawy nie podlega notyfikacji zgodnie z procedurą określoną w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.).

Projekt ustawy nie wymaga zaopiniowania, dokonania konsultacji albo uzgodnienia z właściwymi instytucjami organami Unii Europejskiej, w tym Europejskim Bankiem Centralnym.

7. Zgłoszenie lobbingowe

Projekt ustawy został wpisany do wykazu prac legislacyjnych Rady Ministrów pod numerem UA 44. Stosownie do art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa oraz art. 52 § 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z 29 października 2013 r.– Regulamin pracy Rady Ministrów projekt ustawy został zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji oraz na stronie internetowej Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju. Do projektu ustawy nie wpłynęły zgłoszenia od żadnego podmiotu zainteresowanego pracami nad ustawą, w trybie ww. ustawy.

<p>Nazwa projektu Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami</p> <p>Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju</p> <p>Współpracuje: Ministerstwo Infrastruktury, Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii, Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministerstwo Cyfryzacji, Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Sportu i Turystyki</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Pan Jerzy Kwieciński – Minister Inwestycji i Rozwoju</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Pan Przemysław Herman – Z-ca dyrektora Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego, tel. (22) 273-80-50, e-mail: Przemyslaw.Herman@miir.gov.pl</p>	<p>Data sporządzenia 13.06.2019 r.</p> <p>Źródło: Exposé Prezesa Rady Ministrów z 12 grudnia 2017 r., Art. 9 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r., poz. 1169, późn. zm.).</p> <p>Nr w wykazie prac: UA44</p>
---	---

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Równoprawny dostęp do przestrzeni publicznej gwarantuje korzystanie przez osoby ze szczególnymi potrzebami ze swoich praw obywatelskich na równi z innymi obywatelami. Konstytucja RP stanowi, że nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny (art. 32 ust. 2 Konstytucji RP), również bez względu na różnice wynikające z niepełnosprawności czy trwałych lub czasowych ograniczeń w mobilności i percepcji. Postulat równości został także sformułowany jako istotna przesłanka organizowania ładu społecznego opartego na solidarności, w którym odrzuca się jakiejkolwiek formy wykluczenia społecznego. W praktyce oznacza to równość szans w procesie osiągania pozycji społecznej, dóbr materialnych czy realizacji potrzeb i osobistych ambicji każdej samodzielnej jednostki.

Kierunek i zakres działań w Polsce na rzecz osób mających trwałe bądź czasowe obniżenie sprawności wyznacza Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych sporządzona w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r., która zobowiązuje państwa-sygnatariuszy, a zatem władze publiczne – rządowe i samorządowe, do zapewnienia pełnej realizacji wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności, bez jakiejkolwiek dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność. W art. 9 Konwencja zobowiązuje organy państwowe i samorządowe do przygotowania rozwiązań, które spełniłyby wymagania dostępności dla osób o różnych potrzebach funkcjonalnych. Według Konwencji mają one m.in. prawo do niezależnego życia w społeczności lokalnej, wsparcia, edukacji włączającej; pracy na otwartym rynku, samostanowienia czy wreszcie równego dostępu do przestrzeni publicznej i informacji. To właśnie paradygmat Konwencji wskazuje, że dostępność wpływa na wiele obszarów życia obywateli, determinując ich sytuację społeczną i ekonomiczną.

W Polsce nie przeprowadzono do tej pory kompleksowego badania dostępności przestrzeni publicznej. Diagnozę opartą o dostępne dane w wymiarze dostępności architektonicznej, transportowej, cyfrowej oraz między innymi w dostępie do edukacji, zdrowia i kultury zawiera przyjęty w dniu 17 lipca 2018 r. uchwałą Rady Ministrów rządowy Program Dostępność Plus. Stan dostępności obrazują także wrywkowe badania prowadzone przez Najwyższą Izbę Kontroli (NIK) na poziomie miast wojewódzkich lub wybranych powiatów oraz przez różne organizacje pozarządowe zajmujące się tą tematyką. Z danych tych wynika, że kondycja dostępności środowiska zurbanizowanego jest wciąż niesatysfakcjonująca. Brakuje jednak badań i analiz przedstawiających skalę problemów w małych miastach i na wsi, gdzie poziom dostępności jest jeszcze niższy.

Przykładowo podczas kontroli przeprowadzonych przez NIK w 2018 r. skontrolowano 84 przestrzenie publiczne zlokalizowane w 24 gminach. Podejmowane przez skontrolowane gminy działania, dotyczące dostosowania przestrzeni publicznej do potrzeb osób z różnymi niepełnosprawnościami okazały się nieskuteczne. Przeprowadzona przez NIK ocena 94 obiektów pod kątem ich dostępności dla osób z ograniczoną sprawnością wykazała, że żaden z tych obiektów nie był wolny od barier, rozwiązań lub niedogodności ograniczających lub wręcz uniemożliwiających korzystanie z nich przez osoby z niepełnosprawnościami na zasadzie równości z innymi osobami. W gminach brakowało też planu usuwania istniejących barier, co skutkowało brakiem harmonogramów podejmowania działań w tym kierunku. Ponad połowa ze skontrolowanych gmin nie posiadała planu usuwania barier i działań na rzecz poprawy dostępności przestrzeni

publicznej, co w ocenie NIK świadczy o nierzetelnym podejściu do tego problemu. NIK zwraca również uwagę na braki systematycznego monitorowania przez gminy skuteczności działań poprawiających dostępność przestrzeni publicznej, szczególnie wobec stale rosnącej liczby mieszkańców w wieku powyżej 60 lat. W niektórych dużych miastach, gdzie inwestycje samorządowe są prowadzone na szeroką skalę podejmowane są próby przyjmowania lokalnych standardów dostępności (np. Warszawa, Gdynia). Mniejsze samorządy są z reguły w trudniejszej sytuacji, a na wsiach praktycznie nie ma usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami. To właśnie tam poziom dostępności przestrzeni publicznej jest najniższy, a usługi w lokalnej społeczności słabo osiągalne. NIK równie negatywnie ocenia stan dostępności nowo wybudowanych lub przebudowywanych obiektów użyteczności publicznej. Spośród 121 skontrolowanych w województwie podlaskim obiektów 110 (90,9%) nie zostało dostosowanych do potrzeb i możliwości osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. W obiektach nie były w różnym stopniu spełnione warunki techniczne, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, które dotyczyły między innymi braku: miejsc parkingowych dla osób z niepełnosprawnością, urządzeń technicznych zapewniających dostęp na wyższe kondygnacje, przestrzeni manewrowej w istniejących pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych lub nieprawidłowych wymiarów pochylni. Jak wynika z opublikowanych wyników kontroli przeprowadzonych przez NIK w różnych województwach w latach 2015–2018, skontrolowano ok. 200 zakończonych inwestycji dotyczących budynków użyteczności publicznej i mieszkalnego budownictwa wielorodzinnego budowanych w latach 2012–2015 oraz 30 podmiotów administracji publicznej. Kontrole organów administracji publicznej zostały przeprowadzone w 30 podmiotach: w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, w urzędach marszałkowskich województw: dolnośląskiego, łódzkiego, podlaskiego, śląskiego i świętokrzyskiego oraz w 24 urzędach gmin z terenu województw: dolnośląskiego, łódzkiego, podlaskiego, śląskiego, świętokrzyskiego i wielkopolskiego. W większości analizowanych raportów pokontrolnych średnio 45,7% obiektów zapewniało niezbędne warunki do korzystania z nich przez osoby z niepełnosprawnością.

W roku 2018 NIK opublikował raport nt. realizacji przez uczelnie akademickie i zawodowe obowiązku stworzenia studentom i doktorantom z niepełnosprawnością warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia i w badaniach naukowych. Kontrole uczelni akademickich i zawodowych realizowane były w 15 uczelniach akademickich i zawodowych. Wynika z niego, że mimo iż większość skontrolowanych uczelni akademickich i zawodowych w sposób prawidłowy podejmowała działania na rzecz zapewnienia niepełnosprawnym studentom i doktorantom warunków do pełnego udziału w procesie nauczania i w badaniach naukowych, to działania te nie były wystarczająco skuteczne. W siedmiu uczelniach wciąż zdarzały się sytuacje uniemożliwiające osobom z niepełnosprawnością kształcenie i udział w badaniach naukowych na równi z osobami pełnosprawnymi. Występowały w nich bowiem bariery architektoniczne i rozwiązania techniczne niesprzyjające osobom z niepełnosprawnością.

W roku 2017 NIK przeprowadził kontrolę wspierania kształcenia specjalnego uczniów z niepełnosprawnościami w ogólnodostępnych szkołach i przedszkolach. Kontrolerzy odwiedzili 28 jednostek organizacyjnych szkół, w tym 10 zespołów szkół (szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne i przedszkola). Wynika z niej, że w 22 szkołach i przedszkolach nie udało się w pełni zlikwidować barier architektonicznych, uniemożliwiających poruszanie się osób niepełnosprawnych ruchowo na terenie szkoły i w jej bezpośrednim otoczeniu. Powodowało to konieczność stosowania tymczasowych rozwiązań, np. przenoszenia lub przeprowadzania uczniów między kondygnacjami, co mogło ograniczać dostęp do edukacji włączającej dla uczniów poruszających się na wózkach. Ponadto w 1/3 placówek nie zapewniono odpowiednich pomieszczeń do realizacji indywidualnego nauczania dla uczniów z niepełnosprawnościami.

„Badanie potrzeb osób niepełnosprawnych”, przeprowadzone na zlecenie Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) w 2017 r., wskazuje, że brak dostępności – w wielu obszarach – jest jedną z największych barier dla osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym i zawodowym. Dla przykładu, osoby z niepełnosprawnością ruchową napotykać szereg barier w dostępie do rynku pracy, wśród których najczęściej wymieniają brak dostosowań architektonicznych w przestrzeni publicznej. Przeszkody fizyczne – schody, wąskie przejścia, nierówności terenu i powierzchni, brak wind i platform, wysokopodłogowe pojazdy komunikacji miejskiej i inne czynniki z tej kategorii skutecznie ograniczają możliwość pełnego uczestnictwa przedstawicieli tej grupy w funkcjonowaniu i integracji.

Warto także zauważyć, że przeprowadzona w 2018 r. w ramach jednego z projektów finansowanych z funduszy europejskich realizacja działań monitoringowych w instytucjach centralnych, miała na celu identyfikację barier i wskazanie rekomendacji w obszarze wdrażania Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych na poziomie tych instytucji. Po dokonaniu analizy w 51 instytucjach (17 ministerstw oraz 34 pozostałe instytucje) za najważniejszą barierę we wdrażaniu Konwencji uznano brak świadomości w zakresie potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz istniejących w tym zakresie regulacji prawnych.

Brak dostępności przestrzeni publicznej powoduje wzrost kosztów tak dla finansów publicznych jak i budżetów samych obywateli, gdyż istnieje konieczność udzielania większego wsparcia osobom o szczególnych potrzebach – np. konieczność asystencji i wyręczenia, większa liczba godzin usług opiekuńczych, konieczność zamiany miejsca zamieszkania na kosztowną placówkę całodobową. Szansą na zmianę tego stanu rzeczy jest ograniczenie wsparcia poprzez ograniczenie i inny sposób zaspokojenia potrzeb, co realnie można osiągnąć poprzez dostosowanie przestrzeni publicznej, likwidację barier w komunikacji czy architekturze, zapewnienie dostępności usług. Pomaga to wydłużyć samodzielność i niezależność funkcjonowania oraz opóźnić moment, w którym osoba zgłasza się do wsparcia, bo już sama sobie nie poradzi. Prowadzone w Finlandii badania pokazały, że np. w grupie 75-latków dobudowanie windy w budynku mieszkalnym umożliwia im samodzielne funkcjonowanie przez dodatkowy okres od 4 do 7 lat i zmniejsza liczbę wypadków na schodach, a co za tym idzie koszty leczenia i opieki nad starszymi osobami. W Polsce zmiany

demograficzne i starzenie się społeczeństwa sprawiają, że liczba osób o szczególnych potrzebach mieszkaniowych szybko wzrasta. Syndrom „więźniów czwartego piętra” doskonale obrazuje bariery, z jakimi muszą się mierzyć osoby o ograniczonej sprawności ruchowej – szczególnie seniorzy, rodzice z wózkami dziecięcymi, osoby z ograniczeniami mobilności. Wynika to przede wszystkim z faktu, że sporządzane w przeszłości projekty architektoniczne nie uwzględniały kwestii dostępności. Zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 4 Prawa budowlanego, budynki (mieszkalnictwa wielorodzinnego oraz użyteczności publicznej) powinny być zaprojektowane i wzniesione w taki sposób, aby zapewnić niezbędne warunki do korzystania z nich przez osoby ze szczególnymi potrzebami, w szczególności poruszające się na wózkach inwalidzkich. Powyższa norma znajduje swe uszczegółowienie w przepisach wydanego na podstawie ww. ustawy rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2019 r. poz. 1065.). Jednakże przepisy te nie określają w precyzyjny sposób warunków, jakie należy spełnić projektując budynek dostępny dla osób z niepełnosprawnościami. Nie regulują także kwestii zapewniania dostępności w praktyce, w szczególności w miejscach, gdzie świadczone są usługi publiczne. Powyższe przepisy weszły w życie w 2002 r. – oznacza to, że infrastruktura mieszkaniowa czy budynków użyteczności publicznej sprzed tego okresu, nie uwzględniała potrzeb osób z niepełnosprawnością czy osób z ograniczoną mobilnością. W rezultacie część społeczeństwa dotyka wykluczenie z życia społecznego, w szczególności ze względu na ograniczenia możliwości przemieszczania się. Ten problem dotyka przede wszystkim osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób starszych, a także rodziców z dziećmi. Istnienie tych barier jest przyczyną braku aktywności społeczno-gospodarczej części wskazanej grupy osób. Ograniczone możliwości kontynuowania nauki, podjęcia pracy czy samodzielnego udziału w kulturze, sporcie i życiu społecznym powodują, że duża część społeczeństwa (łącznie szacowana na 12% – do nawet 30%) nie wykorzystuje swojego potencjału.

Jednocześnie dotychczasowe działania władz publicznych pokazują, że idea otwartości na różne potrzeby i dostępności podmiotów publicznych nie została jeszcze zinternalizowana - zarówno w wymiarze świadomościowym, jak i w sferze politycznych zobowiązań i realnych działań decydentów, przekładających się na funkcjonowanie podmiotów publicznych i wykonywanych przez nie zadań czy świadczonych usług. Podejmowane w tym obszarze działania wynikają raczej z indywidualnych przypadków dobrej woli lub mają charakter działań interwencyjnych, doraźnych, które pomimo istotnych nakładów finansowych (środki PFRON, środki europejskie), docelowo nie przynoszą oczekiwanych społecznie efektów. Dla przykładu można wymienić liczne działania edukacyjne lub aktywizujące zawodowo osoby niepełnosprawne, które pomimo zainwestowania wielomilionowych nakładów nie przełożyły się na zmianę wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych (w latach 2008–2013 wzrósł on zaledwie o 0,2%). Realizowane działania nie przynosiły trwałej zmiany m.in. ze względu na ograniczenia wynikające z braku dostępności w najbliższym otoczeniu.

U podstaw projektowanej regulacji leży także analiza polskiego ustawodawstwa oraz przepisów wykonawczych (np. w obszarze architektury czy cyfryzacji) dotyczących dostępności, które pozostają nieskuteczne. Dla przykładu, polskie Prawo budowlane nie pozostawia wątpliwości co do tego, że wszystkie budynki użyteczności publicznej postawione po 1995 r. muszą zapewniać dostępność osobom niepełnosprawnym, zwłaszcza poruszającym się na wózkach. W praktyce, mimo że przepisy są obligatoryjne, nie przestrzegają ich nie tylko inwestorzy i wykonawcy, ale też architekci i pracownicy organów administracji budowlanych. Podobnie w obszarze cyfrowym, przyjęte w 2012 r. rozporządzenie o Krajowych Ramach Interoperacyjności obliguje do zapewnienia dostępności serwisów administracji publicznej, podczas gdy w praktyce sześć lat po jego wprowadzeniu poziom tej dostępności wzrósł zaledwie do niespełna 48%. Powyższe wnioski dobitnie pokazują, że wadą obecnych przepisów w zakresie dostępności jest brak skutecznych mechanizmów kontrolnych, gwarantujących realizację dostępności. Wszystkie te zjawiska zostały zdiagnozowane i wskazane w diagnozie Programu Dostępność Plus, uzasadniając jego realizację.

Rolą państwa jest zatem identyfikacja tych barier, ich znoszenie oraz zapobieganie ich powstawaniu, a także stworzenie warunków umożliwiających samodzielność i niezależność funkcjonowania, która jest niezbędna dla aktywności zawodowej. Poprawa integracji społecznej, wzrost samodzielności i niezależności w funkcjonowaniu dla części społeczeństwa oraz tworzenie społeczeństwa równych szans są zależne w znacznym stopniu od faktycznego zapewnienia dostępności w przestrzeni publicznej. Wprowadzane obecnie elementy działań przeciwdziałających wykluczeniu (np. Program Za życiem, Program 500+, Mieszkanie+, rewizja systemów orzekania o niepełnosprawności, planowany program „Wczesna, kompleksowa rehabilitacja szansą na powrót na rynek pracy”) to inicjatywy, które sprzyjają wyrównaniu szans dla wszystkich obywateli, w tym dla osób ze szczególnymi potrzebami. Jednak prowadzenie inteligentnej, nowoczesnej, opartej na standardach i skutecznej polityki publicznej, wymaga odrzucenia dominującego paradygmatu silosowej struktury działań na rzecz podejścia horyzontalnego, „uzupełniającego” luki systemowe i wzmacniającego poszczególne polityki publiczne. To spojrzenie na podejmowane działania w kategoriach perspektywicznej inwestycji, która może przynieść zwrot nie tylko w procesie włączenia społecznego. W świetle powyższych analiz dotyczących braku dostępności podmiotów publicznych oraz w kontekście związanych z tym wyzwań społecznych, ekonomicznych i kulturowych wynikających ze starzenia się społeczeństwa, konieczne jest uznanie kwestii dostępności jako horyzontalnego elementu różnych polityk publicznych, a w konsekwencji obowiązku jej zapewnienia w pierwszej kolejności przez podmioty publiczne.

Projektowana ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami podejmuje ten problem, formułuje cele i rozwiązania w postaci instrumentów prawnych służących przełamywaniu barier architektonicznych, cyfrowych i

informacyjno-komunikacyjnych i zapewnieniu dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami w całej sferze publicznej, a także wszędzie tam, gdzie wykorzystywane są środki publiczne.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji i oczekiwany efekt

Projekt ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami jest pierwszym w Polsce tak szerokim rozwiązaniem o charakterze systemowym, określającym środki służące zapewnieniu dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami. Jego zasadniczym celem jest poprawa dostępności podmiotów publicznych, dzięki której osoby ze szczególnymi potrzebami, w sposób możliwie samodzielny będą mogły korzystać z usług publicznych. Ustawa zawiera przepisy ogólne, kluczowe dla funkcjonowania aktu prawnego i całej dziedziny dostępności – definicje (bariera, dostępność, osoba ze szczególnymi potrzebami, uniwersalne projektowanie, racjonalne usprawnienia) oraz określa obowiązki podmiotów publicznych w tym zakresie. Przewidziane w projekcie ustawy rozwiązania wprowadzają podobne podejście do obywatela jak do klienta oczekującego usług na wysokim poziomie. To istotny krok w kierunku budowania nowego wizerunku podmiotów z sektora finansów publicznych (w tym organów władzy publicznej) jako nowoczesnych instytucji, wykraczających poza podejście intencjonalne, otwartych na klienta z różnymi potrzebami i skutecznie realizujących usługi publiczne. Zapewnianie dostępności jest procesem, który dzięki koordynacji przez instytucje państwa, przy wsparciu partnerów społecznych i organizacji pozarządowych, doprowadzi do poprawy jakości życia nie tylko osób ze szczególnymi potrzebami, ale wszystkich obywateli i stanie się warunkiem definiującym standard usługi podmiotów w sferze publicznej.

1. Środki służące zapewnieniu dostępności

Projektowane rozwiązania mają służyć określeniu środków służących wyrównywaniu szans osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie dostępu do podmiotów publicznych. Czym w praktyce jest ten dostęp i jakie działania są oczekiwane od podmiotów publicznych określa art. 6 projektu ustawy, który wskazuje na główne sposoby zapewnienia dostępności, co w praktyce obejmuje zarówno uniwersalne projektowanie nowych działań i rozwiązań, jak i stosowanie racjonalnych usprawnień w usuwaniu istniejących barier. Natomiast, jeżeli nie może zrealizować tych obowiązków w sposób wskazany w art. 6, podmiot publiczny ma obowiązek zapewnić dostęp alternatywny, polegający w szczególności na wsparciu asystującym innej osoby lub zastosowaniu innych rozwiązań technicznych.

2. Koordynacja

Rolą projektowanej ustawy jest także dostarczenie narzędzi do realizacji celów przedmiotowej regulacji i stworzenie ram systemowych dla zapewnienia dostępności we wszystkich politykach publicznych, co *de facto* przełoży się na jeszcze szerszy wymiar oddziaływania projektowanej regulacji. Ustawa wskazuje, że instrumentem realizacji procesu koordynacji są działania ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, który jako formalno-prawny koordynator procesu dostępności inicjuje i monitoruje zapewnienie dostępności w różnych politykach publicznych na poziomie rządowym. Bardzo istotnym elementem zapewnienia koordynacji działań będą prace Rady Dostępności, która jako organ konsultacyjno-doradczy jest uzupełnieniem działań ministra jako centrum zarządzania dostępnością. Rada w sposób kolegialny wypracowuje i rekomenduje do wdrożenia najlepsze rozwiązania i rekomendacje dla różnych sektorów i polityk publicznych. Aby uzupełnić koordynację dostępności na różnych poziomach, podstawowy element zapewnienia tej koordynacji – koordynator dostępności – umiejscowiony został na poziomie pojedynczego organu, zobowiązanego ustawą do zapewniania dostępności. Zobowiązany do jego wyznaczenia jest każdy organ władzy publicznej, w tym organ administracji rządowej i samorządowej, organ kontroli państwowej i ochrony prawa oraz sądy i trybunały. Kluczowe znaczenie dla zapewnienia koordynacji wdrażania dostępności ma również mechanizm związany z nałożeniem na ministrów kierujących poszczególnymi działami administracji rządowej obowiązku przeprowadzenia, w terminie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, przeglądu obowiązującego prawa pod kątem zapewnienia dostępności.

3. Certyfikacja dostępności

Jednym z rozwiązań regulacyjnych zaproponowanych w ustawie, służących poprawie dostępności podmiotów innych niż publiczne, jest wprowadzenie systemu fakultatywnej certyfikacji dostępności. Zaplanowany na podstawie ustawy instrument jest fakultatywny, skierowany wyłącznie do podmiotów prywatnych i organizacji pozarządowych (podmioty publiczne nie wymagają certyfikatu – ponieważ są zobowiązane w całości niniejszą ustawą) i ma na celu potwierdzenie na podstawie przeprowadzonego audytu, czy dany podmiot zapewnia dostępność do swojej siedziby czy też usług osobom ze szczególnymi potrzebami. Jest to instrument stanowiący zachętę dla podmiotów, które zdecydują się na audyt, który potwierdzi ich dostępność w certyfikacie dostępności i da uprawnienie do uzyskania 5% zniżki w stosunku do środków przekazywanych do PFRON (dotyczy podmiotów do tego zobowiązanych przepisami odrębnymi) jako sankcja za nieosiągnięcie 6% wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

4. Postępowanie skargowe

Najważniejszą zmianą i jednocześnie silnym instrumentem regulacyjnym jest wprowadzona możliwość zgłoszenia skargi na brak dostępności podmiotu publicznego. Każda osoba jest uprawniona do poinformowania o braku dostępności. Nie jest to obowiązek informacyjny, ale jedynie możliwość sygnalizacji tych kwestii, pierwszy krok, mający na celu

zwrócenie uwagi podmiotu publicznego na obowiązki wynikające z niniejszej ustawy.

Natomiast każda osoba ze szczególnymi potrzebami lub jej przedstawiciel ustawowy ma prawo wystąpić do podmiotu publicznego z wnioskiem o zapewnienie dostępności architektonicznej lub informacyjno-komunikacyjnej. Takie rozwiązanie pozwala osobie ze szczególnymi potrzebami na aktywny udział w zapewnianiu jakości usług publicznych. W przypadku, gdy podmiot nie zapewni wnioskodawcy dostępności, wnioskodawcy przysługuje prawo do złożenia do właściwego miejscowo oddziału PFRON skargi na brak dostępności. Pozytywne rozpatrzenie skargi skutkuje nakazem zapewnienia dostępności w określony sposób. Dopiero brak realizacji nakazu zapewnienia dostępności może skutkować nałożeniem kary pieniężnej (grzywna w celu przymuszenia) dla tych podmiotów, które nie zapewniły wnioskodawcy dostępności do podmiotu publicznego.

5. Fundusz Dostępności

Na podstawie przepisów projektowanej ustawy tworzy się Fundusz Dostępności. Głównym przeznaczeniem tego Funduszu będzie udzielanie atrakcyjnych finansowo pożyczek z przeznaczeniem na dostosowanie budynków użyteczności publicznej oraz budynków mieszkalnictwa wielorodzinnego do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami. Wsparcie ze środków Funduszu Dostępności, udzielane będzie w formie pożyczki lub kredytu bankowego (z możliwością częściowego umorzenia) lub dotacji na częściową spłatę kapitału i odsetek od pożyczek i kredytów bankowych udzielanych ze środków innych niż środki tego Funduszu.

6. Zmiany w przepisach

Poza ramowym wymiarem regulacji, projektowana ustawa wprowadza również zmiany do obowiązujących ustaw sektorowych czy tematycznych. Dzięki temu stosowane jest nie tylko podejście horyzontalne, ale również indywidualne (punktowe) do procesu uzupełniania polityk publicznych o kwestie dostępności. Zaproponowane w projekcie ustawy zmiany dotyczą tylko wybranych ustaw.

- 1) ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 506).

Wprowadza się dostępność do wymogów formalnych, jakim powinny odpowiadać zgłaszane projekty w ramach budżetu obywatelskiego. Budżet obywatelski zwany także partycypacyjnym jest instrumentem włączania mieszkańców w procesy decyzyjne gmin. Rada gminy określając w drodze uchwały wymagania, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego, powinna w wymogach formalnych uwzględnić, o ile jest to możliwe, uniwersalne projektowanie.

- 2) ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1983 oraz z 2019 r. poz. 115 i 730).

Zmiany obejmują po pierwsze ustanowienie obowiązku wskazywania przez instytucje kultury (te dla których organizatorami są jednostki samorządu terytorialnego) przy występowaniu o dotację celową (na zadania objęte mecenatem państwa oraz ważne z punktu widzenia regionalnej polityki rozwoju w zakresie rozwoju kultury), w jaki sposób wykorzystanie środków z tej dotacji celowej uwzględni potrzeby osób ze szczególnymi potrzebami. Po drugie wprowadza się obowiązek wskazywania przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego tych programów finansowanych z budżetu państwa, w których udzielenie dotacji będzie warunkowane zapewnieniem dostępności dla osób o szczególnych potrzebach. Pozwoli to na jeszcze lepsze uwzględnienie tych potrzeb w takich programach, które są szczególnie istotne z pkt widzenia obywateli czy udostępniania różnych zasobów kultury.

- 3) ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2018 r. poz. 1202, z późn. zm.).

Zmiany polegają na dodaniu osób ze szczególnymi potrzebami jako tych, których potrzeby należy brać pod uwagę określając warunki techniczne, jakim powinny odpowiadać obiekty budowlane i ich usytuowanie oraz warunki techniczne użytkowania obiektów budowlanych (budynki mieszkalne i inne obiekty budowlane). Oznacza to dyspozycję dla właściwych ministrów do uwzględnienia tych potrzeb w toku tworzenia aktów wykonawczych do przepisów prawa budowlanego i stanowi podstawę do wydawania *de facto* standardów dostępności w ramach tych przepisów. Dodatkowo w projektowanej zmianie wprowadza się obowiązek określenia w projekcie budowlanym niezbędnych warunków do korzystania z obiektu przez osoby ze szczególnymi potrzebami, co ma być wyraźną wskazówką dla architektów i projektantów do uwzględniania tych potrzeb na etapie projektowania obiektów budowlanych.

- 4) ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 511, z późn. zm.).

Nowelizacja stanowi przepis, że w przypadku pracodawców innych niż podmiot publiczny i zatrudniających co najmniej 25 pracowników oraz posiadających certyfikat dostępności, miesięczne wpłaty na PFRON ulegają obniżeniu o 5%. Jest to wprowadzenie elementu zachęty dla podmiotów innych niż publiczne (głównie przedsiębiorstw) do zapewniania dostępności i zdobywania certyfikatu w tym zakresie. Ponadto, w niniejszym artykule dodaje się przepis umożliwiający zastosowanie zupełnie nowego instrumentu wsparcia osób niepełnosprawnych, jakim jest częściowe dofinansowanie ze środków PFRON do zamiany mieszkania, w sytuacji braku możliwości dostosowania lokalu dotychczas zajmowanego (lub jeżeli jego dostosowanie jest nieracjonalne ekonomicznie). W związku z poszerzeniem roli PFRON w zakresie

dostępności, skład Rady Nadzorczej PFRON zostaje uzupełniony o przedstawiciela ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, który pełni koordynacyjną rolę w zakresie dostępności.

5) ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 2187, z późn. zm.).

Nowelizacja wprowadza prawo dla osób ze szczególnymi potrzebami do otrzymywania ogólnych warunków umów oraz regulaminów w formach dla nich dostępnych. Dotyczy to takich form, jak: nagranie audio, nagranie treści w Polskim Języku Migowym, wydruk w systemie Braille'a lub wydruk z wielkością czcionki wygodną do czytania. Zgodnie z dyspozycją placówka bankowa ma 7 dni na realizację tego uprawnienia.

6) ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2019 r. poz. 945).

Wprowadzona zmiana uzupełnia dział rozwój regionalny o koordynację zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Powyższa zmiana wynika z uchwały Rady Ministrów z 17 lipca 2018 r., zgodnie z którą minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego jest koordynatorem dostępności. Zmiana ma charakter porządkujący.

7) ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1945, z późn. zm.).

Nowelizacja wprowadza pojęcie osoby ze szczególnymi potrzebami oraz pojęcie uniwersalnego projektowania, a także wprowadza konieczność uwzględnienia uniwersalnego projektowania w ramach aktualizacji studium i planu miejscowego. Zmiana ta ma na celu zapewnienie realnej możliwości osobom z dysfunkcjami wzroku zapoznania się z planowanymi zmianami w przestrzeni publicznej, co ma szczególne znaczenie dla osób całkowicie niewidomych lub niedowidzących, które w ten sposób mogą mieć możliwość zgłoszenia swoich uwag, oczekiwań i sugestii, co do poprawy swego najbliższego otoczenia pod względem zapewnienia własnego bezpieczeństwa czy komfortu korzystania z niego.

8) ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2018 r. poz. 2067, z późn. zm.).

Zmiana wprowadza obowiązek uwzględnienia analizy możliwości adaptacji obiektu zabytkowego, także pod kątem dostosowania go do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami i uwzględnienia wyników tej analizy w dokumentacji konserwatorskiej. Taka zmiana wychodzi naprzeciw wskazywanym powszechnie barierom, jakie wiążą się z ochroną konserwatorską obiektów zabytkowych. Stąd proponowana zmiana spowoduje, że kwestia ta przynajmniej zostanie dostrzeżona i przeanalizowana każdorazowo przez służby konserwatorskie.

9) ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r. poz. 1614, z późn. zm.).

Nowelizacja uzupełnia obowiązki organów administracji publicznej o zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami m.in. parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu i innych form przyrody, dzięki czemu osoby te będą miały większą możliwość odwiedzania tych miejsc lub alternatywnego poznawania znajdujących się w nich zasobów stanowiących element bogactwa narodowego i przyrodniczego. Jest to również realizacja postulatów kierunków zapisanych w rządowym Programie Dostępność Plus.

10) ustawa z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz. U. z 2019 r. poz. 1127).

Wprowadza się przepis dający pacjentowi będącemu osobą ze szczególnymi potrzebami prawo do otrzymania informacji o swoim stanie zdrowia, o zamiarze odstąpienia przez lekarza od leczenia pacjenta, o rodzaju i zakresie świadczeń zdrowotnych udzielanych przez podmiot udzielający świadczeń zdrowotnych (w tym o profilaktycznych programach zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych), a także do informacji o prawach pacjenta – w rozumieniu dla niego sposób, w szczególności w formie dostosowanej do możliwości i potrzeb komunikacyjnych tej osoby. Informacja ta będzie przekazywana z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się.

11) ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym (Dz. U. z 2018 r. poz. 2016, z późn. zm.).

Nowelizacja wprowadza obowiązek uwzględnienia przy udzielaniu zamówienia publicznego dotyczącego wykonywania publicznego transportu zbiorowego rozwiązań technicznych, służących dostępności dla osób z niepełno sprawnościami – w tym w szczególności dla osób z niepełnosprawnością ruchową (odpowiednie zapisy w specyfikacji istotnych warunków zamówienia). Rozwiązanie to powinno być gwarantem dokonywania inwestycji transportowych zgodnych z potrzebami ogółu społeczeństwa.

12) ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2018 r. poz. 1398, z późn. zm.).

W oparciu o zmienione przepisy, za obszar zdegradowany uznany zostanie także taki, w którym jednym z czynników jest wysoka liczba osób ze szczególnymi potrzebami, a jednocześnie infrastruktura techniczna i społeczna nie jest odpowiednio dostosowana. Ponadto ustawa wprowadzi wymóg uwzględnienia w planach przedsięwzięć rewitalizacyjnych opisu działań zapewniających dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami.

13) ustawa z dnia 5 lipca 2018 r. o ułatwieniach w przygotowaniu i realizacji inwestycji mieszkaniowych oraz

inwestycji towarzyszących (Dz. U. poz. 1496, z późn. zm.).

Niniejsza zmiana polega na dodaniu jako głównej przesłanki takiej zmiany lepszego uwzględniania wymagań wynikających z dostosowywania obiektów i budynków dla osób o szczególnych potrzebach. Pozwoli to stopniowo zmieniać szczegółowe warunki techniczne, określające sposób projektowania, wykonywania i użytkowania budynków w kierunku ich adekwatności do różnych, szczególnych potrzeb obywateli.

14) ustawa z dnia 23 października 2018 r. o Solidarnościowym Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych (Dz. U. poz. 2192).

Nowelizacja ustawy wprowadza rozwiązanie, które umożliwi dokapitalizowanie środkami Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych (SFWON) utworzonego na mocy projektowanej ustawy Funduszu Dostępności (rozdział 5), co istotnie zwiększy pulę alokowanych na ten cel środków i umożliwi skierowanie wsparcia do szerokiego grona zainteresowanych podmiotów, w tym również podmiotów publicznych zobowiązanych do zapewnienia dostępności na mocy niniejszej ustawy.

Oczekiwany efekt projektowanej regulacji

Projekt ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami to pierwszy, ramowy akt prawny, który służy zapewnieniu dostępności przede wszystkim podmiotów publicznych dla osób z niepełnosprawnościami. Rozwiązania przyjęte w projekcie ustawy powinny przyczynić się do zwiększenia dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej w obszarach, za które odpowiedzialne są podmioty publiczne realizujące zadania publiczne, a w przyszłości stać się powszechnym elementem działań, dzięki którym obiekty, instytucje, informacje, usługi i świadczenia w zakresie życia społecznego, politycznego, gospodarczego i kulturalnego będą na równi dostępne dla osób z niepełnosprawnościami. Jednocześnie, podejmując wysiłek na rzecz poprawy dostępności podmiotów publicznych, należy wziąć pod uwagę związane z tym skutki społeczno-gospodarcze. Można je podzielić na dwa rodzaje:

1. Efekty społeczne

Wraz ze starzeniem się społeczeństwa problem braku dostępności w przestrzeni publicznej staje się coraz poważniejszy. Przyjęte na podstawie ustawy rozwiązania architektoniczne czy komunikacyjne będą wychodzić naprzeciw oczekiwaniom i potrzebom zarówno seniorów, jak i osób nie w pełni sprawnych. Ze względu jednak na uniwersalny charakter planowanych rozwiązań, będą one służyły także ludziom w pełni sprawnym (np. windy, podjazdy, informacja głosowa, oznaczenia dotykowe). To co jest dostępne dla osób ze szczególnymi potrzebami jest najczęściej także przyjazne i bezpieczne dla ogółu społeczeństwa. Z powyższych względów można ocenić, że poza walorem normatywnym przyjęcie ustawy będzie miało korzystny wpływ tak w kategorii społecznej, jak i indywidualnej. Ocenia się, że nawet ok. 30% społeczeństwa może mieć trwałe lub czasowe ograniczenia w zakresie mobilności czy percepcji. Należą do nich: ludzie poruszający się przy pomocy sprzętu wspomagającego (nie tylko osoby niepełnosprawne, ale także seniorzy, tj. kul, lasek, balkoników, protez, wózków inwalidzkich), z uszkodzonym narządem słuchu, wzroku, z trudnościami manualnymi i poznawczymi (np. po udarze), w ciąży, z wózkiem dziecięcym, z ciężkim bagażem oraz innych słabszych fizycznie (np. w wyniku choroby) i mających trudności w poruszaniu się. Z powyższych względów można ocenić, że poza walorem normatywnym przyjęcie ustawy będzie miało korzystny wpływ tak w kategorii społecznej, jak i indywidualnej. Przewidywane skutki społeczne niniejszej ustawy to:

- 1) pełniejsza realizacja praw człowieka do niezależnego i samodzielnego życia oraz do udziału w życiu zarówno lokalnej społeczności, jak i poczucie przynależności do wspólnoty narodowej;
- 2) realne wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami i ich rodzin w codziennym funkcjonowaniu społecznym;
- 3) poprawa spójności społecznej, poprzez włączenie grup najbardziej zagrożonych ryzykiem marginalizacji i umożliwienie im korzystania z życia publicznego;
- 4) lepsze wykorzystanie potencjału osób z niepełnosprawnościami i seniorów na rynku pracy, co przełoży się w dłuższej perspektywie na wzrost poziomu współczynnika aktywności zawodowej tych grup społecznych i będzie sprzyjać uzupełnianiu zasobów rynku pracy;
- 5) włączenie do życia społecznego osób, które mają problem z mobilnością „tzw. więźniów wysokich pięter”;
- 6) lepsza jakość usług publicznych, w tym komunikacji administracji publicznej z obywatelem, w ramach której obie strony mogą operować informacją w dogodnej formie, która nie pozostawia miejsca na dyskryminację i wykluczenie;
- 7) poprawa dostępności kultury i dziedzictwa narodowego oraz stymulowanie rozwoju kapitału społecznego, opartego na więzi wspólnotowej, tożsamości i wspólnym kontekście historyczno-kulturowym;
- 8) budowanie odpowiedzialnej i skutecznej działalności podmiotów z trzeciego sektora uwzględniających

wymagania dostępności;

- 9) wzrost świadomości obywateli w zakresie potrzeb związanych z dostępnością przestrzeni publicznej;
- 10) wzmocnienie odpowiedzialności podmiotów publicznych za jakość świadczonych usług w interesie publicznym,

Z punktu widzenia konieczności zapewnienia dostępności podmiotów publicznych, beneficjentami środowiska dostępnego będą nie tylko osoby ze szczególnymi potrzebami bez względu na przesłankę obniżonej sprawności, ale całe społeczeństwo. Warto zauważyć, że szczególnym efektem pośrednim wprowadzenia ustawy może być zwiększona podaż pracy w grupie osób niepełnosprawnych i spowodować efekt w postaci wzrostu zatrudnienia. Jest to oczekiwany przez gospodarkę impuls podażowy po stronie kapitału ludzkiego, który w sytuacji coraz bardziej odczuwalnego braku siły roboczej staje się niezbędny dla utrzymania równowagi produkcyjnej i zachowania wydajności polskiej gospodarki. Dodatkowo, wraz z wprowadzeniem wymagań w zakresie obowiązku zapewnienia dostępności, pojawi się znaczące zapotrzebowanie na rynku usług i produktów pełniących takie funkcje, co może być impulsem do rozwoju firm i organizacji specjalizujących się w usługach na rzecz dostępności (np. audiodeskrypcja, tłumaczenia migowe, usługa asystencka, urządzenia tyflograficzne, podnośniki i platformy, usługi remontowo-budowlane, usługi architektów, audyty dostępności itp.). Przewidywane zatem skutki społeczne ustawy o charakterze szczegółowym to:

- 1) przyspieszenie procesu poprawy dostępności podmiotów publicznych i umożliwienie osobom ze szczególnymi potrzebami uczestniczenia w życiu publicznym na równi z innymi, w sposób możliwie samodzielny;
- 2) wprowadzenie do podmiotów publicznych podejścia do obywatela jak do klienta oczekującego usług państwowych na wysokim poziomie. Poprawa jakości usług publicznych i obsługi w urzędach prowadzi do wzrostu zaufania obywateli do państwa i jego instytucji, co w konsekwencji poprawia jakość życia, zwiększa poziom kapitału społecznego i redukuje koszty transakcyjne;
- 3) wprowadzenie do polskiego systemu prawnego definicji osoby ze szczególnymi potrzebami, definicji uniwersalnego projektowania i racjonalnych usprawnień, co skutkować będzie zwiększeniem podaży dostępnej architektury – także poza sferą publiczną ze względu na szerszy charakter oddziaływania ustawy (zobowiązanie podmiotów korzystających ze środków publicznych do zapewniania dostępności w zakresie wykorzystania tych środków);
- 4) zaproponowanie narzędzia w postaci fakultatywnej certyfikacji dostępności. Dla certyfikowanego podmiotu certyfikat byłby widocznym potwierdzeniem dostępności na rzecz osób z ograniczoną sprawnością. Dla osób trzecich – to wyraźny sygnał, że dany podmiot zwiększa dostępność swojego obiektu dla co najmniej dodatkowych 12% społeczeństwa;
- 5) zaletą projektowanej ustawy jest jej elastyczność w możliwości spełnienia nałożonych obowiązków – przy zachowaniu celu, któremu ona służy, a więc zapewnieniu faktycznej dostępności do podmiotów publicznych objętych regulacją. Ideą ustawy nie jest zmuszanie do budowania nowych budynków, ale wskazanie rozwiązań, które zapewnią, że już dziś każdy obywatel będzie miał możliwość skorzystania z usług podmiotu publicznego;
- 6) istotnym krokiem naprzód w zapewnieniu dostępności dla wszystkich obywateli jest m.in. wyznaczenie osoby odpowiedzialnej za dostępność podmiotu i za koordynowanie procesu zapewniania dostępności na poziomie urzędu. Część urzędów samorządowych już od wielu lat na własną rękę rozwija ten proces i wyznacza pracowników odpowiedzialnych w tym zakresie, jednak są to z reguły duże miasta. Dzięki ustawie ten mechanizm wsparcia stanie się powszechnie dostępny nawet w mniejszych miejscowościach;
- 7) ustawa proponuje także szereg zmian w przepisach szczegółowych, które ułatwią codzienne funkcjonowanie w przestrzeni publicznej i pomogą w załatwieniu codziennych spraw osób ze szczególnymi potrzebami – m.in.:
 - a) wprowadzenie dostępności do wymogów formalnych, jakim powinny odpowiadać zgłaszane projekty w ramach budżetu obywatelskiego;
 - b) ustanowienie obowiązku wskazywania przez instytucje kultury, w jaki sposób wykorzystanie środków z dotacji celowej uwzględni potrzeby osób ze szczególnymi potrzebami;
 - c) wprowadzenie możliwości uzyskania dofinansowania do zamiany mieszkania, w sytuacji braku możliwości dostosowania dotychczas zajmowanego lub jeżeli dostosowanie jest nieracjonalne ekonomicznie;
 - d) wprowadzenie prawa do otrzymywania ogólnych warunków umów prawa bankowego oraz regulaminów w formach dostępnych dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami takich jak: nagranie audio, nagranie wizualne treści w Polskim Języku Migowym, wydruk w alfabecie Braille'a;
 - e) prawo do otrzymania w szpitalu informacji o stanie zdrowia w sposób zrozumiały, w szczególności w formie dostosowanej do możliwości percepcyjnych i potrzeb komunikacyjnych (np. w języku migowym).

2. Efekty ekonomiczne

Większości przewidywanych korzyści społecznych towarzyszyć powinny korzyści w wymiarze ekonomicznym. Ich precyzyjne oszacowanie jest jednak trudne ze względu na złożoność regulowanej materii. Realizacja w długim horyzoncie czasowym spowoduje eliminację barier w szeroko rozumianej przestrzeni publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie dostępności architektonicznej budynków, w zakresie cyfrowym oraz informacyjno-komunikacyjnym, co spowoduje zwiększenie mobilności i aktywności społecznej. Zakłada się, że może to skutkować zwiększoną podażą pracy w szczególności wśród grupy osób z niepełnosprawnościami, która powinna spotkać się z istniejącym obecnie dużym popytem na pracę. W połączeniu z instrumentami wsparcia zatrudnienia z innych ustaw może to skutkować wzrostem zatrudnienia. Już dziś przedsiębiorcy zwracają większą uwagę na te kompetencje i cechy osób starszych czy z niepełnosprawnościami, które czynią z nich poszukiwanych na rynku pracowników (zaangażowanie, odpowiedzialność, lojalność, doświadczenie). Brakującym elementem jest dostępność podmiotów publicznych, która umożliwi lub ułatwi tym osobom samodzielne załatwianie spraw administracyjnych, a także pracę w podmiotach publicznych.

Warto zauważyć, że ustawa tworzy Fundusz Dostępności, jako źródło finansowania inwestycji służących poprawie warunków architektonicznych i komunikacyjnych zarówno w przestrzeni publicznej (budynki użyteczności publicznej), jak i prywatnej (budynki wielorodzinne i zakwaterowania zbiorowego). Fundusz ten jako rozwiązanie systemowe może być zasilany z różnych źródeł, w tym ze środków wykorzystywanych wcześniej w ramach polityki spójności. Jego środki posłużą do rozwiązywania problemów z mobilnością osób o szczególnych potrzebach, co poprawi znacznie ich zdolność do aktywizacji społecznej i zawodowej, a w konsekwencji pozytywnie wpłynie na gospodarkę. Dodatkowo pojawi się związany z uruchomieniem tego funduszu impuls rozwojowy dla architektury, usług projektowych i budowlanych, w wyniku zwiększonego zapotrzebowania i możliwości finansowania rozwiązań sprzyjających poprawie dostępności (np. windy, podjazdy, przebudowy).

Dostępność może stanowić przewagę konkurencyjną, która jest już dostrzegana przez niektóre firmy, świadome ogromnego potencjału rynku dla osób starszych i ze szczególnymi potrzebami, wynikającego z jego wielkości oraz zachowania samych konsumentów. Osoby te w ramach swoich środowisk szybko wymieniają się informacjami o przyjaznych firmach, oferujących rozwiązania „szyte na miarę” w zakresie dostępności i w ich stronę kierują swoje zainteresowania konsumenckie. Otwarcie się firm na nowych konsumentów może wpłynąć także na rozwój myślenia innowacyjnego i wprowadzanie nowych rozwiązań technologicznych związanych z technologiami asystującymi dla osób z niepełnosprawnościami. Z kolei dzięki postępowi technologicznemu zwiększy się dostęp do różnych rozwiązań dla osób ze szczególnymi potrzebami, co z kolei może pozytywnie wpłynąć na obniżenie cen tych produktów i usług. Także zaprojektowany w ustawie instrument w postaci certyfikacji dostępności może sprawi, że podmioty, które uzyskają certyfikat dadzą wyraźny sygnał dla klientów i użytkowników ze szczególnymi potrzebami, że społeczna odpowiedzialność i zasady zrównoważonego rozwoju stanowią istotny element ich funkcjonowania i budowania prestiżu i wizerunku podmiotu, co za tym idzie zwiększy ich konkurencyjność na rynku usług czy produktów. Jako główne korzyści ekonomiczne projektowanej ustawy można wskazać:

- 1) poprawę warunków dla lokowania inwestycji, także w małych miastach czy na terenach wiejskich, gdzie poziom dostępności jest najniższy, a ich mieszkańcy są w szczególnie trudnej sytuacji;
- 2) wzrost atrakcyjności nieruchomości (o ok. 20%), poprzez zastosowanie racjonalnych usprawnień w postaci wind;
- 3) oszczędność środków z budżetu państwa, ze względu na wydłużenie okresu samodzielnego funkcjonowania lokalnej społeczności, zamiast finansowania wysokich kosztów przebywania tych osób w formach opieki zinstytucjonalizowanej;
- 4) podniesienie konkurencyjności gospodarki wywoływane przez dostępność, która sprawia że producenci szybko adaptują swoje produkty i usługi do potrzeb klientów, co dynamizuje rynek urządzeń i usług; jest to szansa dla polskiego biznesu opartego na innowacjach (np. sektor bankowości);
- 5) otwarcie rynku pracy dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym w szczególności osób z niepełnosprawnościami, co jest szczególnie istotną formą rehabilitacji (usamodzielnienie się, poprawa jakości życia, zwiększenie dochodów, wyjście z izolacji, bycie wśród ludzi);
- 6) rozwój badań i nauki poprzez ciągłe poszukiwanie nowych rozwiązań dla osób ze szczególnymi potrzebami i seniorów opartych na zasadzie uniwersalnego projektowania;
- 7) wzrost popytu na usługi dedykowane poprawie dostępności i istniejącą w związku z tym niszą na rynku usług, która może zostać zagospodarowana przez podmioty wyspecjalizowane w obsłudze instytucji i podmiotów zobowiązanych do zapewnienia dostępności (np. tłumaczenia na język migowy, usługi transkrypcji, audiodeskrypcji, respeakingu, udostępniania materiałów audiowizualnych itp.).

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

W Unii Europejskiej nie było do tej pory jednego standardu i jednego aktu prawnego regulującego kwestie związane z dostępnością. W państwach członkowskich Unii Europejskiej wypracowane zostały niezależnie różne podejścia do tego tematu, wynikające z reguły wprost z przyjętego modelu relacji państwa do osób w najtrudniejszej sytuacji społeczno-ekonomicznej (model osłonowy, aktywizacyjny, konserwatywny). W większości przypadków są one również silnie związane z kwestią zatrudnienia i rynku pracy dla osób z niepełnosprawnościami. Ponadto na poziomie dyrektywy Parlamentu Europejskiego przyjęto w czerwcu 2019 r. Europejski Akt o Dostępności (European Accessibility Act). Dyrektywa ta ma pomóc w unikaniu wykluczenia społecznego spowodowanego niedostępnością produktów i usług, a także pomóc osobom ze szczególnymi potrzebami na samodzielne i godne funkcjonowanie w społeczeństwie. Podstawowym celem dyrektywy jest wspieranie właściwych mechanizmów rynku wewnętrznego, a także usunięcie barier dla swobodnego przepływu dostępnych produktów i usług oraz zapobieganie powstawaniu takich barier, które wynikają z rozbieżnych przepisów krajowych w zakresie dostępności. Dyrektywa jest aktem, który ma zagwarantować, że podmioty gospodarcze oraz władze publiczne będą obowiązane do stosowania wspólnych zasad dostępności, co ma zagwarantować większą pewność obrotu gospodarczego. W rezultacie poprawa funkcjonowania rynku wewnętrznego dla konkretnych produktów i usług ma służyć potrzebom zarówno konsumentów, jak i podmiotom gospodarczym. Celem dyrektywy jest również realizacja postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, którą Unia Europejska ratyfikowała w dniu 23 grudnia 2010 r.

Warto zauważyć, że projektowana ustawa uwzględnia wejście w życie dyrektywy w ciągu najbliższych kilku lat i związane z tym konsekwencje. Jest to główny powód, dla którego ustawa nakłada obowiązki na podmioty publiczne, a nie prywatne, oferujące określone dobra i usługi. Podmioty prywatne zostaną bowiem do tego zobowiązane za pomocą dyrektyw w sposób jednolity na obszarze całej Unii Europejskiej. Dlatego też niezbędne staje się uzupełnienie obowiązków w zakresie dostępności wobec sektora publicznego w Polsce, ponieważ dotychczas kwestia ta była nieskuteczna na skutek rozproszenia w różnych aktach prawnych i niewystarczającego priorytetu pośród innych cech i warunków realizacji polityk publicznych. Poniżej przedstawiono krótko informacje na temat najważniejszych rozwiązań przyjętych w wybranych krajach.

Stany Zjednoczone

Stany Zjednoczone są przykładem kraju, który kwestie dostępności próbuje uregulować całościowo, horyzontalnie, nie poprzestając jednak na jednym akcie prawnym, ale tworząc do niego regulacje szczegółowe, standaryzujące dostępność w różnych dziedzinach i sektorach. *Ustawa o Amerykanach z niepełnosprawnościami (ADA)* z 1990 r. reguluje kwestie dostępności w wielu sektorach (rynek pracy, administracja rządowa i lokalna, transport publiczny, usługi i telekomunikacja). W zakresie rynku pracy nakłada obowiązki na: pracodawców zatrudniających 15 i więcej pracowników, agencje pracy, związki zawodowe. Zgodnie z tą ustawą wymagane jest zapewnienie racjonalnych usprawnień dla pracowników z niepełnosprawnościami, specjalnego sprzętu do wykonywania pracy, dostosowania czasu pracy do potrzeb pracownika. Administracja rządowa i lokalna ma obowiązek zapewnienia równego dostępu do usług publicznych dla obywateli z niepełnosprawnościami dotyczy to: szkół publicznych, pracy w administracji rządowej i lokalnej, służby zdrowia, korzystania z programów socjalnych, sądownictwa, udziału w wyborach. Dostępność jest tu rozumiana w kontekście dostępności architektonicznej budynków oraz alternatywnych sposobów komunikacji. W sektorze transportu publicznego występuje obowiązek zapewnienia dostępnych środków transportu publicznego, a w sytuacji, gdy osoba z niepełnosprawnością nie może skorzystać z transportu zbiorowego, obowiązek zapewnienia paratransportu (transportu zastępczego). W sektorze usług ustawa obejmuje wszystkie obiekty usługowe takie jak: restauracje, sklepy, hotele, teatry, kina, szpitale, muzea, prywatne firmy przewozowe, prywatne biura i fabryki, ośrodki prowadzące szkolenia. Nie obejmuje jedynie organizacji religijnych oraz prywatnych klubów. W sektorze telekomunikacji ustawa obejmuje wszystkie przedsiębiorstwa telekomunikacyjne. Wymagane jest zapewnienie specjalnych narzędzi dla osób z problemami ze słuchem czy mową.

Norwegia

W Norwegii obowiązuje ustawa z dnia 20 czerwca 2008 r. Nr 42 dotycząca zakazu dyskryminacji na podstawie niepełnosprawności (ustawa o przeciwdziałaniu dyskryminacji i dostępności). Celem tej ustawy jest promowanie równości i zapewnienie równości szans oraz prawa do uczestnictwa społecznego dla wszystkich osób bez względu na niepełnosprawność. Ustawa ma zastosowanie do wszystkich dziedzin życia społecznego, z wyjątkiem życia rodzinnego. Pracodawcy w sektorze prywatnym, którzy regularnie zatrudniają ponad 50 pracowników i pracodawcy w sektorze publicznym są obowiązani podejmować aktywne, ukierunkowane i usystematyzowane starania w celu promowania realizacji celu ustawy. Obowiązek dotyczy dziedzin, takich jak rekrutacja, płaca i warunki pracy, możliwości rozwoju i ochrona przed nękaniami. Pracodawcy mają obowiązek, w miarę możliwości, indywidualnie dostosowywać miejsca pracy i zadania, tak aby pracownicy z niepełnosprawnościami mogli zdobyć i utrzymać pracę, mieli zapewniony dostęp do szkoleń i innych środków w celu rozwijania ich kompetencji oraz mogli wykonywać pracę w taki sam sposób, jak inni ludzie. Władze publiczne są obowiązane podejmować aktywne, ukierunkowane i usystematyzowane działania na rzecz promowania celu ustawy. Przedsiębiorstwa są obowiązane składać sprawozdanie z wdrożonych w celu promowania celu ustawy środków. Władze publiczne i przedsiębiorstwa publiczne mają obowiązek zapewnić odpowiednie środki w swoich

rocznych budżetach na walkę z dyskryminacją. Przedsiębiorstwa publiczne mają podejmować aktywne działania na rzecz promocji uniwersalnego wzornictwa. Dotyczy to również prywatnych przedsiębiorstw oferujących towary lub usługi dla ogółu społeczeństwa. Publiczne i prywatne przedsiębiorstwa, które oferują towary lub usługi dla ogółu społeczeństwa, są zobowiązane do zapewnienia uniwersalnego projektu dla wszystkich produktów przedsiębiorstwa pod warunkiem, że nie pociąga ono za sobą nadmiernego obciążenia dla przedsiębiorstwa. Każde naruszenie obowiązku zapewnienia uniwersalnego projektu ma być uznawane za dyskryminację. Ustawa określa wymagania dotyczące uniwersalnego projektowania obiektów i terenów zewnętrznych, technologii informacji i komunikacji (ICT). Szkoły i instytucje edukacyjne mają obowiązek w granicach rozsądku, indywidualnie zapewnić uczniom z niepełnosprawnościami równe możliwości szkoleniowe i edukacyjne. Gmina nadzoruje przedszkola w zakresie zapewnienia dzieciom z niepełnosprawnościami równych szans do rozwoju i aktywności. Ponadto gmina ma obowiązek zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami dostępu do świadczonych przez siebie usług.

Wielka Brytania

Equality Act z 2010 r. zobowiązuje wszystkie organizacje świadczące usługi publiczne oraz usługi dla społeczeństwa. Ustawa ta obejmuje ochroną osoby z niepełnosprawnościami, matki i kobiety w ciąży oraz chroni przed dyskryminacją ze względu na płeć, orientację seksualną, kolor skóry, narodowość i religię. Zabrania dyskryminacji wobec osób posiadających jedną z powyższych cech. Regulacja zobowiązuje pracodawców, szkoły i ośrodki naukowe, wszystkie instytucje świadczące usługi publiczne oraz instytucje zarządzające lokalami mieszkaniowymi.

Irlandia

The Disability Act z 2005r. nakłada obowiązek zapewnienia dostępności dla osób z niepełnosprawnościami przez instytucje publiczne w zakresie służby zdrowia, edukacji, dostępu do budynków i usług publicznych. W akcie tym zawarto obowiązek opracowania sektorowych planów w 6 kluczowych sektorach: zdrowia, polityki społecznej, środowiska, spraw wewnętrznych, handlu i zatrudnienia. Plany te mają opracować założenia dostępnych usług i pozytywnych działań w zakresie walki z dyskryminacją. Akt nałożył na instytucje publiczne obowiązek zwiększania zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami oraz wprowadził monitoring wdrażania tych działań. W ustawie przewidziano ustanowienie Centrum Doskonałości w Powszechnym Projektowaniu w Krajowym Urzędzie ds. Niepełnosprawności w celu promowania najlepszych praktyk w zakresie projektowania środowiska i produktów, tak aby były one dostępne i użyteczne dla wszystkich, a zwłaszcza dla osób z niepełnosprawnościami.

Finlandia

W 1996 r. Finlandia przygotowała projekt podniesienia standardu starego budownictwa. Projekt objął wszystkie czteropiętrowe budynki i polegał na dobudowaniu do nich wind. W tym samym roku zaczęły obowiązywać nowe normy, mówiące o konieczności instalacji windy w budynkach mających od trzech pięter (poprzednio było to pięć pięter). W ramach programu państwo dofinansowuje 50% inwestycji, dodatkowo 5–15% dokłada samorząd lokalny, a resztę sami mieszkańcy. Rzeczywisty koszt inwestora to tylko około 1/3 całości. Program przewiduje, że do 2030 r. każdego roku zostanie zainstalowanych 500 nowych wind w budynkach bez windy, co w sumie pozwoli na instalację 6500 wind. Jednocześnie w 8000 budynków mieszkalnych wyposażonych w windy dokonane zostaną modyfikacje i naprawy mające na celu zwiększenie ich dostępności. Ponadto w ramach programu przewidziano wsparcie na rzecz rozwoju innowacyjnych rozwiązań w zakresie budowy wind, zwiększenia ich dostępności i programów napraw. Utworzenie w projektowanej ustawie Funduszu Dostępności oferującego pożyczki na ten cel jest rozwiązaniem wzorowanym na doświadczeniach fińskich.

Singapur

Singapur jako kraj będący jednym ze światowych liderów na rzecz zwiększenia dostępności opracował Program Modernizacji Wind (Lift Upgrading Programme). Bloki zbudowane w Singapurze przed 1990 r. nie były zaprojektowane do zatrzymywania wind na każdym piętrze. Biorąc pod uwagę szybko starzejącą się populację Singapuru, rząd tego kraju w 2001 r. rozpoczął realizację programu modernizacji wind, aby uzyskać bezpośredni dostęp do windy na każdym piętrze, celem zwiększanie wygody mieszkańców, zwłaszcza osób z ograniczeniami mobilności i osób starszych. Program zakładał opracowanie nowych metod budowy wind przy użyciu lżejszych materiałów, montaż wind bez maszynowni i wind panoramicznych z otwartym szybem, a także rekonfiguracji dostępu do windy z nowymi punktami wejścia do domów mieszkańców.

Chiny

Program Modernizacji Wind (Lift Modernisation Programme) został również opracowany w 1995 r. w Hongkongu. Jego celem było wyposażenie osiedli mieszkaniowych w nowoczesne systemy dźwigowe celem zwiększenia dostępności osiedli mieszkaniowych. Zmodernizowane windy w ramach tego programu otrzymały szereg usprawnień technologicznych takich jak przyciski i wskaźniki LED, zautomatyzowane wskazówki głosowe, domofon połączony pomiędzy windami, licznik bezpieczeństwa w holu, pomieszczenie bezpieczeństwa czy czujniki na podczerwień na drzwiach windy.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt			
Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Podmioty publiczne, w tym:	65 603	Liczba podmiotów wpisanych w rejestrze REGON, według stanu rejestru na dzień 30 kwietnia 2018 r. ¹	W zakresie zapewnienia dostępności w aspekcie architektonicznym, cyfrowym oraz informacyjno-komunikacyjnym.
1) organy władzy, administracji rządowej	2759		
2) organy kontroli państwowej i ochrony prawa (bez służb specjalnych)	111		
3) sądy i trybunały	476 (w tym sądy wojskowe, administracyjne i wydziały zamiejscowe)		
4) wspólnoty samorządowe	3027		
5) jednostki budżetowe (z wyłączeniem podmiotów wskazanych w pkt 1,2,3)	51 146		
6) samorządowe zakłady budżetowe	1343		
7) instytucje gospodarki budżetowej	15		
8) fundusze – własność Skarbu Państwa lub własność państwowych osób prawnych	6		
9) Zakład Ubezpieczeń Społecznych (centrala, 43 oddziały terenowe i 280 inspektoratów i biur terenowych)	324		
10) Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (centrala, 16 oddziałów regionalnych i 256 terenowych)	273		
11) Narodowy Fundusz Zdrowia (centrala i 16	17		

¹ Pismo GUS GUS-IV1S03.7032.8.2018.1.

oddziałów wojewódzkich)			
12) samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej	1306		
13) uczelnie – własność Skarbu Państwa lub własność państwowych osób prawnych	133		
14) Polska Akademia Nauk	1		
15) instytuty Polskiej Akademii Nauk	37		
16) instytucje kultury – własność Skarbu Państwa lub własność państwowych osób prawnych lub własność jednostek samorządu terytorialnego lub samorządowych osób prawnych	4568		
17) samorządowe osoby prawne w rozumieniu art. 9 pkt 14 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych	18		
18) służby specjalne	40		
19) Kancelaria Sejmu, Kancelaria Senatu, Kancelaria Prezydenta	3		
Osoby ze szczególnymi potrzebami w rozumieniu projektowanej ustawy	Szacuje się, że w różnym okresie swojego życia to nawet ok. 30% społeczeństwa	Diagnoza rządowego Programu Dostępność Plus.	Korzyści z wprowadzenia ustawy, polegające na poprawie samodzielności i niezależności w korzystaniu z usług podmiotów publicznych.
Spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, towarzystwa budownictwa społecznego, zarządcy budynków wielorodzinnych	3600 spółdzielni mieszkaniowych – ok. 4,2 mln członków	Dane - Związek Rewizyjny Spółdzielni Mieszkaniowych RP	Możliwość poprawy dostępności w budynkach mieszkalnictwa wielorodzinnego.
Osoby prawne, utworzone w szczególnym celu zaspokajania potrzeb o charakterze powszechnym, niemające charakteru przemysłowego ani handlowego – zgodnie z art. 3 projektu ustawy.	Brak danych do oszacowania	Brak danych do oszacowania	W zakresie zapewnienia dostępności w aspekcie architektonicznym, cyfrowym oraz informacyjno-komunikacyjnym o ile spełniają warunki określone w art. 6 projektu ustawy.
Podmioty prywatne (w tym przedsiębiorcy) i	-	Dane trudne do oszacowania ze względu na dużą zmienność	Obowiązek zapewniania dostępności w zakresie

organizacje pozarządowe, o ile realizują zadania lub zamówienia z wykorzystaniem środków publicznych		w czasie i rozproszenie terytorialne (zadania możliwe są do zlecenia przez prawie wszystkie podmioty publiczne)	określonym umową z podmiotem zlecającym.
--	--	---	--

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Konsultacje publiczne projektu ustawy o dostępności/ o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami² były prowadzone przez Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju. Rozpoczęły się w dniu 20 grudnia 2018 r., a termin na przesyłanie uwag upłynął w dniu 21 stycznia 2019 r. Organizatorom konsultacji zależało, aby informacja o projektowanej ustawie dotarła do możliwie szerokiego grona odbiorców zainteresowanych kwestią dostępności, bez względu na szczególne potrzeby. W tym celu zostały wykorzystane następujące metody:

- 1) konferencja prasowa, która odbyła się w Ministerstwie Inwestycji i Rozwoju w dniu 20 grudnia 2018 r., z udziałem ogólnopolskich mediów, informująca o rozpoczęciu się konsultacji społecznych oraz terminie i formie zgłaszania uwag. Konferencja była tłumaczona na polski język migowy;
- 2) informację o rozpoczęciu konsultacji publicznych zamieszczono na stronie internetowej Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju: <https://www.mii.gov.pl/strony/aktualnosci/projekt-ustawy-o-dostepnosci-w-konsultacjach/> (dostęp 18.03.2019 r.) Na stronie internetowej Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju znajduje się odnośnik do strony Rządowego Centrum Legislacji, na której udostępniono projekt ustawy: <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12319302>;
- 3) projekt ustawy udostępniono również w formie alternatywnej – z tłumaczeniem na polski język migowy: <https://www.mii.gov.pl/strony/zadania/program-dostepnosc-plus/aktualnosci/srodowiska-osob-z-niepegnosprawnosciami-zaopiniuja-projekt-ustawy-o-dostepnosci/>;
- 4) odbyły się dwa spotkania konsultacyjne z przedstawicielami administracji publicznej i organizacji pozarządowych zajmującymi się statutowo tematyką dostępności w siedzibie Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju w dniach 1 i 23 października 2018 r.;
- 5) publikacja newsów i informacji na temat projektu ustawy na portalu Facebook.

Uwagi można było przekazywać w dowolnej formie, listownie, przez wskazany adres e-mail, za pomocą przygotowanego formularza lub przez wysłanie e-mailem pliku audio. Najwięcej uwag wpłynęło drogą elektroniczną.

Lista podmiotów, do których został przekazany do konsultacji publicznych i które przesyłały uwagi znajduje się w raporcie z konsultacji, stanowiącym odrębny dokument. W ramach uzgodnień międzyresortowych projekt przesłano członkom Rady Ministrów, Szefowi Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Koordynatorowi służb specjalnych, Szefowi Służby Cywilnej, Sekretarzowi Stanu, Pełnomocnikowi Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych, Szefowi Centrum Analiz Strategicznych, Pełnomocnikowi Rządu do spraw społeczeństwa obywatelskiego, Pełnomocnikowi Rządu do Spraw Równego Traktowania, Sekretarzowi Rady Ministrów, Przewodniczącemu Stałego Komitetu Rady Ministrów, Sekretarzom Stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Szefowi Gabinetu Politycznego Prezesa Rady Ministrów, Prezesowi Rządowego Centrum Legislacji, Prezesowi Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa.

Łącznie w ramach konsultacji publicznych wpłynęły 452 uwagi zgłoszone przez 57 podmiotów, a w ramach uzgodnień międzyresortowych 274 uwagi zgłoszone przez 20 ministerstw.

W toku prac nad kolejną wersją projektu wiele jej przepisów poprawiono i uzupełniono.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z 2018 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0–10)
Dochody ogółem	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
budżet państwa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
JST	0,0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0,0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Wydatki ogółem	0,00	1 422,51	2 805,38	2 697,38	1 392,52	1 392,52	1 392,52	734,41	734,41	734,41	658,57	14 004,62

² Nazwa projektu ustawy została zmieniona w wyniku konsultacji publicznych i uzgodnień międzyresortowych.

budżet państwa	0,00	421,67	843,70	735,70	391,68	391,68	391,68	213,99	213,99	213,99	178,15	3 996,22
JST	0,00	960,84	1 921,68	1 921,68	960,84	960,84	960,84	480,42	480,42	480,42	480,42	9 608,40
SFWON	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	0,00	400,00
Saldo ogółem	0,00	-1 422,51	-2 805,38	-2 697,38	-1 392,52	-1 392,52	-1 392,52	- 734,41	- 734,41	- 734,41	-658,57	-14 004,62
budżet państwa	0,00	- 421,67	- 843,70	- 735,70	- 391,68	- 391,68	- 391,68	- 213,99	- 213,99	- 213,99	-178,15	-3 996,22
JST	0,00	- 960,84	- 1 921,68	- 1 921,68	- 960,84	- 960,84	- 960,84	- 480,42	- 480,42	- 480,42	-480,42	-9 608,40
SFWON	- 40,00	-40,00	-40,00	-40,00	-40,00	-40,00	-40,00	-40,00	-40,00	-40,00	0,00	-400,00

Źródła finansowania

Co do zasady, koszty związane z realizacją wymagań określonych w ustawie (zapewnianiem dostępności) powinny zostać ujęte w planach i limitach finansowych podmiotów publicznych objętych regulacją. W przypadku wydatków budżetu państwa, w ramach środków dostępnych we właściwych częściach budżetowych, a w przypadku wydatków jednostek samorządu terytorialnego, w ramach ich budżetów. Wydatki podmiotów publicznych na zapewnienie dostępności zgodnie z regulacją będą ponoszone w ramach środków ujętych w planach finansowych podmiotów objętych regulacją. Ogółem wydatki te nie będą stanowiły podstawy do ubiegania się o dodatkowe środki, a wszelkie skutki finansowe wynikające z wejścia w życie projektowanej ustawy będą finansowane w ramach limitu dysponentów części budżetowych.

Powyższe organicznie nie dotyczy jednak dysponentów części 34-Rozwój regionalny, części 16-Kancelaria Prezesa Rady Ministrów oraz części 44-Zabezpieczenie społeczne, w ramach których powinny być corocznie zabezpieczane dodatkowe środki w ramach planowania budżetowego, na realizację zadań związanych z uruchomieniem rozwiązań przyjętych w ramach przedmiotowej ustawy (w szczególności na obsługę Funduszu Dostępności i procesu skargowego). Stąd źródła finansowania dla rozwiązań przyjętych w ustawie obejmują m.in.:

- 1) część 34 – rozwój regionalny – wydatki z budżetu państwa będą przeznaczone na poprawę świadomości podmiotów publicznych w zakresie nowych obowiązków oraz społeczeństwa w zakresie możliwości egzekwowania przysługujących im na podstawie uprawnień. Wydatki uwzględniają także koszty obsługi funduszu dostępności w MliR (w wysokości ok. 5,1 mln zł, pochodzące z budżetu państwa), oraz wydatki związane z zapewnieniem funkcjonowania Rady Dostępności, które wyniosą w latach 2019–2029 ok. 5 mln, pochodzące z budżetu środków europejskich.
- 2) część 16 – Kancelaria Prezesa Rady Ministrów – będą ponoszone wydatki związane ze szkoleniami służby cywilnej– w tym m.in. na szkolenia i przygotowanie kompetencyjne osób pełniących funkcje koordynatorów dostępności – przewidziane w programie Dostępność Plus, finansowanym w tej części ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.
- 3) część 44 – zabezpieczenie społeczne – wydatki PFRON związane z zapewnieniem obsługi i rozpatrywania skarg na brak dostępności.

Jednocześnie należy zauważyć, że dodatkowym źródłem finansowania zadań związanych z zapewnianiem dostępności może być wprowadzenie mechanizmu w postaci Funduszu Dostępności, który umożliwi podmiotom publicznym ubieganie się o atrakcyjną finansowo pożyczkę na zapewnienie lub poprawę dostępności, o której mowa w ustawie, a także możliwości, jakie pojawiają się w związku z realizacją projektów europejskich przez część podmiotów objętych regulacją. Dla projektów realizowanych z funduszy europejskich dostępność jest bowiem jedną z podstawowych zasad horyzontalnych, warunkującą kwalifikowalność realizowanych działań. Podmioty publiczne, realizując projekty finansowane z funduszy europejskich, muszą zapewniać dostępność ich efektów, a tym samym mogą budować przy okazji swój potencjał do zapewniania dostępności w ogóle swojej działalności.

W zakresie finansowania utworzonego na mocy ustawy Funduszu Dostępności zakłada się, że podstawowym źródłem przychodów Funduszu będą środki finansowe, o których mowa w art. 29 ust. 1, art. 29a ust. 1 i art. 98 ust. 1 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020. Są to środki europejskie, które po wykonaniu zobowiązań wynikających z umowy o dofinansowanie projektu lub decyzji o dofinansowaniu projektu będą w dyspozycji ministra właściwego do spraw rozwoju. Dotyczy to środków finansowych zwracanych z projektów

	<p>instrumentów inżynierii finansowej w perspektywie finansowej 2007–2013 (projekty wdrażane na podstawie art. 44 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999). Szacuje się, że z tych tytułów do Funduszu Dostępności wpłynie około 137,5 mln zł. Dodatkowo projektowana ustawa przewiduje możliwość zasilenia tego Funduszu w miarę dostępności środkami z dotacji z budżetu państwa (założono 320 mln zł w perspektywie 10 lat), oraz środkami SFWON (założono wpływy na poziomie ok. 40 mln rocznie – łącznie 400 mln zł). Środki przekazywane na dokapitalizowanie Funduszu Dostępności, a pochodzące z SFWON zostaną wygospodarowane w ramach kosztów ogółem ujętych w planie finansowym SFWON na 2019 r., tj. 490 285 tys. zł.</p> <p>Zgodnie z projektem ustawy Fundusz Dostępności działa w oparciu o plan finansowy. Fundusz ten będzie udzielał wsparcia wyłącznie do wysokości środków ujętych w tym planie, tj. do wartości środków, jaką Fundusz ten dysponuje w danym roku. Ponieważ podstawowym źródłem finansowania Funduszu Dostępności będą środki krajowe zwracane z projektów instrumentów inżynierii finansowej, instrumentów finansowych i pomocy zwrotnej, funkcjonowanie tego Funduszu co do zasady nie będzie powodowało dodatkowych obciążeń w budżecie państwa. Dysponentem tych środków, na podstawie ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020, jest minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego. Dlatego to minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego powierza środki w zarządzanie Bankowi Gospodarstwa Krajowego i nadzoruje działalność Funduszu Dostępności.</p> <p>Należy również podkreślić, że projekt ustawy realizuje założenia rządowego Programu Dostępność Plus, który zakłada systematyczną poprawę jakości przestrzeni publicznej. Zaangażowane w realizację Programu, w latach 2018–2025, środki pochodzące z różnych źródeł (w tym głównie fundusze europejskie) umożliwią korzystanie z nich również podmiotom obowiązującym do zapewnienia dostępności zgodnie z projektowaną ustawą. Łącznie na rządowy Program Dostępność Plus przeznaczony się ok. 23 mld zł, z czego ok. 1 mld zł już został uruchomiony w różnego rodzaju konkursach i inicjatywach. Są wśród nich działania zmierzające do poprawy dostępności szkół, uczelni czy urzędów, które należą do katalogu podmiotów zobowiązanych przepisami projektowanej ustawy. Przewidziano także liczne działania szkoleniowe i doradcze w tym zakresie. Kumulacja inwestycji finansowanych ze środków polityki spójności, które obowiązkowo są objęte reżimem zapewnienia dostępności (Wytyczne w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014–2020, których elementem są standardy dostępności dla sześciu obszarów inwestycji) została zaplanowana na lata 2019 i 2020. Realizacja obu instrumentów – Programu Dostępność Plus i projektowanej ustawy – pozostaje ze sobą w funkcjonalnym związku, bowiem dopiero oba elementy połączone ze sobą pozwalają na uzyskanie realnej poprawy w obszarze dostępności. Tym samym, z jednej strony przyjęty w lipcu 2018 r. Program Dostępność Plus, daje podstawę formalno-prawną do podejmowania działań systemowych i inwestycyjnych na rzecz lepszej jakości środowiska zurbanizowanego. Z drugiej strony, przez alokowanie jego środków finansowych na rozwiązywanie konkretnych problemów w dostępności (m.in. poprawa dostępności szkół, szpitali, uczelni; finansowanie szkoleń dla koordynatorów dostępności, funkcjonowania Rady Dostępności i struktury koordynującej oraz wypracowywanie nowych rozwiązań systemowych), stanowi narzędzie realizacji projektowanej ustawy. Z kolei opracowanie i wejście w życie instrumentu prawnego w postaci ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami to urzeczywistnianie ambitnych celów Programu Dostępność Plus.</p>
<p>Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń</p>	<p>W sektorze finansów publicznych regulacją objętych jest ponad 65 603 podmiotów. Dane te pochodzą w głównej mierze z baz danych Ministerstwa Finansów oraz bazy REGON. Ponadto ustawa będzie miała pośredni lub bezpośredni wpływ na sytuację blisko 12 mln obywateli, którzy dzięki realizacji zawartych w niej przepisów uzyskają realny dostęp do dóbr i usług publicznych.</p> <p>Na potrzeby obliczeń kosztów podziału na poszczególne podsektory (sfp), dokonano na podstawie procentowego udziału liczby podmiotów z poszczególnych podsektorów w ogólnej liczbie podmiotów. Dane te pochodzą z GUS i są tożsame z danymi wykorzystanymi przy OSR ustawy z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz. U. 848) ze względu na tożsamość podmiotową zakresu</p>

ustawy. Przy podziale wydatków związanych z realizacją ustawy na poszczególne lata, przyjęto założenie, że w pierwszym roku jej obowiązywania, wysokość zaangażowanych kwot nie będzie znacząca, a faktyczne rozpoczęcie odpowiednich działań (zakupów i procesów inwestycyjnych) będzie miało swoje miejsce w roku kolejnym, z uwagi na cykl inwestycyjny. Ponadto dłuższa *vacatio legis* dla przepisów skargowych może, co do zasady, mieć również wpływ na intensyfikację realizowanych nowych obowiązków ustawowych w kolejnych latach. Dlatego założono, że w 2021 i 2022 r. nastąpi kumulacja wydatków na zapewnienie dostępności oszacowana jako dwukrotność wartości średniorocznej), natomiast w kolejnych latach kwoty te powinny być w miarę stałe i zmniejszać się stopniowo w miarę upływu analizowanego okresu. Ponadto w początkowym okresie obowiązywania ustawy dopuszczalne będzie na szerszą skalę zapewnienie dostępu alternatywnego (które to rozwiązania co do zasady są bez lub niskokosztowe). Natomiast docelowym sposobem zapewniania dostępności powinny być uniwersalne projektowanie i racjonalne usprawnienia, które już generują określone koszty – co spowoduje wzrost wydatków na dostępność w kolejnych latach od wejścia w życie ustawy (głównie w trzecim i czwartym roku).

Projektowana ustawa nie spowoduje bezpośrednich kosztów dla działalności merytorycznej ZUS i NFZ, poza obowiązkami udostępnienia ich siedzib oraz wykonania obowiązku określonego w art. 4 ust. 3 polegającego na określeniu reguł związanych z dostępnością wydatków ponoszonych ze środków publicznych (odpowiednie zapisy w umowach przekazywania tych środków).

Podmioty publiczne zobowiązane ustawą do realizacji minimalnych wymagań w zakresie dostępności mają obowiązek **zapewnienia dostępności architektonicznej**. Oznacza to w praktyce zapewnienie wolnych od barier przestrzeni komunikacyjnych pionowych i poziomych (windy, schody, korytarze, ciągi piesze w budynku) dla osób z ograniczoną możliwością poruszania się, a także dla osób z niepełnosprawnością wzroku. Wydatki podmiotów publicznych związane z tym rodzajem dostępności są obecnie trudne do precyzyjnego oszacowania ze względu na brak danych i szereg przesłanek szczegółowych. W dużym stopniu uzależnione one będą bowiem od rodzaju i charakteru działań poszczególnych instytucji, liczby posiadanych budynków z których korzystają klienci lub obywatele, zakresu i intensywności kontaktów z klientami zewnętrznymi, liczby zatrudnionego personelu ze szczególnymi potrzebami, a także zakresu niezbędnych dostosowań istniejącej infrastruktury (na to wpływ będą miały m.in. np. wielkość i liczba budynków, ich wiek i przeznaczenie w, istniejący poziom ich dostosowania, skala prac możliwych do wykonania w aspekcie technicznym). Należy jednak wyraźnie podkreślić, że projektowana ustawa nie nakłada obowiązku uniwersalnego projektowania przez np. obligatoryjny montaż windy czy budowę podjazdów, ale dopuszcza szereg rozwiązań nisko lub nawet bezkosztowych na zasadzie racjonalnych usprawnień czy tzw. dostępu alternatywnego (np. pomoc innej osoby).

Dlatego przyjęto założenie, że w poszczególnych obiektach dla zapewnienia wymaganej ustawą dostępności potrzebny może być znaczny zakres dostosowań (obejmujący np. instalację dźwigu osobowego lub podnośnika pionowego z szybem samonośnym) lub mały zakres dostosowań (np. montaż lub instalacja pochylni o wysokości do 100 cm, montaż podnośnika pionowego, korekty wielkości przedsionka, wymiana niektórych drzwi wewnętrznych na szersze). Koszt małego zakresu dostosowań to ok. 30 tys. zł, a koszt znacznego zakresu – ok. 300 tys. zł. W praktyce wydatki poszczególnych instytucji publicznych na ten cel będą z reguły znajdować się znacznie poniżej pułapu znacznego zakresu dostosowań. Jednakże na potrzeby obliczeń przyjęto dane udostępnione przez organizacje zajmujące się audytami dostępności, a także wynikające z dotychczasowych doświadczeń urzędów administracji publicznej i oszacowano, że duży zakres dostosowań dotyczy ok. 25% obiektów (16 400 x 300 tys. zł = 4,92 mld zł). Z kolei mały zakres dostosowań obejmie ok. 75% obiektów (49 202 x 30 tys. zł = ok. 1,5 mld zł). Na tej podstawie łączny koszt dostosowań architektonicznych (przy uwzględnieniu dodatkowo 5% kosztów rocznie na utrzymanie nowych elementów) wyniesie ok. 9,32 mld zł. Jednocześnie część wydatków może być także ponoszona w formie niepieniężnej, związanej m.in. z możliwością zapewniania dostępu alternatywnego (np. pomoc ze strony pracownika, reorganizacja lub inny sposób wykonywania dotychczasowych zadań podmiotu publicznego, zmiana lokalizacji świadczenia usług, zmiana siedziby lub lokalu).

Podobnie w przypadku **zapewnienia dostępności informacyjno-komunikacyjnej**, przyjęte założenia mają charakter szacunkowy, niemniej oparte są na analizie eksperckiej organizacji pozarządowych oraz bieżących cenach rynkowych poszczególnych dostosowań. Należy również podkreślić, że część obowiązków wynika wprost z obowiązującej już ustawy z dnia 19 sierpnia

2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się oraz z ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Przyjęto założenie, że dostosowania powinny dotyczyć osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie słuchu (pętla indukcyjna, usługa tłumacza PJM) oraz z niepełnosprawnością wzroku (oznaczenia kontrastowe, oznaczenia dotykowe, tyflomapy). Średni koszt dostosowania podmiotu w tym zakresie wyniesie ok. 47 tys. zł (na sumę tę składa się koszt pętli indukcyjnej – 2 tys. zł, dostosowanie do potrzeb osób niedowidzących i niewidomych – 20 tys. zł oraz koszt wideo-tłumacza albo tłumacza polskiego języka migowego *ad hoc* – 27 tys. zł przez 9 lat), co oznacza koszty dla wszystkich podmiotów na poziomie łącznym ok. 3,2 mld zł.

Jednym z kosztów, który pojawia się na podstawie przepisów projektowanej ustawy, jest koszt związany z pracą **koordynatora do spraw dostępności**, który powinien zostać wyznaczony w ramach organów władzy i kontroli oraz w sądach i trybunałach. Łącznie ok. 3,6 tys. podmiotów będzie zobowiązanych do spełnienia tego obowiązku. Obowiązek wyznaczenia koordynatora ma zostać spełniony w terminie do dnia 30 września 2020 r. i co ważne decyzja o sposobie wypełnienia tego obowiązku zależy od możliwości danego podmiotu. Może być to zarówno osoba zatrudniona na nowo utworzonym stanowisku, jak i wyznaczona jedna lub kilka osób spośród już zatrudnionych (np. zapewnienie dostępności w ramach istniejących obowiązków). Zakłada się, że w większości przypadków będzie to część kompetencji obecnie zatrudnionego personelu, jednakże w niektórych przypadkach będą to nowe osoby, dedykowane do pełnienia tej funkcji. Na tej podstawie w perspektywie siedmioletniej koszt koordynatorów dostępności wyniesie ok. 273 mln zł. Szacunki te wynikają z następującego założenia: 3614 podmioty obowiązane poniosą wydatki na wynagrodzenie koordynatorów, a mediana wynagrodzenia w administracji publicznej w 2017 r. wyniosła 4156 zł (kwota brutto wraz z pochodnymi), przyjęto że 1/5 etatu zostanie poświęcona na dostępność = 831 zł x 13 miesięcy (łącznie z wynagrodzeniem rocznym) x 7 lat).

Koszt funkcjonowania **Rady Dostępności**, którą przewidziano w projektowanej ustawie został oszacowany na poziomie łącznym ok. 5 mln zł. Przy szacowaniu skutków utworzenia Rady Dostępności uwzględniono głównie koszty związane z organizacją jej posiedzeń (kilka rocznie), grup roboczych powołanych w ramach jej składu (kilkanaście rocznie dla 2–3 grup), koszty udziału ekspertów w posiedzeniach tej Rady i jej grup (ewentualne wynagrodzenie, jeśli będzie to niezbędne, dla ekspertów niebędących członkami tej Rady), koszty ekspertyz sporządzanych na potrzeby funkcjonowania tych gremiów oraz zwroty kosztów podróży dla członków tej Rady uczestniczących w jej posiedzeniach. Przedstawiony w OSR koszt funkcjonowania Rady Dostępności nie uwzględnia wynagrodzeń dla członków zasiadających w jej składzie, ponieważ przyjęto zasadę nieodpłatnego członkostwa, która jest stosowana w innych tego rodzaju ciałach o charakterze opiniodawczo-doradczym.

Po stronie wydatkowej uwzględniono także kwoty związane z utworzeniem **Funduszu Dostępności**. Jego źródłami finansowania będą:

- 1) środki pochodzące ze zwrotów z pożyczek udzielanych ze środków europejskich – 137,5 mln w rozkładzie 10-letnim,
- 2) środki SFWON – 400 mln zł (40 mln zł rocznie),
- 3) budżet państwa (wnioskowana kwota na lata 2020–2028 to 320 mln zł),
- 4) wpływy z grzywien w celu przymuszenia, nakładanych na podstawie projektowanej ustawy.

Należy jednak zauważyć, że są to tylko kwoty przewidywane lub zaplanowane obecnie, natomiast potencjał Funduszu Dostępności może zostać rozszerzony poprzez inne źródła jego finansowania lub dalszą kapitalizację ze wskazanych źródeł (np. zwroty z instrumentów pożyczkowych z innych funduszy niż Europejski Fundusz Społeczny). Z utworzeniem Funduszu Dostępności jako funduszu celowego wiąże się również dodatkowe obowiązki związane z jego obsługą. Będzie ona prowadzona w Ministerstwie Inwestycji i Rozwoju (MIR). W związku z dodatkowymi obowiązkami nałożonymi na MIR w tym zakresie, planuje się utworzenie w MIR w 2020 r. 4 etatów, a od 2021 r. – 5 – etatów. Roczny koszt jednego etatu w 2020 r. (wynagrodzenia wraz pochodnymi) oszacowano na poziomie 108 tys. zł (w tym wynagrodzenie osobowe 90,3 tys. zł), natomiast od 2021 r. roczny koszt jednego etatu przyjęto na poziomie 117 tys. zł (w tym wynagrodzenie osobowe i DWR 98 tys. zł). Przy szacowaniu bazowano na średnim wynagrodzeniu osobowym w MIR w części 34 -Rozwój regionalny w grupie członków korpusu służby cywilnej, wynikającym z ustawy budżetowej na rok 2019 z dnia 16 stycznia

	<p>2019 r. (Dz. U. poz. 198) i wynoszącym 7,5 tys. zł brutto miesięcznie. Przyjmując takie założenia, łączna kwota wydatków na wynagrodzenia w okresie 10 lat funkcjonowania projektowanej ustawy wyniesie 5,1 mln zł. Limit wydatków na wynagrodzenia w części 34 – Rozwój regionalny powinien być zatem zwiększony o kwoty wynikające z ww. kalkulacji.</p> <p>Do kosztów wdrożenia projektowanej ustawy należy również wliczyć koszt obsługi procesu skargowego. Zgodnie z projektem ustawy, instytucją rozpatrującą skargi i odpowiedzialną za ich egzekucję będzie Prezes PFRON. Szacuje się że realizacja nowych zadań polegających na obsłudze postępowań skargowych będzie kosztować ok. 6,6 mln zł/średniorocznie (uwzględniając fakt, że wydatki na ten cel pojawią się dopiero w 2021 r. z uwagi na 24 miesięczny okres <i>vacatio legis</i> na przepisy skargowe). Kwota ta została wyliczona jako iloczyn: liczby nowych etatów (4) przypadających na każdy oddział regionalny PFRON (16), zakładając średnią wartość etatu wraz z pochodnymi na poziomie ok. 8 tys. zł miesięcznie . Daje to do 2028 r. łączną sumę ok. 50 mln zł.</p> <p>Łączny koszt wdrożenia ustawy wyniesie zatem ok. 14 mld zł</p> <p>Przy podziale wydatków związanych z ustawą na poszczególne lata jej obowiązywania przyjęto założenie, że w pierwszych dwóch latach od jej wejścia w życie, tj. w 2021 i 2022 r., konieczne będą zwiększone środki na zapewnienie dostępności (dwukrotność wartości średniorocznej), natomiast w latach kolejnych kwoty te będą stopniowo się zmniejszać. Związane to jest zarówno z koniecznością zapewnienia brakujących urządzeń czy instalacji do zapewniania dostępności wraz z rozpoczęciem obowiązywania przepisów projektowanej ustawy, ale także z rosnącym znaczeniem świadomości podmiotów publicznych w tym zakresie w kolejnych latach. Koszty wdrożenia trzynastu zaplanowanych w projekcie nowelizacji innych ustaw nie są możliwe do precyzyjnego oszacowania na bieżącym etapie ze względu na brak odpowiednich danych. Wynika to również z nowatorskiego charakteru proponowanych regulacji, których wartości kosztów nie były dotychczas szacowane. Niemniej jednak np. w przypadku sektora bankowego, można oszacować, że koszty przygotowania dokumentów bankowych (umowy, regulaminy), które zgodnie z projektowaną ustawą mają być możliwe do otrzymania w formatach dostępnych (np. nagranie, wydruk w alfabecie Braille’a) wyniosą rocznie ok. 20 mln zł. Szacunek ten wynika z założenia, że dotyczy 616 instytucji prowadzących działalność bankową i rocznie ok. 100 osób wystąpi o udostępnienie takich dokumentów, co z kolei określono na podstawie doświadczenia organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych. W odniesieniu do innych metod szacowania kosztów zapewniania dostępności, przyjmuje się zgodnie z badaniami i statystykami międzynarodowymi (WHO), że w wymiarze infrastrukturalnym koszt zapewnienia dostępności inwestycji na etapie ich planowania czy planowania zakupu, zgodnie z ideą uniwersalnego projektowania, to około 1-2% jej wartości. Znane są również przypadki, w których analiza dostępności na etapie projektowania inwestycji oraz zastosowanie uniwersalnego projektowania wpłynęły na obniżenie jej pierwotnie zaplanowanego kosztu. Należy także zauważyć, że w kontekście oceny poziomu wydatków na dostępność, zawsze należy uwzględniać łącznie nie tylko wydatki bezpośrednie związane z inwestycjami, ale także koszty pośrednie (budżetu państwa czy jednostek samorządu terytorialnego związane z potrzebą udzielania większego wsparcia), związane z postępującym wykluczeniem całych grup społecznych oraz koszty alternatywne często „niepoliczalne” (np. angażowanie członków rodziny w opiekę nad osobą ze szczególnymi potrzebami). W tym kontekście koszty na poprawę dostępności należy oceniać jako element prewencji i szanse na ograniczenie wsparcia przez ograniczenie potrzeb i wydłużenie względnego okresu samodzielności i niezależności osób ze szczególnymi potrzebami.</p>
Dochody	<p>W części dotyczącej dochodów, uwzględniono wpływy z instrumentu, jakim jest grzywna w celu przymuszenia. Wysokość i sposób nakładania grzywny w celu przymuszenia określono w art. 121 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Jej maksymalna wysokość to 50 tys. zł, a w przypadku jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej nawet 200 tys. zł. Jednocześnie jednorazowo nakładana grzywna nie może być wyższa niż 10 tys. lub 50 tys. wobec jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej.</p> <p>Przy obliczaniu prognozowanej kwoty dochodów związanej z nałożeniem grzywny w wyniku postępowania skargowego, potwierdzającego brak dostępności podmiotu publicznego, przyjęto założenie, że w zdecydowanej większości podmiotów publicznych wystarczająca będzie jednorazowa skarga rozpatrzona pozytywnie, aby zapewnić jego dostępność. Zakładając dodatkowo, że odsetek podmiotów, na które zostanie nałożona taka grzywna (konieczność</p>

złożenia skargi, a następnie nie wywiązanie się z nałożonego w jej wyniku obowiązku zapewniania dostępności) będzie nie większy niż ok. 5%. Odsetek ten pomnożony przez kwotę jednorazową grzywny dla podmiotów nieposiadających osobowości prawnej (głównie jednostki budżetowe) wyniesie maksymalnie 127,8 mln zł (5% z 51 146 podmiotów x 50 tys. zł). Natomiast w przypadku podmiotów posiadających osobowość prawną będzie to prognozowana kwota 6,8 mln zł (5% z 13 765 podmiotów x 10 tys. zł). **Łącznie dochody z tytułu nałożonych grzywien można więc szacować na poziomie ok. 134,6 mln zł.**

Z podziałem na poszczególne lata przyjęto założenie, że ze względu na *vacatio legis* przepisów projektowanej ustawy, instrument w postaci skargi na brak dostępności zacznie realnie obowiązywać w pierwszej połowie 2021 r. Oznacza to, że ewentualne grzywny w celu przymuszenia mogą być nakładane na podmioty publiczne w praktyce głównie od 2022 r. Ze względu na możliwy jeszcze brak poprawy dostępności w początkowym okresie wdrażania ustawy, spodziewać się należy większych wpływów z tytułu nakładania grzywny w pierwszych kilku latach jej obowiązywania. Stopniowo zaś konieczność stosowania tej sankcji powinna maleć (również w wyniku wzrostu świadomości decydentów i sukcesywnej poprawy dostępności podmiotów publicznych). Jest to również wystarczający okres na zaplanowanie i realizację inwestycji lub zakupów niezbędnych do zapewnienia dostępności w rozumieniu ustawy. Jednocześnie ze względu na nowatorski charakter regulacji szacowane wpływy są jedynie orientacyjne.

Warto również zauważyć, że po stronie dochodowej możliwe są **wpływy do budżetu państwa wynikające ze wzrostu aktywności zawodowej** osób ze szczególnymi potrzebami, które przez istnienie licznych barier w przestrzeni publicznej nie są dziś aktywne na rynku pracy. Są to dochody zarówno w postaci wnoszonych składek z tytułu ubezpieczenia społecznego i podjętej pracy, ale także z tytułu oszczędności wynikających ze zmniejszonych transferów socjalnych. Dla szacowania przybliżonych przychodów budżetu państwa generowanych przez projekt ustawy, można przyjąć założenie, że poprawa dostępności wpłynie pozytywnie na poprawę poziomu aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych, a tym samym poziom dochodów państwa – przy założeniu, że każda osoba pracująca uzyskiwałaby tylko najniższą pensję krajową, składka osobowa wpłacana do ZUS wynosiłaby ok. 309 zł miesięcznie. Jednakże z uwagi na nieznaną skalę osób z niepełnosprawnościami, dla których brak dostępności przestrzeni publicznej jest jedyną przeszkodą w podjęciu aktywności zawodowej (obok np. kwestii zdrowotnych, osobistych itp.), trudno jest oszacować, jaka część tej grupy społecznej na pewno podejmie pracę w wyniku działania ustawy i jaki będzie związany z tym przychód z tytułu ubezpieczeń społecznych.

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców, a zwłaszcza mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe, sytuację ekonomiczną i społeczną rodziny, a także osób niepełnosprawnych oraz osób starszych

Skutki		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0–10)
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0–10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z 2018 r.)	duże przedsiębiorstwa	0	0	0	0	0	0	0
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	0	0	0	0	0	0	0
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe, sytuacja ekonomiczna i społeczna rodziny, a także osób niepełnosprawnych oraz osób starszych	0	0	0	0	0	0	0
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	Możliwość poprawy wizerunku firmy i marki, związana z wdrażaniem społecznej odpowiedzialności biznesu w zakresie poprawy dostępności. Dodatkowo zwiększone zapotrzebowanie ze strony podmiotów publicznych na usługi i produkty służące poprawie dostępności będzie sprzyjać rozwojowi tych segmentów gospodarki, które wypełniają istniejącą niszę w tym zakresie.						

		Chodzi tu głównie o technologie kompensacyjne i asystujące np. nowe urządzenia ICT do komunikacji, e-handlu, wirtualnej rzeczywistości, usług on-line i inne uzupełniające ograniczenia zmysłowe czy w mobilności. W szczególności w przypadku dużych firm może to pobudzać wzrost ich innowacyjności i poszukiwanie rozwiązań, które będą sprzyjać poprawie dostępności, a po stronie producenta zapewnią zwiększoną konkurencyjność i potencjalne zyski.
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Możliwość poprawy wizerunku firmy i marki, związana z wdrażaniem społecznej odpowiedzialności biznesu w zakresie poprawy dostępności. W przypadku małych firm – zwłaszcza usługowych – zapewnienie dostępnych usług dla osób o szczególnych potrzebach może stanowić przewagę konkurencyjną na rynku. Dodatkowo zwiększone zapotrzebowanie ze strony podmiotów publicznych na usługi i produkty służące poprawie dostępności będzie sprzyjać rozwojowi tych segmentów gospodarki, które wypełniają istniejącą niszę w tym zakresie. Chodzi tu głównie o działania wykonawcze, wdrożeniowe w zakresie poprawy dostępności (np. usługi remontowo-budowlane, instalacyjne, poprawiające komunikację itp.) uzupełniające ograniczenia zmysłowe czy w mobilności.
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe, sytuacja ekonomiczna i społeczna rodziny, a także osób niepełnosprawnych oraz osób starszych	„Miarą dojrzałości państwa jest to, jak traktuje i opiekuje się swoimi słabszymi obywatelami. Naszym wielkim zadaniem będzie stworzenie Polski prawdziwie przyjaznej dla osób starszych i niepełnosprawnych.” – Exposé Prezesa Rady Ministrów Mateusza Morawieckiego z dnia 12 grudnia 2017 r. Z punktu widzenia konieczności zapewnienia dostępności przestrzeni publicznej, beneficjentami środowiska dostępnego będą nie tylko osoby ze szczególnymi potrzebami, ale całe społeczeństwo. Ocenia się, że nawet ok. 30% społeczeństwa może mieć trwale lub czasowe obniżoną sprawność w zakresie mobilności czy percepcji. Należą do nich: ludzie poruszający się przy pomocy sprzętu wspomagającego (nie tylko osoby niepełnosprawne, ale także seniorzy tj. kul, lasek, balkoników, protez, wózków inwalidzkich), z uszkodzonym narządem słuchu, wzroku, z trudnościami manualnymi i poznawczymi (np. po udarze), w ciąży, z wózkiem dziecięcym, z ciężkim bagażem oraz innych słabszych fizycznie (np. w wyniku choroby) i mających trudności w poruszaniu się. Dostępność, w tym zapewniona za pomocą uniwersalnego projektowania (tj. projektowania dla wszystkich) nie koncentruje się wyłącznie na osobach z największymi trudnościami np. osobach z niepełnosprawnościami. Jest podejściem zorientowanym na człowieka. W życiu codziennym dostępność miejsca zamieszkania – bloku, budynku mieszkalnego, placówki edukacyjnej, środków transportu, miejsca pracy, placówek medycznych czy instytucji publicznych jest jednym z fundamentalnych elementów inkluzywnego społeczeństwa, opartego na zasadach równości i solidarności.

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń

Ze względu na brak konkretnych prognoz rozwoju rynku technologii kompensacyjnych i asystujących, a także nieznaną liczbę przedsiębiorstw, które zaangażują się w działalność w tym sektorze, jak również nieznaną liczbę przedsiębiorstw, które zdecydują się na poprawę dostępności własnej firmy (choć stopniowo proces ten jest obserwowalny w małej skali), trudno jest oszacować wpływ finansowy wprowadzanych zmian na sektor przedsiębiorstw. Jednocześnie ewaluacja przepisów projektowanej ustawy po 2 latach od jej uchwalenia powinna dać odpowiedź na pytanie o wstępny wpływ tych przepisów i dalsze prognozy w tym zakresie.

Koszty po stronie jednostek nienależących do sektora finansów publicznych, które są objęte obowiązkiem zapewnienia dostępności (np. osoby prawne utworzone w szczególnym celu zaspokajania potrzeb o charakterze powszechnym, niemające charakteru przemysłowego ani handlowego i kontrolowane przez jednostki sektora finansów publicznych) są trudne do oszacowania jednak można założyć, że będą podobne, jak w przypadku innych podmiotów zobowiązanych projektowaną ustawą.

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

nie dotyczy

Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	☒ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☒ inne: uproszczenia i ułatwienia dla obywateli, dostosowanie form komunikacji do ich potrzeb i możliwości percepcyjnych, upraszczanie procedur.	☒ zwiększenie liczby dokumentów ☒ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy

- obowiązek publikowania na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej, a jeżeli nie ma strony podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej – na swojej stronie internetowej, raportu o stanie dostępności, przekazywanego co 4 lata do dnia 31 marca danego roku kalendarzowego do ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego lub właściwego miejscowo wojewody;
- obowiązek publikowania na swojej stronie internetowej oraz w Biuletynie Informacji Publicznej danych kontaktowych koordynatora do spraw dostępności oraz treści planu działania.

9. Wpływ na rynek pracy

Decyzja o podjęciu międzysektorowego wysiłku na rzecz poprawy dostępności, w tym w pierwszym etapie w zakresie objętym projektowaną ustawą wiąże się pośrednio ze zwiększeniem wykorzystania potencjału osób niepełnosprawnych i osób starszych na rynku pracy, co przełoży się w dłuższej perspektywie na wzrost poziomu współczynnika aktywności zawodowej.

Wśród beneficjentów projektowanej ustawy (osób ze szczególnymi potrzebami) dużą część stanowią będą osoby starsze i osoby niepełnosprawne. O ile w przypadku osób starszych, zwłaszcza seniorów, trudno oczekiwać zasadniczego wzrostu aktywności na rynku pracy (choć nie jest to wykluczone), o tyle w Polsce zdecydowana większość osób niepełnosprawnych (ok. 80%) to osoby bierne zawodowo, utrzymujące się z renty, emerytury lub dochodów innych osób (rodziny). Zgodnie z informacjami przedstawionymi w punkcie 2, szacuje się że projektowana regulacja wpłynie pozytywnie na rynek pracy, zwłaszcza w odniesieniu do tej grupy społecznej – aczkolwiek nie jest to główne zadanie tej ustawy. Funkcjonowanie przepisów zapewniających dostępność podmiotów publicznych może przyczynić się do zwiększonej podaży pracy w tej grupie i spowodować efekt w postaci wzrostu zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami. Jest to oczekiwany przez gospodarkę impuls podażowy po stronie kapitału ludzkiego, który w sytuacji coraz bardziej odczuwalnego braku siły roboczej staje się niezbędny dla utrzymania równowagi produkcyjnej i zachowania wydajności polskiej gospodarki. Ustawa przez zapewnienie warunków do bardziej samodzielnego i niezależnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych pozwala na realne sięganie do ukrytych rezerw kapitału ludzkiego i tym samym poprawia równowagę podaży i popytu na rynku pracy. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w końcu 2017 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych wyniosła 1 081,7 tys., z czego osoby niepełnosprawne z orzeczeniami to 66,8 tys. (6,2% ogólnej liczby bezrobotnych). Wiele z tych osób mimo niepełnosprawności mogłoby i chciałoby wykonywać pracę, ale istniejące bariery uniemożliwiają im to, ze szkodą dla ich rehabilitacji społecznej, poczucia wartości, a także co w konsekwencji zmniejsza podaż pracy³. Według GUS liczba osób w wieku produkcyjnym (od 18 do 59–64 lat) zmniejszy się do ok. 22 mln w 2025 r., czyli o ponad 2 mln w porównaniu z 2014 r. Według danych GUS, w II kwartale 2018 r. liczba osób biernych zawodowo sięgała 13,3 mln osób (z tego prawie 5,5 mln w wieku produkcyjnym). Przybyło również emerytów (ich liczba wzrosła do 8,9 mln – dane z 2016 r.), z których również część chce i może podejmować zatrudnienie lub inną aktywność społeczną przy zapewnieniu im do tego odpowiednich warunków (czy np. możliwości samodzielnego dojazdu, budynków dostosowanych do ich potrzeb wynikających z wieku i ograniczeń zdrowotnych, dostosowanych usług komunikacyjnych).

Zgodnie z projektowaną regulacją, jednym z mechanizmów zachęty do poprawy dostępności w przypadku podmiotów prywatnych jest możliwość obniżenia wpłat składki pracodawcy innego niż podmiot publiczny na PFRON o 5%, o ile podmiot taki uzyska certyfikat dostępności, o którym mowa w rozdziale 3 ustawy. Na podstawie danych PFRON za 2018 r. można wskazać, że średniomiesięcznie deklaracje wpłat na PFRON składa ponad 27 tys. pracodawców na kwotę

³ Analizy statystyczne, Rynek pracy w 2017 r., Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2019, s. 93 (publikacja dostępna na stronie: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/zasady-metodyczne-rocznik-pracy/rynek-pracy-w-2017-r-,4,1.html>)

ok. 390mln zł (miesięcznie). W związku z tym powyższy mechanizm może skutkować zmniejszeniem wpłat na PFRON w skali roku o ok. 234 mln zł.

10. Wpływ na pozostałe obszary

środowisko naturalne
 sytuacja i rozwój regionalny
 inne:

demografia
 mienie państwowe

informatyzacja
 zdrowie

Omówienie wpływu

Projektowana ustawa wpłynie na stan mienia państwowego w aspekcie poprawy dostępności dla osób o szczególnych potrzebach obiektów pełniących funkcje siedziby podmiotów publicznych. Mechanizm ten na gruncie ustawy będzie odnosił się między innymi do dostosowania architektury (np. montaż pochylni i ramp dojazdowych), wyposażenia wnętrz (np. pętla induktofoniczna, videołumacz), aranżacji przestrzeni (np. zainstalowanie specjalnego oznakowania w postaci elementów kontrastowych i wypukłych, map tyflograficznych), możliwości skorzystania z treści publikowanych w dowolnej formie i formacie. W obszarze sytuacji i rozwoju regionalnego, ustawa wpłynie na podniesienie poziomu jakości funkcjonowania i usług podmiotów publicznych oraz innych jak np. przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, a przez to wzrost ich konkurencyjności na rynku.

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

W zakresie wejścia w życie ustawy przyjęto generalne rozwiązanie, zgodnie z którym ustawa wejdzie w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia, z wyjątkiem przepisów o certyfikacji i przepisów dotyczących skargi na brak dostępności, na które przewidziano dłuższy okres *vacatio legis*, tj. 18 miesięcy od dnia ogłoszenia ustawy – w celu umożliwienia wszystkim podmiotom publicznym przygotowania się do wprowadzenia przepisów sankcjonujących brak dostępności. W zakresie certyfikacji okres ten jest niezbędny dla przygotowania procesu certyfikacji i wyboru podmiotów, które będą świadczyć tego typu usługi.

Warto zauważyć, że o ile główne wymagania w zakresie zapewniania dostępności zostały określone w artykule 5 projektu ustawy, to jednocześnie projekt ustawy przewiduje także rozwiązanie przejściowe, polegające na umożliwieniu stosowania dostępu alternatywnego przez podmioty publiczne w okresie 18 miesięcy od dnia wejścia w życie projektowanej ustawy, jako równoprawnego z zapewnieniem dostępności. Rozwiązanie to ma na celu uniknięcie sytuacji, w której podmioty obowiązane na mocy projektowanej ustawy nie byłyby w stanie dostosować się do jej przepisów w terminie 14 dniowej *vacatio legis*. Tym samym projektowana ustawa umożliwi stopniowe przygotowanie się podmiotów publicznych do jej realizacji, zakładając mniej kosztowne i obciążające rozwiązania techniczne w początkowym okresie jej obowiązywania.

W zakresie wprowadzanych projektem ustawy zmian przepisów szczegółowych, zawartych w innych aktach prawnych, zgodnie z zasadami techniki legislacyjnej przyjęto rozwiązanie polegające na wprowadzeniu przepisów intertemporalnych określających, które przepisy – dotychczasowe czy zmieniane – stosuje się.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Projektowana ustawa zawiera rozwiązania zapewniające stały monitoring, w tym również zapewnienie przekazywania i koordynacji informacji sprawozdawczej w zakresie realizowania działań wpisujących się w zapewnianie dostępności. W cyklu 4-letnim efekty dostosowania raportowane będą przez podmioty publiczne ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego lub właściwemu miejscowo wojewodzie. Pozyskane w ten sposób informacje będą stanowić bieżące źródło wiedzy w zakresie postępu wdrażania przepisów projektowanej ustawy. Na podstawie przekazanych informacji minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego będzie opracowywał raport o stanie dostępności kraju.

Ponadto trwa współpraca z GUS w odniesieniu do możliwości pozyskiwania danych wskaźnikowych dotyczących poziomu dostępności przestrzeni publicznej. Pozyskane dane zostaną włączone w repozytorium bazy danych STRATEG, czyli w system stworzony przez GUS na potrzeby programowania i monitorowania polityki rozwoju. Dane te będą miały charakter ogólnodostępny.

Ewaluacja efektów projektu ustawy przeprowadzona będzie w 2021 r. Wówczas zostanie zrealizowane badanie ewaluacyjne oceniające postęp we wdrażaniu Programu Dostępność Plus, w tym szczególności działań podejmowanych na rzecz zapewnienia szeroko rozumianej dostępności. Badanie będzie miało ono na celu zarówno ocenę aspektu instytucjonalnego realizacji tego Programu, jak również wpływu działań wdrażanych w tym Programie na jego użytkowników, w tym osób ze szczególnymi potrzebami. Należy tutaj podkreślić, że jednym z działań wpisanych do Programu Dostępność Plus jest przygotowanie projektowanej ustawy, a co za tym idzie i ten obszar zostanie poddany ocenie, w tym w szczególności zakres i sposób stosowania tej ustawy przez wybrane podmioty publiczne (badanie na próbie). W przypadku zaistnienia potrzeby pogłębienia oceny realizacji *stricto* przepisów samej projektowanej ustawy, zostanie zlecone oddzielenie badanie ewaluacyjne w terminie, który pozwoli na ocenę faktycznych rezultatów jej

oddziaływania.

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)

Raport z konsultacji publicznych.

Raport z konsultacji publicznych projektu ustawy o dostępności / o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami ¹

Informacje ogólne

Konsultacje publiczne projektu ustawy o dostępności były prowadzone przez Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju. Rozpoczęły się 20 grudnia 2018 r., a termin na przesłanie uwag upłynął 21 stycznia 2019 r.

Organizatorom konsultacji zależało, aby informacja o projektowanej ustawie dotarła do możliwie szerokiego grona odbiorców zainteresowanych kwestią dostępności, bez względu na ich ograniczenia mobilności lub percepcji.

W tym celu zostały wykorzystane następujące metody:

- 1) konferencja prasowa, która odbyła się w Ministerstwie Inwestycji i Rozwoju 20 grudnia 2018 r. z udziałem ogólnopolskich mediów informująca o rozpoczęciu się konsultacji społecznych oraz terminie i formie zgłaszania uwag. Konferencja była tłumaczona na polski język migowy.
- 2) informację o rozpoczęciu konsultacji publicznych zamieszczono na stronie internetowej Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju: <https://www.miiir.gov.pl/strony/aktualnosci/projekt-ustawy-o-dostepnosci-w-konsultacjach/> (dostęp 18.03.2019 r.) Na stronie internetowej Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju znajduje się odnośnik do strony Rządowego Centrum Legislacji gdzie opublikowano projekt ustawy: <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12319302>
- 3) projekt ustawy opublikowano również w formie alternatywnej – z tłumaczeniem na polski język migowy: <https://www.miiir.gov.pl/strony/zadania/program-dostepnosc-plus/aktualnosci/srodowiska-osob-z-niepelnosprawnosciami-zaopiniuja-projekt-ustawy-o-dostepnosci/>
- 4) odbyły się dwa spotkania konsultacyjne z przedstawicielami administracji publicznej i organizacji pozarządowych zajmującymi się statutowo tematyką

¹ W wyniku uwag, które wpłynęły w konsultacjach publicznych tytuł ustawy został zmieniony na „o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami”.

dostępności, które odbyły się w siedzibie Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju w dniach 1 i 23 października 2018 r.

- 5) publikacja newsów i komentarzy na temat projektu ustawy na portalu Facebook.

Uwagi można było przekazywać w dowolnej formie, listownie, poprzez wskazany adres e-mail, za pomocą przygotowanego formularza lub poprzez wysłanie e-mailem pliku audio. Najwięcej uwag wpłynęło na pocztę elektroniczną.

Projekt ustawy został przekazany do konsultacji publicznych następującym podmiotom: Rzecznik Praw Obywatelskich, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Urząd Transportu Kolejowego, Urząd Komunikacji Elektronicznej, Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Urząd Zamówień Publicznych, Główny Urząd Statystyczny, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Główna Inspekcja Nadzoru Budowlanego, Rada Dialogu Społecznego, Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego, Rada Działalności Pożytku Publicznego, Krajowa Rada Izby Architektów Rzeczypospolitej Polskiej, organizacje pozarządowe.

Uwagi do projektu ustawy przekazały oprócz większości ww. następujące podmioty/osoby: Kongres Osób z Niepełnosprawnościami, Związek Powiatów Polskich, Pan Mariusz Olczyk, Fundacja Integracja, Centrum Projektowania Uniwersalnego Politechniki Gdańskiej, Związek Banków Polskich, Ośrodek Praktyk Obywatelskich i Społecznych OPOS w Koszęcinie, Stowarzyszenie Sympatyków Komunikacji Szynowej, Fundacja Rodzic w Mieście, Fundacja Obywatel Rodzic, Koleje Wielkopolskie, Łódzka Kolej Aglomeracyjna, Stowarzyszenie Architektów Katolickich Ar-Ka, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Marcin Kędziorek, Pan Marcin Kędziorek, Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski, Fundacja Vis Maior, Porozumienie Autyzm-Polska, Poczta Polska, Pan Adrian Furman, Dom Pomocy Społecznej w Foluszu, Teatr im. Stefana Jaracza w Łodzi, Fundacja Centrum Praw osób Niepełnosprawnych (Pan Sławomir Besowski), Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji, Porozumienie Zielonogórskie, Stowarzyszenie Aktywności Obywatelskiej BONA FIDES, Stowarzyszenie Pomocy Niepełnosprawnym Kierowcom SPiNka, Krajowy Instytut Gospodarki Senioralnej, NSZZ Solidarność, Pani Patrycja Bogdała, Polska Rada Centrów Handlowych, Krajowa Izba Gospodarcza Informatyki i Telekomunikacji, Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych w M.st. Warszawie, Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych "Podkarpacie", Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, Związek Pracodawców Business Centre Club, Centrum Integracji i Rozwoju, Fundacja Adaptacja, Konfederacja Lewiatan, Organizacje Senioralne - Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Ogólnopolska Federacja Stowarzyszeń Uniwersytetów Trzeciego Wieku, Krajowy Instytut Gospodarki Senioralnej, Polska

Unia Seniorów, Polska Organizacja Pracodawców Osób Niepełnosprawnych, Polski Instytut Praw Głuchych, Posłanka Małgorzata Zwiercan, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej (ROPS) w Lublinie, Spółdzielnia mieszkaniowa "Złote Łany", Urząd Marszałkowski województwa Świętokrzyskiego, Pan Andrzej Wrześniak.

Omówienie uwag

Łącznie w ramach konsultacji publicznych wpłynęły 452 uwagi zgłoszone przez 57 podmiotów. Zostały one następnie przyporządkowane do poszczególnych artykułów projektu ustawy. Pod każdym artykułem znajduje się lista podmiotów zgłaszających dane uwagi. W przypadku artykułów projektu ustawy, do których wpłynęło dużo uwag, często powtarzających się, zostały one przeredagowane i ujęte w raporcie sposób syntetyczny. Uwagi, które nie były tak liczne zostały pozostawione w oryginalnym kształcie. Również stanowiska MliR do uwag różnią się w zależności od liczby uwag zgłoszonych do danego artykułu. Jeśli uwagi były liczne i ujęto je w raporcie w sposób syntetyczny, również stanowisko MliR ma charakter syntetyczny. Natomiast w przypadku nielicznych uwag, do każdej z nich przygotowano stanowisko MliR oddzielnie.

Należy wyjaśnić, że w związku z uwzględnieniem uwag z konsultacji i uzgodnień międzyresortowych, w kolejnej wersji projektu ustawy zmianie uległa struktura przepisów i tym samym również numeracja artykułów. Numeracja poniższych artykułów wynika z projektu ustawy z dnia 23 listopada 2018 r., który podlegał konsultacjom społecznym.

Art. 1.

Podmioty zgłaszające uwagi:

Spółdzielnia mieszkaniowa 1. „Złote Łany”, 2. Urząd Marszałkowski Woj. Świętokrzyskiego, 3. Poseł Małgorzata Zwiercan, 4. Centrum Projektowania Uniwersalnego Politechniki Gdańskiej, 5. Główny Urząd Statystyczny, 6. Fundacja Obywatel Rodzic, 7. OPOS Koszęcin, 8. Organizacje senioralne (Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Ogólnopolska Federacja Stowarzyszeń Uniwersytetów Trzeciego Wieku, Krajowy Instytut Gospodarki Senioralnej, Ogólnopolskie Porozumienie o Współpracy Rad Seniorów, Polska Unia Seniorów, członek Europejskiej Unii Seniorów), 9. Kongres Osób z Niepełnosprawnościami, 10. Łódzka Kolej Aglomeracyjna, 11. Spółdzielnia mieszkaniowa „Złote Łany”, 12. Fundacja Rodzic w Mieście, 13. Fundacja Adaptacja, 14. Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego, 15. NSZZ Solidarność, 16. S. dr Katarzyna Więcek, Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski.

Zgłoszone uwagi:

1. Adresatem ustawy powinni zostać także, w szerokim pojęciu seniorzy, a więc osoby, których nie definiują ograniczenia zdolności do wykonywanej pracy, lecz także wiek. Ponieważ niepełnosprawność często powstaje w wyniku procesu starzenia się,

przygotowanie odpowiedniego środowiska dla osób, które z racji wieku borykać się będą w niedalekiej przyszłości z wieloma ograniczeniami ruchowymi, wymaga wyprzedzających działań (przygotowania budynków np. poprzez dobudowę windy).

Osoby starsze mają pewne szczególne potrzeby, po prostu wynikające z wieku, związane z dostępnością, uczestnictwem, bezpieczeństwem, które powinny być uwzględniane w projektowaniu przestrzeni publicznej (Age-friendly city).

2. Rozszerzenie katalogu adresatów ustawy o: seniorów/osoby starsze, osoby z trudnościami funkcjonalnymi, osoby z niepełnosprawnością intelektualną, niepełnosprawnościami sprzężonymi, zaburzeniami psychicznymi oraz osoby komunikujące się z pomocą AAC, rodziców z dziećmi w wózkach, rodziców z małymi dziećmi.

3. Nadanie treści przepisu następującego brzmienia: „Ustawa określa środki służące zapewnieniu dostępności osobom z niepełnosprawnościami, umożliwiające im udział w życiu społecznym w sposób samodzielny na zasadzie równości z innymi osobami poprzez zastosowanie koncepcji projektowania uniwersalnego, oraz obowiązki podmiotów publicznych i podmiotów świadczących usługi powszechne w tym zakresie, wynikające zapisów Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2012, poz. 1169).”

4. Zamiana terminu „osoby z niepełnosprawnością” na „osoby z trudnościami funkcjonalnymi” lub na „osoby o ograniczonej sprawności ruchowej”.

5. Ustawa nie zmienia ustawy o samorządzie gminnym, więc nadal będą niedostępne sesje, gabinety burmistrzów, sale sesyjne, urzędy stanu cywilnego, nadal nikt nie będzie tłumaczył głuchym gminnych przeglądów kultury, uroczystości złotych godów jak i zwykłych informacji bytowych. Ustawa powinna zostać przygotowana w zawężonym zakresie wraz z osobnymi ustawami dotyczącymi życia społecznego.

Stanowisko MliR:

W wyniku zgłoszonych uwag zakres podmiotowy projektu ustawy jest szerszy. Dotyczy nie tylko „osób niepełnosprawnych” zdefiniowanych w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Ustawa wprowadza pojęcie osoby ze szczególnymi potrzebami, które obejmuje zarówno osoby niepełnosprawne orzeczone, jak i inne osoby, które zostały zdefiniowane w słowniczku ustawy znajdującej się w art. 2. oraz w uzasadnieniu do ustawy.

Uwzględniając zgłoszone uwagi, w projekcie ustawy wprowadzono odwołanie do definicji uniwersalnego projektowania w Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Uniwersalne projektowanie powinno być stosowane jako domyślna zasada zapewniania dostępności podmiotów publicznych.

Przepisy ustawy nakładają obowiązek zapewnienia dostępności na podmioty publiczne, w tym jednostki samorządu terytorialnego (również samorządy gminne).

Art. 2.

Podmioty zgłaszające uwagi: 1. Fundacja Integracja, 2. Marcin Pleśniak Fundacja Estyma, 3. Centrum Projektowania Uniwersalnego Politechniki Gdańskiej, 4. Główny Urząd Statystyczny, 5. Urząd Komunikacji Elektronicznej, 6. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, 7. Kongres Osób z Niepełnosprawnościami, 8. Stowarzyszenie Architektów Katolickich Ar-Ka, 9. Mariusz Olczyk, 10. Fundacja Rodzic w Mieście, Związek Powiatów Polskich, 11. Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, 12. Krajowy Instytut Gospodarki Senioralnej, 13. S. dr Katarzyna Więcek, Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski, 14. Związek Banków Polskich.

Zgłoszone uwagi:

Wiele kontrowersji wzbudził słowniczek definicji ustawowych. W uwagach proponowano doprecyzowanie / rozszerzenie definicji usługi powszechnej, dostępności, bariery oraz dodanie definicji uniwersalnego projektowania wraz z zasadami precyzującymi to pojęcie.

1. Zgłoszono wiele zastrzeżeń do proponowanej definicji usługi powszechnej proponując jej doprecyzowanie, a także inne brzmienie lub usunięcie. Argumentowano, że poprzez sformułowanie „usługa (...) adresowana do nieograniczonego kręgu osób” będzie można łatwo uniknąć traktowania usługi jako powszechnie dostępnej, np. poprzez wprowadzenie ograniczenia ze względu na wiek (np. usługa niedostępna dla dzieci w wieku do 15 lat). Zgodnie z przedstawioną definicją taka usługa nie byłaby już usługą o charakterze powszechnym.

2. W artykule 2 powinny pojawić się definicje projektowania uniwersalnego i racjonalnych dostosowań, zamiast jedynie przywołania nazw terminów w art. 4. oraz definicja osoby o ograniczonej mobilności - osoba, której swobodne poruszanie się jest ograniczone ze względu na bariery architektoniczne, a potrzeby związane z pełnym funkcjonowaniem w przestrzeni publicznej specyficzne. W szczególności dotyczy to: rodziców z dziećmi w wózkach dziecięcych, rodziców z małymi dziećmi, osób starszych.

3. Zmiana definicji dostępności na tę zaproponowaną w programie Dostępność Plus, tj. właściwość środowiska (przestrzeni fizycznej, rzeczywistości cyfrowej, systemów informacyjno-komunikacyjnych, produktów, usług), która pozwala osobom z trudnościami funkcjonalnymi (fizycznymi, poznawczymi) na korzystanie z niego w sposób możliwie samodzielny i na zasadzie równości z innymi.

4. Definicja bariery w projekcie jest szeroka i otwarta (sformułowanie „i inne”) zarazem różni się od jej ujęcia w KPON, gdzie mowa o barierach, które mogą pojawić się, a które wynikają również z relacji międzyludzkich (chodzi o m.in. postawy, świadomość, stereotypy, uprzedzenia, gotowość na nawiązanie kontaktu i relacji społecznych). Warto do niej dodać, po słowie w komunikowaniu się „i nawiązaniu kontaktów społecznych.”

5. Definicja dostępności w projekcie mówi m.in. o korzystaniu ze środków transportu, nowych technologii itd. „w sposób możliwie samodzielny”, tymczasem KPON wymaga podejmowania odpowiednich środków w zakresie dostępności, aby zapewnić osobom: niezależne życie i pełny udział we wszystkich sferach życia, nie zaś tylko: w sposób możliwie samodzielny.

Nawet przy uwzględnieniu warunków określonych w art. 4 ust. 1 -2 definicja jest niewystarczająca dla określenia jakie standardy dostępności winny spełnić podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 1 i 2 ustawy.

6. W definicji dostępności dodać po systemach informacyjno-komunikacyjnych określenie „form i sposobów komunikacji” podkreślając, że dla zapewnienia dostępności niezbędne jest również zapewnienie odpowiednich sposobów komunikacji (np. język migowy, AAC, ETR).

7. W związku z naszymi uwagami istnieje również potrzeba wprowadzenia polskiego ustawodawstwa definicji wspomagających i alternatywnych sposobów komunikacji (AAC) oraz Tekstu łatwego do czytania i zrozumienia (ETR). Definicje te mogą zostać zawarte albo w Ustawie o dostępności (w art. 2) albo w Ustawie o języku migowym i innych środkach komunikowania się. Postuluje się wprowadzenie następujących definicji:

Tekst łatwy do czytania i zrozumienia - sposób formułowania przekazu tekstowego, przeznaczony dla osób z niepełnosprawnością intelektualną lub mających problemy z czytaniem i rozumieniem, obejmujący zarówno dobór słów, sposób formułowania zdań, jak i kompozycję tekstu, rodzaj i rozmiar użytej czcionki, użycie odpowiednich ilustracji lub symboli.

Wspomagające i alternatywne sposoby komunikacji - wspierające lub zastępujące mowę środki i formy porozumiewania się, w szczególności wykorzystywanie urządzeń z syntezatorem głosu lub nagranyimi komunikatami, tablic lub książek komunikacyjnych z literami lub piktogramami.

Uniwersalne projektowanie – tworzenie produktów, systemów i środowiska tak, aby były one jak najbardziej użyteczne i jednolite dla jak największej liczby osób, niezależnie od wieku, umiejętności i sytuacji w jakiej się znajdują. Uzupełnienie o zasady uniwersalnego projektowania.

10. Wprowadzenie do słownika ustawy następujących pojęć, które odnoszą się zarówno do osób z niepełnosprawnością, jak i do osób starszych: niesamodzielność,

ocena dostosowalności mieszkania do potrzeb osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, ocena mieszkania senioralnego pod kątem dostępności, zarządalności i kosztów utrzymania, ocena otoczenia pod kątem dostępności, osoba starsza.

Stanowisko MliR:

Na skutek zgłoszonych uwag MliR zdecydowało się na usunięcie definicji usługi powszechnej. Zgodnie z nową propozycją przepisów, każdy podmiot (w tym przedsiębiorca) wykonujący usługi na zlecenie podmiotu publicznego, z udziałem środków publicznych będzie musiał zapewnić dostępność w zakresie, jaki przewiduje umowa świadczenia tych usług.

Zmodyfikowano definicję pojęć „bariera” i „dostępność” oraz wprowadzono odwołanie do definicji „uniwersalnego projektowania” oraz „racjonalnych usprawnień”. Uniwersalne projektowanie oraz racjonalne usprawnienia są instrumentami zapewnienia dostępności, jakie przewiduje projekt ustawy.

„Osoba starsza” zawiera się już w definicji osób ze szczególnymi potrzebami, w związku z czym nie wprowadza się dodatkowej definicji.

Pozostałych zaproponowanych pojęć nie wprowadzono ze względu na ich zbyt szczegółową formułę.

Art. 3.

Podmioty zgłaszające uwagi: 1. Centrum Projektowania Uniwersalnego Politechniki Gdańskiej, 2. Główny Urząd Statystyczny, 3. Dom pomocy społecznej w Foluszu, 4. Fundacja Vis Maior, 5. Stowarzyszenie Sympatyków Komunikacji Szybowej, 6. Poczta Polska, 7. Urząd Komunikacji Elektronicznej, 8. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, 9. Kongres Osób z Niepełnosprawnościami, 10. Spółdzielnia mieszkaniowa „Złote Łany”, 11. Związek Powiatów Polskich, 12. Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, 13. S. dr Katarzyna Więcek, Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski, 14. Związek Banków Polskich.

Zgłoszone uwagi:

1. Większość uwag do art. 3. dotyczyło zawężenia, rozszerzenia albo zmian stylistycznych katalogu podmiotów zobowiązanych do zapewnienia dostępności, np. rozszerzenia o wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe. Zgłaszano również, że system, w którym zakres obowiązków zależał od roli, jaką dany podmiot pełnił w życiu publicznym jest skomplikowany i nieintuicyjny.

2. Wyrażano także wątpliwości dotyczące obowiązków do zapewnienia dostępności w zakresie określonym ustawą nakładanych na przedsiębiorców i organizacje pozarządowe. Wskazywano np. że zrównanie zakresu obowiązków dla wszystkich podmiotów realizujących zadania z udziałem środków publicznych, bez wzięcia pod

uwagę skali ich działalności, liczby osób korzystających z tej działalności oraz bardzo zróżnicowanych kwot przyznawanych środków jest niewłaściwym podejściem, ponieważ podmioty inne niż publiczne, które na realizację zadań publicznych otrzymują ze środków publicznych kwoty niewielkie będzie zobowiązywał do realizacji zadań takich samych, jakie ustawa nakłada na podmioty publiczne. Może to powodować, że np. małe podmioty, będą zmuszone do rezygnowania z prowadzenia takiego rodzaju działalności.

3. Proponowano m. in., żeby objąć obowiązkiem spełniania warunków minimalnych wszystkie podmioty wymienione w art.3 ust. 1 i 2. , a przepis art. 3 ust. 3 uszczegółowić, z podaniem definicji i skutków, albo usunąć z projektu. Wątpliwości dotyczyły również podmiotów zobowiązanych do posiadania certyfikatu oraz trudności wynikających z obowiązkowej certyfikacji, zarówno dla podmiotów zobowiązanych, jak i ich jednostek organizacyjnych i dostawców usług i towarów.

Stanowisko MliR: W myśl zasady subsydiarności, ustawa nakłada obowiązki na cały sektor publiczny, natomiast sektor prywatny i „trzeci sektor” powinien dążyć do zapewnienia dostępności ale nie ma takiego obowiązku dopóki nie korzysta ze środków publicznych. Podmioty inne niż publiczne zobowiązane są do zapewnienia dostępności w zakresie jaki jest ustalony w umowie przekazującej środki publiczne na realizację określonego zadania.

Znacznie uproszczono zakres podmiotowy ustawy, poprzez nałożenie wymagań związanych z dostępnością na wszystkie podmioty publiczne określone w art. 3., a także na podmioty korzystające ze środków publicznych, jednocześnie rezygnując z obowiązku certyfikacji. Każdy podmiot (niezależnie od jego statusu i formy przekazania środków), który w dowolnym trybie został wybrany lub wskazany do realizacji zadań o charakterze publicznym albo realizuje zamówienia publiczne z udziałem środków publicznych, musi przestrzegać reguł dostępności określonych w umowie przekazującej środki publiczne. Po stronie podmiotów publicznych przekazujących środki publiczne leży odpowiedzialność za właściwe i racjonalne określenie obowiązków związanych z dostępnością. Rozwiązanie to stanowi kompromis, ponieważ zakres do jakiego zobowiązany został dany podmiot jest tożsamy z zakresem realizowanego zadania – a nie całokształtem działalności tego podmiotu. Jednocześnie należy zaznaczyć, że wiele organizacji pozarządowych działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami popiera tego typu rozwiązanie.

Uwagi dotyczące objęcia zakresem podmiotowym spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych nie zostały uwzględnione, ponieważ ustawa dotyczy przede wszystkim dostępności podmiotów publicznych a nie prywatnych. Przepisy nakładają obowiązki na podmioty inne niż publiczne tylko wtedy, gdy zakłada to umowa przekazująca im środki publiczne. W przypadku zawierania takich umów lub zamówień publicznych, podmiot publiczny obowiązany jest do określenia w treści umowy warunków służących zapewnieniu dostępności, ale tylko w zakresie tych zadań publicznych lub zamówień publicznych, a nie pozostałej działalności podmiotu.

Art. 4.

Podmioty zgłaszające uwagi: 1. Centrum Projektowania Uniwersalnego Politechniki Gdańskiej, 2. Główny Urząd Statystyczny, 3. Porozumienie AUTYZM-POLSKA, 4. Koleje Wielkopolskie, 5. Dom pomocy społecznej w Foluszu, 6. A. Waszkielewicz, M. Wysocki, J. Piwowońska, 7. Fundacja Integracja, 8. Stowarzyszenie Sympatyków Komunikacji Szynowej, 9. Izba Architektów RP, 10. Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego, 11. Urząd Komunikacji Elektronicznej, 12. Fundacja Obywatel Rodzic, 13. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, 15. Marcin Kędziorek, 16. Kongres Osób z Niepełnosprawnościami, 17. Teatr im. Stefana Jaracza w Łodzi, 16. Stowarzyszenie Architektów Katolickich Ar-Ka, 17. Porozumienie Zielonogórskie – Federacja Związków Pracodawców Ochrony Zdrowia, 18. Prezes Urzędu Transportu Kolejowego, 19. Urząd Zamówień Publicznych, 20. Spółdzielnia mieszkaniowa „Złote Łany”, 21. Stowarzyszenie SPINKA, 22. Fundacja Rodzic w Mieście, 23. Sławomir Besowski, Fundacja Centrum Praw Osób Niepełnosprawnych, 24. Stowarzyszenie Aktywności Obywatelskiej BONA FIDES, 25. Związek Powiatów Polskich, 26. Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, 27. NSZZ Solidarność, 28. Adrian Furman, 29. S. dr Katarzyna Więcek, Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski

Do art. 4. zgłoszono największą liczbę uwag – aż 67, ponieważ w artykule tym zawarto najważniejsze regulacje przedmiotowe ustawy.

Zgłoszone uwagi dotyczyły:

1. Rozszerzenia wymagań określonych w art. 4.
2. Ograniczenia wymagań określonych w art. 4.
3. Dodania przepisów precyzujących, że zastosowanie racjonalnych usprawnień albo wsparcie innych osób będzie możliwe wyłącznie po przeprowadzeniu audytu potwierdzającego brak możliwości dostosowania budynku zgodnie z uniwersalnym projektowaniem.
4. Wpisania delegacji do wydania obligatoryjnych rozporządzeń zawierających standardy dostępności.
5. Podkreślenia roli uniwersalnego projektowania w zapewnieniu dostępności i doprecyzowanie uniwersalnego projektowania poprzez dodanie zasad.
6. Rozszerzenie dostępności architektonicznej także na środki transportu i przestrzeń publiczną.
7. Nakazanie zapewnienia dostępu również do pomieszczeń, w których wykonywana jest praca.
8. Niespójności terminologicznych.

9. Doprecyzowania, że usuwanie barier w dostępie do obiektów, informacji i usług nie wiąże się z trwałym zniszczeniem, naruszeniem, przekształceniem, czy też modyfikacją skutkującą utraceniem architektonicznego ładu, walorów historycznych, czy też zabytkowej konstrukcji tych obiektów.

10. Ograniczenie wymogów dla małych organizacji pozarządowych.

11. Doprecyzowanie, przepisu „zapewnienie dostępności obiektów, informacji, produktów i usług, w tym usuwanie barier, a także zapobieganie ich powstawaniu;”.

12. Dookreślenia uprawnień osób z różnymi niepełnosprawnościami, np. ruchową, wzroku itd.

13. Rozważyć dostępność środowiskową przez którą należałoby rozumieć kształtowanie przyjaznego otoczenia w szczególności dla osób z niepełnosprawnością intelektualną, osób starszych (zwłaszcza z chorobami neurodegeneracyjnymi), osób z zaburzeniami psychicznymi i z niepełnosprawnościami sprzężonymi.

14. Wprowadzenie minimalnych wymagań związanych z zapewnieniem dostępności osobom niepełnosprawnym wiąże się z wydatkowaniem znacznych środków finansowych, w związku z czym należy z nich zrezygnować.

15. Sprzeciw wobec uwzględniania racjonalności kosztów w zapewnianiu dostępności.

16. Uzupelnienie obowiązków o zamieszczanie czytelnej informacji o rozkładzie pomieszczeń, czytelnego wizualnego oznaczenia przeznaczenia określonych pomieszczeń, przewodników multimedialnych lub papierowych umożliwiających zapoznanie się z miejscem i sposobem korzystania z usług danej instytucji.

17. Uzupelnienie katalogu form informacji dostępnej postaci tekstu ilustrowanego i postaci znaków graficznych i tekst łatwy oraz uzupelnienie wymagań o potrzeby osób z niepełnosprawnością intelektualną.

18. Umieszczenie informacji o dostępności danego podmiotu na stronie internetowej podmiotu.

19. Poprawić dostęp do ochrony zdrowia.

20. Wprowadzenie do ustawy antydyskryminacyjnej przepisu gwarantującego traktowanie odmowy wykonania racjonalnych dostosowań - jako działanie dyskryminacyjne.

21. Ograniczenie obowiązków w zakresie dostępności, ponieważ liczba osób mogących skorzystać z usprawnień może okazać się nieproporcjonalnie mniejsza w stosunku do poniesionych nakładów na środki techniczne, zatrudnienie i szkolenia kadry.

Stanowisko MliR:

Wymagania w zakresie dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej zostały zmodyfikowane. Należy zauważyć, że propozycje zgłoszone w konsultacjach bardzo często okazywały się wzajemnie sprzeczne. Podmioty publiczne kwestionowały zasadność niektórych wymagań, wskazując np. na ich kosztowność, podczas gdy np. organizacje pozarządowe postulowały rozszerzenie wymagań o kolejne obowiązki dla podmiotów publicznych. Ostateczne zapisy ustawy są więc kompromisem w tym zakresie.

W związku z rezygnacją z obligatoryjnej certyfikacji dostępności zmianie uległ również system nakładania obowiązków w tym zakresie. Doprecyzowano minimalne wymagania w zakresie dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej. Przewidziane w ustawie rozwiązania służące zapewnieniu dostępności zapewniają elastyczność, ponieważ określają różne sposoby i instrumenty zapewnienia dostępności w zależności od okoliczności. Do rozwiązań tych należą:

1) zapewnienie dostępności powinno się odbywać poprzez wdrożenie projektowania uniwersalnego oraz zastosowanie racjonalnych usprawnień.

2) jeśli powyższe rozwiązania nie są z różnych względów możliwe, wyłącznie w indywidualnych przypadkach kiedy należy niezwłocznie zapewnić dostęp do świadczonych usług, stosuje się alternatywny sposób zapewniania dostępu. Jednak może on być zastosowany wyłącznie w indywidualnym przypadku. Polega on w szczególności na zapewnieniu wsparcia innej osoby. W każdym przypadku zastosowania alternatywnego sposobu zapewnienia dostępności należy przedstawić analizę uzasadniającą brak zapewnienia dostępności, która będzie monitorowana w raportach o stanie dostępności.

Ponadto, uzupełniono niektóre definicje tak, aby zminimalizować wątpliwości interpretacyjne. Podkreślono znaczenie projektowania uniwersalnego, z odesłaniem do definicji z Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Projekt ustawy dotyczy placówek służby zdrowia o ile są to podmioty publiczne. Podmioty prywatne objęte będą obowiązkami związanymi z dostępnościami tylko, jeśli będzie to wynikać z umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia. Przepisy nie regulują innych kwestii związanych ze służbą ochrony zdrowia, w związku z czym wiele uwag w zakresie organizacji służby zdrowia nie mogło zostać uwzględnionych.

Zgłoszono wiele uwag dotyczących dostępności cyfrowej, jednak w ustawie nastąpiło bezpośrednio odwołanie do ustawy o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych. Natomiast jeśli chodzi o określenia wymogów dotyczących urządzeń i produktów elektronicznych (np. biletomaty, numerkomaty, infokioski) to zostaną one określone w „European Accessibility Act” (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wymogów dostępności

produktów i usług), która jest obecnie procedowana w Parlamencie Europejskim. Polska będzie zobowiązana do jej wdrożenia w osobnym akcie prawnym.

Uwzględniając uwagi wycofano się z fragmentu dotyczącego racjonalności kosztów. Ponadto częściowo uwzględniono zgłoszone postulaty poprzez uzupełnienie obowiązków podmiotów publicznych w zakresie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku (co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy).

Część uwag dotyczyła norm w zakresie dostępności transportowej oraz objęcia również sektora transportu, w tym kolejowego i komunikacji miejskiej. Jednak ponieważ projekt ustawy ostatecznie nie dotyczy tej materii – regulacje transportowe są ujęte w ustawie o publicznym transporcie zbiorowym a także w TSI PRM (kolej) - uwagi te nie zostały uwzględnione.

Art. 5.

Podmioty zgłaszające uwagi: 1. Urząd Komunikacji Elektronicznej, 2. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, 3. OPOS Koszęcin, 4. Polska Rada Centrów Handlowych

Zgłoszone uwagi:

1. Wskazano na rozbieżność pomiędzy projektowaną ustawą a ustawą o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych oraz rozporządzeniem Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 26 marca 2014 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących świadczenia udogodnień dla osób niepełnosprawnych przez dostawców publicznie dostępnych usług telefonicznych (Dz. U. z 2014 r. poz. 464, z późn. zm.).

2. Zwrócono uwagę na problemy w koordynacji dostępności i podział kompetencji pomiędzy Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (oraz inne podmioty) i MliR w kontekście akredytacji i certyfikacji.

Stanowisko MliR:

W związku z odesłaniem do ustawy o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych, oraz wycofaniem się z obligatoryjnego systemu akredytacji i certyfikacji uwagi dotyczące dostępności cyfrowej oraz uwagi dot. kompetencji pozostają nieaktualne.

Art. 6.

Brak uwag.

Art. 7.

Podmioty zgłaszające uwagi: 1. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, 2. Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego.

Zgłoszone uwagi:

1. Rządowy Program działania na rzecz dostępności powinien być obligatoryjnie konsultowany z Pełnomocnikiem Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych. Jest to zbieżne z misją i zadaniami Pełnomocnika. Pominięcie instytucji Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych w przepisach ustawy o dostępności jest niezrozumiałe.

2. Zapis przepisu nie uwzględnia pozytywnego scenariusza tj. przypadku wydania przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego opinii o zgodności projektu programu z wymaganiami w zakresie dostępności, określonymi w ustawie.

Stanowisko MliR:

Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych został wprost wpisany jako członek Rady Dostępności. Wszelkie kwestie dot. programu i ustawy są z nim na bieżąco konsultowane.

Celowo wpisano w projekcie ustawy instytucję „milczącej zgody”, aby uniknąć nadmiernego tworzenia dokumentów w przypadku braku uwag do opiniowanego dokumentu.

Art. 8.

Podmioty zgłaszające uwagi: 1. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, 2. OPOS Koszęcin, 3. Kongres Osób z Niepełnosprawnościami, 4. Teatr im. Stefana Jaracza w Łodzi, 5. Stowarzyszenie Architektów Katolickich Ar-Ka, 6. Mariusz Olczyk, 7. Związek Powiatów Polskich, 8. Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego

Zgłoszone uwagi:

Raport nt. stanu dostępności przygotowywany dla Rady Ministrów powinien być konsultowany z Pełnomocnikiem Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych oraz konsultowany z rozszerzonym katalogiem podmiotów, które z mocy ustawy otrzymywać będą raport o stanie dostępności.

Należy również zmniejszyć częstotliwość przekazywania raportów o stanie dostępności oraz przesunąć datę jego przekazania, z powodu innych obowiązków na początku roku kalendarzowego.

Powinien być wprowadzony wzór raportu dla usprawnienia analiz oraz do celów statystycznych.

Zaproponowano rozszerzenie składu Rady Dostępności i wprowadzenie wynagrodzenia za pracę w niej.

Stanowisko MliR: Raport o stanie dostępności będzie dostępny dla wszystkich, dlatego nie ma potrzeby wpisywania do ustawy katalogu podmiotów uprawnionych do jego otrzymywania. W początkowym projekcie ustawy wpisano 5. letni okres na sporządzanie raportów o dostępności, jednak uwzględniając uwagi skrócono go do 4 lat, uznając ten okres za kompromisowy. Z jednej strony monitorowanie powinno uwzględniać zachodzące zmiany, szczególnie dynamiczne w rzeczywistości cyfrowej, ale z drugiej strony nie można zapominać, że sprawozdawczość jest dodatkowym obowiązkiem obciążającym podmioty zobowiązane do raportowania dostępności.

Zgodnie z uwagami przesunięto datę na złożenie sprawozdania z 31 stycznia na 31 marca a dla wojewodów do 30 czerwca. Wzór raportu będzie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej. Wydaje się, że liczba członków Rady Dostępności ustalona na poziomie maksymalnie 50 osób jest kompromisem pomiędzy reprezentatywnością różnych środowisk a jej operacyjnością. Członkostwo w Radzie Dostępności jest bezpłatne i nie przewiduje się wynagrodzeń, podobnie jak w innych gremiach tego typu. Jej członkom przysługują natomiast zwroty kosztów podróży związane z dojazdem na posiedzenia Rady. Podobne rozwiązania stosuje się w innych organach opiniodawczo – doradczych z udziałem administracji publicznej i trzeciego sektora.

Art. 9.

Brak uwag.

Art. 10.

Podmioty zgłaszające uwagi: 1. Organizacje senioralne (Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Ogólnopolska Federacja Stowarzyszeń Uniwersytetów Trzeciego Wieku, Krajowy Instytut Gospodarki Senioralnej, Ogólnopolskie Porozumienie o Współpracy Rad Seniorów, Polska Unia Seniorów, członek Europejskiej Unii Seniorów), Kongres Osób z Niepełnosprawnościami, 2. Porozumienie Zielonogórskie – Federacja Związków Pracodawców Ochrony Zdrowia, 3. Stowarzyszenie Aktywności Obywatelskiej BONA FIDES, 4. Związek Powiatów Polskich, 4. Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, 5. Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, 6. NSZZ Solidarność

Zgłoszone uwagi:

Kwestionowany skład i liczebność Rady Dostępności, w tym konieczność doprecyzowania przepisów dotyczących sposobu jej powoływania.

Stanowisko MliR: Jak wspomniano już w stanowisku do uwag do art. 8, maksymalna liczba 50 członków Rady Dostępności jak i jej skład stanowią

kompromis pomiędzy reprezentatywnością różnych środowisk a możliwością efektywnego zarządzania jej pracą i kosztami jej funkcjonowania. Sposób powoływania członków Rady jest podobny do innych tego typu instytucji.

Art. 11.

Podmioty zgłaszające uwagi: 1. Fundacja Integracja, 2. Centrum Projektowania Uniwersalnego Politechniki Gdańskiej, 3. Artur Marcinkowski - Widzialni, 4. Porozumienie AUTYZM-POLSKA, 5. Kongres Osób z Niepełnosprawnościami, 6. Fundacja Rodzic w Mieście, 7. Związek Powiatów Polskich

Zgłoszone uwagi:

Rezygnacja z obligatoryjnego wyznaczenia koordynatora ds. dostępności przez organy administracji samorządowej – ze względu na koszty oraz konieczność rozszerzenia katalogu podmiotów, do współpracy z którymi koordynator dostępności jest zobowiązany.

Stanowisko MliR: odrzucono uwagę w zakresie odstąpienia od powoływania koordynatora, ale ze względu na argumenty związane z kosztami takiej funkcji zmieniono przepis – wprowadzono funkcję koordynatora dostępności, którym może być - jeśli taka będzie decyzja konkretnego organu - osoba już zatrudniona przez organ, której obowiązki będą uzupełnione o pełnienie funkcji koordynatora dostępności. Doprecyzowano również zakres obowiązków koordynatora dostępności, rezygnując z przepisów nakazujących w jaki sposób funkcja ta powinna być pełniona. Decyzję o sposobie pełnienia tej funkcji pozostawiono organom aby zachować elastyczność rozwiązań. Jednocześnie pozostawienie obligatoryjności wyznaczenia funkcji koordynatora podnosi realne szanse na wdrożenie procesu dostępności w każdym organie do tego zobowiązanym.

Art. 12. i 13

Podmioty zgłaszające uwagi:

1. Fundacja Integracja, 2. Stowarzyszenie Sympatyków Komunikacji Szynowej, 3. Centrum Projektowania Uniwersalnego Politechniki Gdańskiej, 4. Artur Marcinkowski – Widzialni, 5. Główny Urząd Statystyczny, 6. Centrum Integracji i Rozwoju, 7. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, 8. OPOS Koszęcin, 9. Kongres Osób z Niepełnosprawnościami, 10. Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „Podkarpacie” 11. Prezes Urzędu Transportu Kolejowego, 12. Stowarzyszenie SPINKA, 13. Fundacja Rodzic w Mieście, 14. Polska Rada Centrów Handlowych, 15. Związek Powiatów Polskich, 16. Adrian Furman

Zgłoszone uwagi:

Do ww. artykułów dotyczących akredytacji zgłoszono aż 30 uwag (trzecia pozycja pod względem liczby uwag), w tym bardzo wiele z nich krytycznych, wskazujących na

kosztochłonność całego procesu, brak jego wiarygodności i możliwe dysfunkcje z tym związane.

Stanowisko MliR:

W związku z zasadniczymi wątpliwościami w zakresie akredytacji - podjęto decyzję o rezygnacji z tego systemu. W ustawie jedynie określono warunki, jakie musi spełniać podmiot nadający certyfikaty dostępności dla podmiotów innych niż publiczne.

Art. 14, 15 i 17.

1. Podmioty zgłaszające uwagi: 1. Fundacja Integracja, 2. Stowarzyszenie Sympatyków Komunikacji Szynowej, 3. Poczta Polska, 4. Centrum Projektowania Uniwersalnego Politechniki Gdańskiej, 5. Artur Marcinkowski, Widzialni, 6. GUS, 7. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, 8. OPOS Koszęcin, 9. Stowarzyszenie Architektów Katolickich Ar-Ka, 10. Prezes Urzędu Transportu Kolejowego, 11. Urząd Transportu Kolejowego, 12. Fundacja Rodzic w Mieście, 13. Stowarzyszenie Aktywności Obywatelskiej BONA FIDES, 14. Związek Powiatów Polskich, 15. Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, 16. Adrian Furman, 17. S. dr Katarzyna Więcek, Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski, 18. Związek Banków Polskich.

Zgłoszone uwagi:

Do ww. artykułów dotyczących certyfikacji zgłoszono aż 45 uwag (druga pozycja pod względem liczby uwag), wiele z nich krytycznych. Wiele podmiotów sprzeciwiało się idei certyfikacji z powodu znacznej kosztochłonności systemu certyfikacji.

Stanowisko MliR:

W związku z powyższym podjęto decyzję o rezygnacji z obligatoryjnego systemu akredytacji. Obecny system certyfikacji jest fakultatywny i dotyczy wyłącznie podmiotów prywatnych (np. przedsiębiorców i organizacji pozarządowych). Minister właściwy ds. rozwoju regionalnego będzie prowadził wykaz podmiotów dokonujących certyfikacji. W ustawie zawarto delegację do wydania rozporządzenia w sprawie warunków certyfikacji.

Art. 16.

Podmioty zgłaszające uwagi: 1. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Zgłoszone uwagi:

1. Konflikt interesów w przypadku jednej instytucji, która zarówno nakłada kary, jak i korzysta z funduszy kar.

Stanowisko MIIR:

Uwaga została uwzględniona – kary będą zasilaly fundusz niezależny od Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Art. 18

Podmioty zgłaszające uwagi: 1. Fundacja Integracja, 2. Stowarzyszenie Sympatyków Komunikacji Szynowej, 3. Centrum Projektowania Uniwersalnego Politechniki Gdańskiej, 4. Koleje Wielkopolskie, 5. Krajowa Rada Izb Architektów RP, 6. Urząd Komunikacji Elektronicznej, 7. Fundacja Obywatel Rodzic, 8. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, 9. OPOS Koszęcin, 10. Kongres Osób z Niepełnosprawnościami, 11. Teatr im. Stefana Jaracza w Łodzi, 12. Stowarzyszenie Architektów Katolickich Ar-Ka, 13. Łódzka Kolej Aglomeracyjna, 14. Pan Mariusz Olczyk, 15. Fundacja Rodzic w Mieście, 16. Związek Powiatów Polskich, 17. Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, 18. Fundacja Vis Maior, 19. S. dr Katarzyna Więcek, Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski, 20. Związek Banków Polskich.

Zgłoszone uwagi:

1. Brak jest jasnego wskazania, że wniosek o zapewnienie dostępności można składać wyłącznie w zakresie warunków minimalnych.
2. Konieczność doprecyzowania: definicji obiektu; że kara nakładana jest za brak dostępności, a nie za brak certyfikatu; katalogu, na podstawie którego można skarżyć dany podmiot za brak dostępności, aby uniknąć absurdalnych roszczeń; mechanizmu weryfikowania, czy skargę złożyła osoba do tego uprawniona; co zrobić w przypadku konfliktu interesów (w sytuacji, gdy stroną będzie np. sam PFRON lub jednostka nadrzędna, to znaczy Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej; nikt nie powinien być sędzią we własnej sprawie).
3. Należy doprecyzować mechanizm skargowy na brak dostępności, w tym określić kto jest uprawniony do złożenia „skargi” lub rozszerzyć uprawnionych np. o organizacje pozarządowe zajmujące się dostępnością. Podnoszone argumenty, że z samego powiadomienia o braku dostępności nie wynikają żadne konsekwencje, ani dla niedostępnego podmiotu, ani dla skarżącego.
4. Konieczność wydłużenia/skrócenia terminów na zapewnienie dostępności.

Stanowisko MIIR:

W projekcie ustawy doprecyzowano, że informację o braku dostępności może złożyć „każdy, bez konieczności wykazania interesu faktycznego”, natomiast skargę na brak dostępności może złożyć „osoba ze szczególnymi potrzebami”, zdefiniowana w ustawie, która wykaże interes faktyczny. Takie doprecyzowanie powinno

zminimalizować problem uprawnienia do skarżenia braku dostępności, jednocześnie nie ograniczając nikomu prawa do powiadomienia o braku dostępności.

Zrezygnowano z pojęcia „obiekt” we wszystkich przepisach ustawy.

Przereformowano przepisy w taki sposób, żeby nie było wątpliwości, że żądanie dostępności można złożyć wyłącznie w zakresie minimalnych wymagań określonych w ustawie.

W przypadku konfliktu interesów stosuje się odpowiednie przepisy wynikające z ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego.

Termin 14 dni na zapewnienie dostępności nie uległ zmianie, ponieważ w terminie tym podmiot ma obowiązek zapewnienia dostępności *ad hoc*, np. poprzez zastosowanie racjonalnych usprawnień, a nie poprzez modernizację budynku. Natomiast uwzględniając zgłoszone uwagi, jeśli zapewnienie dostępności nie jest możliwe w terminie 14 dni, należy poinformować o opóźnieniu i jej przyczynach i wyznaczyć nowy termin zapewnienia dostępności, nie dłuższy niż 60 dni (a nie 30 jak przepis stanowił początkowo) od dnia złożenia wniosku o zapewnienie dostępności.

Art. 19

Podmioty zgłaszające uwagi: 1. Fundacja Integracja, 2. Centrum Projektowania Uniwersalnego Politechniki Gdańskiej, 3. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Zgłoszone uwagi:

1. Konieczność podwyższenia wysokości kary w celu zwiększenia jej skuteczności.
2. Ryzyko, że przepis dotyczący kar może być dość mocno krzywdzący podmioty, które z przyczyn budżetowych mogą nie zrealizować nakazu dostępności, stąd wskazane jest min. 18 m-cy na przygotowanie się i realizację nakazu. Krótsze terminy spowodują wprowadzenie rozwiązań typu platformy przyschodowe lub schodołazy w celu tylko realizacji nakazu. Przede wszystkim chodzi o stosowanie projektowania uniwersalnego.
3. Fragment: „grzywny w celu przymuszenia” - Czy to oznacza, że Prezes Zarządu PFRON wystawi tytuł wykonawczy na świadczenie niepieniężne z wnioskiem o skierowanie do egzekucji oraz nałożenie grzywny w celu przymuszenia. Organ egzekucyjny nakłada grzywnę i ją egzekwuje i przekazuje wierzycielowi.

Stanowisko MIIR:

ad. 1. Wysokość kary pozostała na niezmienionym poziomie. Grzywna jest tylko jednym z elementów motywujących do zapewnienia dostępności, a sposób obliczania jej wysokości uwzględnia różne czynniki.

ad. 2. Uniwersalne projektowanie jest wskazane jako główny instrument zapewniania dostępności, a *vacatio legis* ustawy zostało ustanowione na 9 miesięcy (poza przepisami dotyczącymi Funduszu Dostępności, raportowania dostępności i postępowania skargowego). Dodatkowo możliwość wniesienia skargi na brak dostępności i związane z tym przepisy o grzywnie zostały odroczone do 21 miesięcy od wejścia w życie ustawy, aby zapewnić odpowiednio długi czas na jej wdrożenie przez podmioty publiczne. Takie rozwiązanie nie powinno zachęcać do wprowadzania rozwiązań doraźnych. Przepisy dotyczące grzywny zostały doprecyzowane.

ad. 3. W przypadku wystąpienia sytuacji, w której zaistnieje przesłanka do nałożenia grzywny, stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji dotyczące grzywny w celu przymuszenia.

Art. 20

Podmioty zgłaszające uwagi: 1. Koleje Wielkopolskie, 2. Fundacja Obywatel Rodzic, 3. OPOS Koszęcin, 4. Teatr im. Stefana Jaracza w Łodzi, 5. Urząd Transportu Kolejowego, 6. Łódzka Kolej Aglomeracyjna, 7. Ochrony Konkurencji i Konsumentów, 8. Polski Instytut Praw Głuchych 9. Mariusz Olczyk, 10. Związek Powiatów Polskich,

Zgłoszone uwagi:

1. Przepisy są stanowczo zbyt daleko idące na obecnym stopniu wdrożenia Konwencji. Instytucje kultury są i tak najlepiej przygotowanymi i najszybciej dostosowującymi się instytucjami. Nakazy takie powinny dotyczyć wszystkich dziedzin jednakowo, Informacje miejskiego przedsiębiorstwa transportu są ważniejsze niż informacje domu kultury i to one w pierwszej kolejności powinny być DOSTĘPNE DLA WSZYSTKICH. Zapis nakładający obowiązki wyłącznie na jedną grupę instytucji jest niedopuszczany. Działania ministerstwa powinny iść w kierunku dodatkowego punktowania działań na rzecz zwiększenia dostępności, włączania ON w działania, zwiększania udziału ON, a nie w stronę absolutnego wykluczenia z możliwości odebrania dotacji. Podejście ministerstwa jest co najmniej kuriozalne i szkodliwe

2. Ustawa przywołuje jakąś nową i zupełnie nie znaną kategorię „materiałów kulturalnych” bez wyjaśnienia co to takiego ma być. W Uzasadnieniu nie zostało wyjaśnione dlaczego te „materiały kulturalne” są najważniejszą kategorią dostępności realizowaną przez instytucje kultury, tak ważną, że jedynie ona podlega szczegółowemu opisaniu. Nie ma wytycznych dotyczących zwiększania dostępności

wydarzeń kulturalnych, którym sprostą każda gmina wiejska, nie ma katalogu dostępności dla bibliotek, kin, filharmonii, które rzeczywiście zwiększałyby udział ON w życiu kulturalnym. Zamiast tego cała uwaga skupia się na nieistniejącej kategorii pojęciowej.

3. Przepis art. 20 pkt 2 projektu ustawy wprowadza zmianę art. 9a *ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej*¹, w zakresie delegacji do wydania rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, dotyczącego udzielania dotacji celowych na zadania objęte mecenatem państwa. Dotychczasowe brzmienie nowelizowanego art. 9a Ustawy uwzględnia okoliczność, że wydatkowanie środków publicznych, których będzie dotyczyło rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, może stanowić pomoc publiczną. W aktualnie obowiązującym art. 9a ust. 2 Ustawy wskazano bowiem, iż wydając rozporządzenie minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego uwzględni konieczność zapewnienia celowości i racjonalności wydatkowania środków publicznych, w tym zgodnie z zasadami udzielania pomocy publicznej. W związku z tym, pragnę zauważyć, że proponowana zmiana art. 9a nie zapewnia, że w określonych przypadkach, kiedy przepisy o pomocy publicznej będą miały zastosowanie, będą one uwzględniane przy udzielaniu przedmiotowych dotacji celowych.

4. Udział materiałów kulturalnych w formach dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami w ogólnej ilości materiałów dofinansowywanych na podstawie umowy w wysokości nie mniejszej niż 0,5% całości zamówienia oznacza konieczność poniesienia przez instytucję znacznych wydatków na dostawanie tych materiałów do potrzeb osób niepełnosprawnych, instytucje będą zmuszone występować do organizatora o zwiększenie dotacji celowej.

5. **lit a** Tego rodzaju unormowania nie powinny być przedmiotem postanowień statutu instytucji (co najwyżej rocznego planu działania ewentualnie w regulaminie organizacyjnym). Uzasadnienie: Statut winien określać ramy prawne dla działania danej instytucji a nie w sposób kazuistyczny regulować wybrane kwestie ograniczając tym samym swobodę działania dyrektora instytucji kultury.

6. **lit 2a 2b** Brak oszacowania w OSR kosztów, art. 2b narusza zasadę samodzielności jednostek samorządu terytorialnego. Uzasadnienie: Nie kwestionując potrzeby otwarcia się instytucji kultury na osoby z niepełnosprawnościami decyzja o tym w jakim zakresie oraz w jaki sposób mają być rozdysponowywane środki samorządowej instytucji kultury powinna należeć do decyzji tego samorządu, który tę jednostkę prowadzi. Pytanie w jaki sposób minister właściwy do spraw kultury będzie oceniał warunki lokalne w jakich funkcjonuje np. mały gminny dom kultury.

7. W obowiązującej ww. regulacji prawnej brak jest przepisów dotyczących udogodnień dla osób głuchych, niedosłyszących i niewidomych, zapewniających im pełny dostęp do dóbr kultury. Instytucje kultury takie jak muzea i teatry są niedostępne dla osób głuchych, niedosłyszących i niewidomych, gdyż nie

zagwarantowano osobom z niepełnosprawnościami udogodnień w formie audiodeskrypcji, napisów oraz tłumaczenia na polski język migowy. W muzeach i na wystawach brakuje przewodników znających polski język migowy, w większości przypadków muzea posiadają przewodniki przetłumaczone na języki obce dla obcokrajowców, natomiast zauważa się brak przewodników przetłumaczonych na polski język migowy czy też brak sprzętu i akcesoriów brajlowskich, tablic tyflograficznych, itp. Placówki kultury na swoich stronach internetowych udostępniają swoje zasoby, zaś ich strony internetowe nie są dostępne dla osób z niepełnosprawnością i są niezgodne ze standardem dostępności (WCAG 2.0.).

Dostrzega się problem fizycznej dostępności eksponatów w szczególności dedykowanym osobom niewidomym. Ważne, aby muzea były projektowane z myślą o niewidomych, zapewniając im pełny dostęp do wystaw i eksponatów, uwzględniając ich potrzeby wynikające z niepełnosprawności. Powinny być opracowane pliki dźwiękowe, które dołączane są do przewodników audio. Dzięki takim udogodnieniom osoby niewidome mogłyby poznawać sztukę. W spektaklu teatralnym audiodeskrypcja musi być odczytywana na żywo, sceny opisywane są pomiędzy dialogami aktorów, na żywo jest ona czytana przez lektora, którego odsłuchujemy w formie audiodeskrypcji w słuchawce. Jeżeli chodzi o osoby głuche i niedosłyszące, podczas spektaklu teatralnego muszą być wyświetlane polskie napisy, które byłyby wyświetlone nad sceną. Dzięki temu osoby niepełnosprawne są w stanie w pełni uczestniczyć w życiu kulturalnym zaś osobom niedosłyszącym powinny być zapewnione pętle indukcyjne.

W polskim prawodawstwie znajdują się zapisy mówiące o obowiązku stosowania dostępności dla osób z niepełnosprawnością, w aktach prawnych takich jak: Konstytucja RP art. 32 i 69, Karta Praw Osób Niepełnosprawnych oraz Konwencja Praw Osób Niepełnosprawnych art.5 i art.9, które zobowiązują m.in. instytucje kultury realizujące zadania publiczne do zapewnienia osobom głuchym, niedosłyszącym i niewidomym pełnej dostępności do dóbr kultury.

Reasumując, uprzejmie prosimy o to, aby w ramach rządowego programu „Dostępność plus” znowelizowano ustawę z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej poprzez wprowadzenie obowiązkowego zapewnienia osobom głuchym, niedosłyszącym i niewidomym, udogodnień w formie audiodeskrypcji, napisów oraz tłumaczenia na polski język migowy w dostępie do dóbr kultury, tym samym umożliwiając im pełniejsze uczestnictwo w życiu kulturalnym.

Stanowisko MIIR:

Znacznie zmieniono przepisy w zakresie proponowanej nowelizacji ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1983 z późn. zm.), zrezygnowano z przepisów dotyczących „materiałów kulturalnych” i wycofano się z minimalnych progów wydatków na nie oraz z obowiązku zmiany statutu instytucji kultury, uwzględniając powyższe uwagi.

Pozostawiono jednak obowiązek uwzględnienia dostępności dotyczący podmiotów prowadzących działalność kulturalną. Sfera kultury powinna uwzględniać potrzeby osób z różnymi niepełnosprawnościami. OSR zostanie poprawiony zgodnie z uwagami. Obowiązki związane z dostępnością cyfrową są regulowane w ustawie o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych i dotyczą także instytucji prowadzących działalność kulturalną.

Art. 21.

Podmioty zgłaszające uwagi: OPOS Koszęcin, Pan Andrzej Wrześniak,

Zgłoszone uwagi:

1. System ulg wymaga nie tyle zmian punktowych, co systemowych, które mogłyby toczyć się w ramach (lub równolegle) do procedowanego projektu ustawy o dostępności. Uzasadnienie: Obowiązujący aktualnie w Polsce system ulg w transporcie zbiorowym cechuje się dużym stopniem skomplikowania, na co często zwracają uwagę m.in. pasażerowie transportu kolejowego. Różne wymiary ulg, wynikające z różnych aktów prawnych, liczne nowelizacje aktów prawnych regulujących uprawnienia do przejazdów ulgowych, jak również różne stopnie i rodzaje niepełnosprawności mogą – w wymiarze praktycznym, tj. również z punktu widzenia osoby z niepełnosprawnością – prowadzić zarówno do pomyłek, skutkujących np. nabyciem niewłaściwego biletu, jak również zniechęcać do korzystania z transportu publicznego, w tym usług kolei. Dlatego Prezes UTK stoi na stanowisku, że obowiązujący system ulg wymaga nie tyle zmian punktowych, co systemowych, które mogłyby toczyć się w ramach (lub równolegle) do procedowanego projektu ustawy o dostępności.

2. Obecne wytyczne dotyczące treści planu transportowego w zakresie osób niepełnosprawnych i o ograniczonej zdolności ruchowej były niedookreślone, operowały zbyt ogólnym pojęciem, a przez to były nieefektywne. Podmioty sporządzające plany transportowe powinny być zobowiązane uwzględniania w tym dokumencie minimalnych założeń dot. realizacji dostępności przewozowej na poszczególnych liniach, np. ilość kursów obsługiwanych taborem dostosowanym do potrzeb osób poruszających się na wózkach. Ustawa w żaden sposób nie poprawia jakości transportu poza wielkimi miastami, gdzie NIE MA TRANSPORTU PUBLICZNEGO.

Odcięcie od świata z powodu wykluczenia transportowego podkreślało 90% badanych na ten temat.

Podkreślali również brak zniżek dla ON, niezależnie od grupy inwalidzkiej na przejazdy środkami transportu zbiorowego.

Pomiedzy miastami, w których jest transport publiczny i peryferiami, na które nie dociera ŻADEN pociąg ani autobus jest przepaść, która musi zostać jak najszybciej zniwelowana.

3. Przyznanie dzieciom z niepełnosprawnościami 100% ulgi na przejazdy środkami zbiorowego transportu publicznego na dojazdy do placówek kształcenia specjalistycznego i ośrodków medycznych i rehabilitacyjnych oraz przyznanie opiekunom dzieci niepełnosprawnych, którzy posiadają orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym, ulgi 78% na przejazdy towarzyszące dzieciom niepełnosprawnym środkami zbiorowego transportu publicznego na dojazdy do placówek kształcenia specjalistycznego i ośrodków medycznych i rehabilitacyjnych.

Stanowisko MliR:

W związku z brakiem środków finansowych na ewentualne rekompensaty z tytułu utraconych korzyści przewoźników a także z uwagi na konieczność całościowego potraktowania kwestii wrównywania i ujednociania systemu ulg w przepisach prawa, wycofano się z propozycji nowelizacji ustawy z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (Dz. U. z 2018 r. poz. 295).

Art. 22.

Podmioty zgłaszające uwagi: Społeczna Rada ds. osób niepełnosprawnych w M. St. Warszawie, Konfederacja Lewiatan, Kongres Osób z Niepełnosprawnościami, Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji / Krajowa Izba Gospodarcza Elektroniki i Telekomunikacji.

Zgłoszone uwagi:

1. Osoby z niepełnosprawnością, głównie osoby słabowidzące, niewidome, głuchonieme czy nie słyszające powinny mieć możliwość pełnego dostępu do przekazywanych treści reklamowych poprzez media. Dotyczyć to powinno także reklam i telesprzedaży.

2. Rozumiejąc, że projektowane rozwiązanie służy ważnym społecznie celom, zwracamy uwagę na aspekt związany z wysokimi kosztami, jakie niesie jego realizacja dla nadawcy; Naszym zdaniem, zawarta w projekcie ustawy regulacja nie uwzględnia możliwości nadawców, zarówno jeśli chodzi o koszty stosowania udogodnień, jak i możliwości stosowania poszczególnych rodzajów udogodnień w zależności od charakteru danego programu telewizyjnego rozpowszechnianego przez nadawcę, na co zwraca uwagę znowelizowana dyrektywa o audiowizualnych usługach medialnych.(...) Biorąc pod uwagę powyższe zastrzeżenia oraz przedstawione argumenty, postulujemy powstrzymanie się z wprowadzaniem zmian do ust w wersji przewidzianej w art. 22 projektu ustawy.

3. Propozycja rozróżnienia nadawców programów telewizyjnych na będących jednostkami telewizji publicznej i pozostałych oraz nałożenie większych wymogów na telewizję publiczną.

4. W art. 22 wprowadzane są nowe limity usług dostępnościowych. Jednakże proponowany zapis nie obejmuje tłumaczeń na język migowy. Nie gwarantuje też, że nadawcy nie będą interpretować tego zapisu jako możliwości zapewnienia wyłącznie napisów, jako najtańszej usługi. Dyskusje na temat interpretacji zapisów ustawy o radiofonii i telewizji toczą się od wielu lat, czego efektem jest rozporządzenie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji określające limity na poszczególne usługi. Dlatego w tym przepisie konieczne należy doprecyzować wymagania wobec nadawców.

Stanowisko MliR: W związku z trwającym już procesem zwiększania dostępności programów telewizyjnych i wprowadzeniu obowiązku w tym zakresie dla nadawców TV w 2018 r., wycofano się z nowelizacji ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 2017 r. poz. 1414, 2111 oraz z 2018 r. poz. 650, 915 i 1717). Jednocześnie ustawodawca zakłada monitorowanie efektywności rozwiązań przyjętych w tym zakresie w ustawie o RTV i w zależności od tempa i jakości uzyskiwanych efektów podejmowanie dalszych działań w kolejnych latach (np. zwiększania % dostępnych programów).

Art. 23.

Podmioty zgłaszające uwagi: 1. Fundacja Integracja, 2. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, 3. Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „Podkarpacie” , 4. Związek Powiatów Polskich, 5 Związek Pracodawców Business Centre Club, 6. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, 7. Adrian Furman.

Zgłoszone uwagi:

1. Propozycja, aby nie zmniejszać składek na PFRON poprzez uzyskanie certyfikatu dla niewielkiej w stosunku do skali działalności liczbie posiadanych placówek lub jedynie poprzez dostosowanie strony internetowej. Mogą pojawić się problemy interpretacyjne z tą ulgą, certyfikat musi uzyskać podmiot publiczny, a może także inny podmiot, natomiast z ulgi może korzystać pracodawca. Powstaje także pytanie czy pracodawca, który posiada kilka budynków może nabyć certyfikat tylko dla konkretnego budynku, a dla innych nie i czy wtedy może korzystać z ulgi bo formalnie przecież posiada certyfikat, ale nie dla całej działalności. ; całkowicie odstąpić od zapisu proponowanego w p. 1), który zakłada dodanie po ust. 1 nowego ust. 1a, uprawniającego do obniżenia o 5% należnych miesięcznych wpłat na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych dla pracodawcy innego niż podmiot, o którym mowa w art. 14 ust. 4 ustawy; Utrzymanie tego zapisu spowodowałoby zmniejszenie wpływów do PFRON-u co tym samym ograniczy środki przekazywane na rehabilitację zawodową osób niepełnosprawnych.

2. W związku z wprowadzeniem nowego zadania ustawowego samorządu powiatowego finansowanego ze środków PFRON, należy liczyć się z koniecznością

zapewnienia jego realizacji bez uszczerbku dla pozostałych zadań, w ramach których i tak sygnalizowany jest brak dostatecznej puli środków na zaspokojenie zgłaszanych potrzeb. Konieczne zatem będzie zwiększenie środków algorytmowych; Wnosimy o wskazanie źródła finansowania zadania oraz zwiększenie dochodów powiatów na finansowanie zadań, o których mowa w art. 35a ustawy.

3. PFRON proponuje dodanie do art. 23 pkt 4 następującego przepisu: „w art. 47 wprowadza się ust. 4b, który otrzymuje brzmienie: „4b program zatwierdzony przez Radę Nadzorczą, służący zwiększaniu dostępności;” lub „w art. 47 w ust. 1 pkt 5 wprowadza się lit. c, która otrzymuje brzmienie: „c) finansowanie działań i programu zatwierzonego przez Radę Nadzorczą z zakresu dostępności;”;

7. W związku z wprowadzeniem nowego zadania ustawowego samorządu powiatowego finansowanego ze środków PFRON, należy liczyć się z koniecznością zapewnienia jego realizacji bez uszczerbku dla pozostałych zadań, w ramach których i tak sygnalizowany jest brak dostatecznej puli środków na zaspokojenie zgłaszanych potrzeb. Konieczne zatem będzie zwiększenie środków algorytmowych.

8. Czy obniżenie należnej wpłaty o 5% będzie dotyczyło wyliczonej wpłaty należnej czy kwoty do zapłaty po wykorzystaniu obniżenia wpłat, o którym mowa w art. 22 ustawy o rehabilitacji?

9. Mogą pojawić się problemy interpretacyjne z tą ulgą, certyfikat musi uzyskać podmiot publiczny, a może także inny podmiot, natomiast z ulgi może korzystać pracodawca. Zakres tych pojęć nie pokrywa się – podmiotem publicznym jest powiat lub gmina, natomiast pracodawcą będzie odpowiednio starostwo powiatowe lub urząd gminy. Powstaje także pytanie czy pracodawca, który posiada kilka budynków może nabyć certyfikat tylko dla konkretnego budynku, a dla innych nie i czy wtedy może korzystać z ulgi bo formalnie przecież posiada certyfikat, ale nie dla całej działalności.

10. Co będzie w przypadku zawieszenia certyfikatu w trakcie miesiąca oraz cofnięcia certyfikatu. PFRON proponuje rozwiązanie, że obniżenie przysługuje wyłącznie za miesiące, w których pracodawca przez wszystkie dni dysponował ważnym certyfikatem.

Stanowisko MliR:

Uwagi zostały częściowo uwzględnione poprzez rezygnację z obowiązkowej akredytacji, którą zajmowałyby się PFRON, w związku z czym część dodatkowych zadań dla tej instytucji nie powstanie. Na obecnym etapie utrzymuje się zachęty dla przedsiębiorców w postaci 5% obniżenia składek na Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, ponieważ jest to mechanizm zachęty ściśle związany z dążeniem tych podmiotów do zapewniania dostępności.

Art. 24.

Podmioty zgłaszające uwagi: 1. Fundacja Integracja, 2. OPS Koszęcin, 3. Związek Banków Polskich.

Zgłoszone uwagi:

1. Proponuje się zmianę z:

„(...) takich jak: nagranie audio, nagranie wizualne treści w polskim języku migowym, wydruk w systemie Braille’a lub wydruk z wielkością czcionki wygodną do czytania (...)”

na

„(...) takich jak: nagranie audio, nagranie wizualne treści w polskim języku migowym, wydruk w alfabecie Braille’a, wydruk z wielkością czcionki, kontrastem i sposobem formatowania dokumentu dostosowanymi do czytania przez osoby słabowidzące lub forma elektroniczna dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnością wzroku (...) w jednej z form przez nią wnioskowanej, z uwzględnieniem racjonalności kosztów”.

2. Potrzebą zgłaszaną wobec banków są dostosowania techniczne – m.in. mówiące bankomaty, które po paru latach działania zniknęły i zepchnęły niewidomych do roli uzależnionych od petentów.

Stanowisko MliR:

Uwaga dotycząca zmiany redakcji przepisu została częściowo uwzględniona. Kwestie dotyczące bankomatów i innych automatów zostaną uregulowane dzięki dyrektywie *European Accessibility Act (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wymogów dostępności produktów i usług)*.

Art. 25.

Podmioty zgłaszające uwagi: 1. Fundacja Integracja, 2. Główny Urząd Statystyczny, 3. Urząd Transportu Kolejowego, 4. Związek Powiatów Polskich, 5. Prezes Urzędu Transportu Kolejowego, 6. Pan Mariusz Olczyk, 7. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Zgłoszone uwagi:

1. Wobec lakoniczności definicji uniwersalnego projektowania oraz braku odpowiednich przepisów wykonawczych określających wytyczne dla uniwersalnego projektowania gminy będą narażone na opracowanie dokumentów planistycznych (studium i planu) obciążonych wadami prawnymi.

2. Udostępnienie studium lub planu miejscowego osobom z niepełnosprawnością wzroku może być zadaniem trudnym do zrealizowania. Wprowadzenie takiego zapisu

powinno być poprzedzone analizą technicznych możliwości zapewnienia dostępu do tego typu dokumentów osobom z różnymi niepełnosprawnościami.

3. „Uniwersalne projektowanie odnosi się do takich rozwiązań, które są użyteczne dla wszystkich ludzi, w jak największym zakresie, bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznych zmian. Termin ten odnosi się do produktów, środowisk, programów i usług, i nie wyklucza urządzeń pomocniczych dla poszczególnych grup osób niepełnosprawnych.” Na podstawie przywołanej definicji nie sposób określić stopnia wdrożenia zasad uniwersalnego projektowania. W przywołanym dokumencie nie określono zasad o których mowa. Należy je sprecyzować, jeśli ich spełnienie ma być egzekwowane.

4. Propozycja art. 25a: „Na wniosek zainteresowanych podmiotów zarządca infrastruktury udostępnia bezpłatnie otwarty interfejs programistyczny umożliwiający dostęp do elektronicznego źródła rozkładu jazdy pociągów pasażerskich w celu tworzenia i funkcjonowania innowacyjnych usług informacyjnych dla obywateli o charakterze niekomercyjnym”.

Stanowisko MliR: Uwaga dotycząca uniwersalnego projektowania została uwzględniona poprzez odesłanie do definicji w Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych i opisanie zasad uniwersalnego projektowania w uzasadnieniu do projektu ustawy.

W obowiązku udostępnienia studium lub planu miejscowego osobom z niepełnosprawnością wzroku nie chodzi o drukowanie makiet w 3d albo sporządzanie innych kosztownych materiałów. Może wystarczyć udostępnienie odpowiedniego pliku tekstowego, który może być odczytany przez czytnik tekstu. W związku z czym uwaga nie została uwzględniona. Nie dodano nowego artykułu ze względu na zbyt szczegółowy charakter zgłoszonej propozycji w stosunku do celów ustawy.

Art. 26.

Podmioty zgłaszające uwagi: 1. Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, 2. Związek Powiatów Polskich, 3. S. dr Katarzyna Więcek, Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski.

Zgłoszone uwagi:

1. Zaproponowana zamiana w ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2018 r. poz. 2067) wydaje się niewystarczająca. Konieczność zapewnienia dostępności powinna być obligatoryjna i priorytetowa także w obiektach zabytkowych. (...). Przy zaproponowanym zapisie istnieje możliwość zbyt łatwego zdecydowania, iż w obiekcie nie ma warunków do podniesienia jego dostępności. (...) Zapisy dodawane do niniejszej ustawy powinny każdorazowo wymagać opisu w jakim zakresie dostępność zostanie zapewniona przy dostępnych w danym czasie wiedzy i możliwościach technicznych.

2. Uwzględnienie w programie prac konserwatorskich możliwego zakresu dostosowania zabytku do potrzeb osób niepełnosprawnych.

3. Propozycja wycofania się z propozycji nowelizacji ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2018 r. poz. 2067).

Stanowisko MliR:

Z powodu braku konkretnej propozycji zmian legislacyjnych uwaga dotycząca zwiększenia zakresu nowelizacji nie została uwzględniona. Nie uwzględnia się uwagi nr 2 i 3, ponieważ nie zawierają one konkretnej propozycji legislacyjnej, a wycofanie się z nowelizacji byłoby sprzeczne z celem niniejszego projektu ustawy, którym jest poprawa dostępności również w obszarze kultury.

Art. 27.

Podmioty zgłaszające uwagi: 1) Fundacja Integracja, 2) Porozumienie AUTYZM-POLSKA.

Zgłoszone uwagi:

1. Proponowane doprecyzowanie brzmienia: „(...) o których mowa w art. 3 ust. 5 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz. U. z 2017 r. poz. 1824)” a także wykorzystaniem tekstu uproszczonego oraz metod wspierania komunikacji osób mających trudności w werbalnym porozumiewaniu się. Uzasadnienie: Wymieniona ustawa w dużej mierze skupia się na osobach niesłyszących i słabosłyszących, niewidomych i słabowidzących oraz ich sposobach porozumiewania się, nie wymienia innych sposobów porozumiewania się wykorzystywanych przez osoby z niepełnosprawnością intelektualną, osoby ze spektrum autyzmu czy też osoby z mózgowym porażeniem dziecięcym, które mogą mieć trudności z rozumieniem wyjaśnień, używaniem pisma i czytaniem i potrzebują wyjaśnień w języku łatwym lub/i korzystają z innych metod AAC (znaków graficznych, uproszczonych systemów gestowych, itp.);

2. Dodanie zmiany takich jak do art. 24 pkt 1.

Stanowisko MliR: sposób nowelizacji ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta nie ulega zmianie. Jednocześnie nie wyklucza on wskazanych w propozycji sposobów komunikacji z pacjentem.

Art. 28

Brak uwag.

Art. 29.

Podmioty zgłaszające uwagi: 1. OPOS Koszęcin, 2. Związek Powiatów Polskich.

Zgłoszone uwagi:

1. Wiele środowisk oczekuje dotacji dla każdej NGO działającej w nim, a nie tworzenia wyspecjalizowanych środowisk wspieranych, do których nigdy nie będą należeć mieszkańcy peryferii. OSP, KGW, ZHP i tysiące stowarzyszeń organizując wycieczki, zawody, zajęcia sportowe chciałyby, żeby brali w nich udział wszyscy mieszkańcy, żeby sale ćwiczeń były dostosowane i dostępne, żeby trenerzy mieli kwalifikacje. Ta ustawa tego nie zapewnia.

2. Zwolnienie z wydatkowania dotacji celowej w sposób wskazany w ust. 4 powinno następować nie w uchwale ale umowie o dotację albo w warunkach konkursu , jeżeli w takim trybie wybierany jest klub, który ma być dotowany.

3. Warunki zwolnienia powinny być szersze i uwzględniać chociażby rodzaj dotowanej działalności, wysokość dotacji. Obecnie projektowany przepis zupełnie nie uwzględnia warunków w jakich działają lokalne kluby sportowe.

Stanowisko MliR: z powodu argumentów przedstawionych przez Ministerstwo Sportu i Turystyki, dotyczących trudności w spełnieniu obowiązków przez małe kluby sportowe i nielicznych uwagach od środowiska osób z niepełnosprawnościami, które wskazywałyby na zasadność przyjętych rozwiązań, czy wskazywałyby na istotność powyższego problemu, nowelizacja ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U. z 2018 r. poz. 1263 i 1669) zostaje wycofana.

Art. 30

Podmioty zgłaszające uwagi: 1. Fundacja Obywatel Rodzic, 2. Prezes Urzędu Transportu Kolejowego, 3. Łódzka Kolej Aglomeracyjna, 4. Stowarzyszenie Aktywności Obywatelskiej BONA FIDES, 5. Koleje Wielkopolskie

Zgłoszone uwagi:

1. W art. 30 projektu ustawy zmieniającej ustawę z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym (Dz. U. z 2018 r. poz. 2016) proponuję wprowadzenie zmiany w zakresie wytycznych dotyczących konstruowania planów transportowych. Obecne wytyczne dotyczące treści planu transportowego w zakresie osób z niepełnosprawnością oraz o ograniczonej sprawności ruchowej są zbyt ogólne. Podmioty sporządzające plany transportowe powinny być zobowiązane do uwzględniania w tym dokumencie minimalnych założeń dotyczących realizacji dostępności przewozowej na poszczególnych liniach, np. procentowej ilości kursów

obsługiwanych taborem dostosowanym do potrzeb osób poruszających się na wózkach. W związku z tym w art. 30 projektu ustawy, który wprowadza zmiany do ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym (Dz. U. z 2018 r. poz. 2016) proponuję uwzględnienie propozycji zmiany art. 12 ust. 2 pkt 4, który otrzymałby brzmienie:

„4) potrzeby zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego, w szczególności minimalne wymogi ilościowe dotyczące zapewnienia na poszczególnych liniach komunikacyjnych dostępności technicznej pojazdów dla osób z niepełnosprawnością i osób o ograniczonej sprawności ruchowej;”.

Rozciągnięcie zakazu, o którym mowa w art. 11 ustawy z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta (zakaz stosowania opłat wyższych niż opłata za zwykłe połączenie telefoniczne) także na infolinie pasażerskie w transporcie kolejowym

2. Przy udzielaniu zamówienia publicznego na wykonywanie publicznego transportu zbiorowego, w specyfikacji istotnych warunków zamówienia uwzględnia się konieczność zapewnienia w środkach transportu rozwiązań technicznych służących zapewnieniu ich dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, w tym w szczególności z niepełnosprawnością ruchową, oraz dla osób o ograniczonej sprawności ruchowej.”.

1b. Minister właściwy do spraw transportu w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rozwoju regionalnego, określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe standardy dostępności stanowiące zestaw technicznych wymagań dla projektowania i modernizacji w zakresie zakupu i modernizacji taboru transportu publicznego, w celu wdrożenia rozwiązań dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami i osób o ograniczonej sprawności ruchowej.

Uzasadnienie: Potrzebne jest określenie szczegółowych wymogów technicznych dla taboru komunikacji miejskiej na wzór uregulowań dla taboru kolejowego – obniży to koszty ujednolicając zamówienia, ujednocili zasady i zwiększy dla pasażerów intuicyjność rozwiązań. Obecnie nie ma możliwości na przykład powiadomienia motorniczego lub kierowcy o zamiarze opuszczenia pojazdu przez osobę wymagającą więcej czasu (osobę o kulach, rodzica z małym dzieckiem, rodzica z wózkiem dziecięcym, osoby starszej i niesprawnej ruchowo). Nie jest jednolicie stosowany przyklęk autobusu (nie każdy pojazd ma tę możliwość). Nie ma wymogów w zakresie nagłośnienia. Nie ma przede wszystkim wymogu niskiej podłogi w odniesieniu do taboru tramwajowego. Nie ma wymogów w zakresie natężenia oświetlenia wewnętrznego. Nie ma wymogów w zakresie oznakowania miejsc uprzywilejowanych (w taborze kolejowym jest to 10% miejsc siedzących).

3. W art. 21: a) w ust. 1 w pkt 2 skreśla się wyrazy „, w tym osób niepełnosprawnych i osób o ograniczonej zdolności ruchowej”;

4. dodanie do treści art. 21 ust. 1a zgodnie z którym „Przy udzielaniu zamówienia publicznego na wykonywanie publicznego transportu zbiorowego, w specyfikacji istotnych warunków zamówienia uwzględnia się konieczność zapewnienia w środkach transportu rozwiązań technicznych służących zapewnieniu ich dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, w tym w szczególności z niepełnosprawnością ruchową.” Przepis ten gwarantuje więc konieczność zapewnienia w środkach transportu środków technicznych umożliwiających dostępność dla osób z niepełnosprawnością ruchową, niekoniecznie zaś z niepełnosprawnością sensoryczną. W tym zakresie przepis ten winien zostać zmodyfikowany, a w szczególności winien określać rodzaje środków technicznych, który winny zostać zapewnione dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności w środkach transportu publicznego.

5. b) po ust. 1 dodaje się ust. 1a o brzmieniu:

„1a. Przy udzielaniu zamówienia publicznego na wykonywanie publicznego transportu zbiorowego, w specyfikacji istotnych warunków zamówienia uwzględnia się konieczność zapewnienia w środkach transportu rozwiązań technicznych służących zapewnieniu ich dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, w tym w szczególności z niepełnosprawnością ruchową.”;

2) art. 12 ust. 2 pkt 4 otrzymuje brzmienie: „potrzeby zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego, w szczególności minimalne wymogi dotyczące zapewnienia w zakresie usług przewozowych dostępności pojazdów dla osób niepełnosprawnych i osób o ograniczonej zdolności ruchowej”.

Stanowisko MliR: W związku z zapowiedzianymi zmianami w obszarze transportu publicznego (konieczność rozszerzenia siatki połączeń) plany transportowe zostają obecnie wprowadzone jako obowiązek każdej gminy (proponycja nowelizacji ustawy będąca przedmiotem prac parlamentarnych). Jednak zgłoszone do projektu powyższe uwagi nie zostały uwzględnione na tym etapie, gdyż powodowałyby zbyt daleko idące zmiany w nowelizowanej ustawie. Jednocześnie będą one przedmiotem indywidualnej dyskusji z ministrem właściwym ds. transportu w toku kolejnej nowelizacji ustawy o publicznym transporcie zbiorowym. Ustalono że kwestia ta zostanie poprzedzona wykonaniem ekspertyzy w zakresie możliwości i stanu technicznego floty jaką dysponują obecni operatorzy transportu kołowego.

Art. 31.

Podmioty zgłaszające uwagi: 1. Urząd Transportu Kolejowego.

Zgłoszone uwagi:

1. Propozycja art. 32a: Art. 32a. W ustawie z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta (Dz. U. z 2017 r. poz. 683, z późn. zm.) w art. 3 w ust. 1 pkt 4 otrzymuje brzmienie:

4) dotyczących przewozu osób, z wyjątkiem art. 7a, art. 10, art. 11 i art. 17;”.

Rozciągnięcie zakazu, o którym mowa w art. 11 ustawy z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta (zakaz stosowania opłat wyższych niż opłata za zwykłe połączenie telefoniczne) także na infolinie pasażerskie w transporcie kolejowym.

Stanowisko MliR:

Uwaga nieuwzględniona. Zgłoszone uwagi mają charakter szczegółowy i nie dotyczą bezpośrednio dostępności w znaczeniu określonym w Programie Dostępność Plus.

Art. 32.

Podmioty zgłaszające uwagi: 1. Fundacja Integracja, 2. Społeczna Rada ds. osób niepełnosprawnych w M. St. Warszawie

Zgłoszone uwagi:

1. Warto ująć ten artykuł tak, by wprost wynikał z niego obowiązek podejmowania takich działań. Wydaje się, że zapis „podejmuje działania ułatwiające” jest niewystarczający.

2. Ust.2a.: Podmiot wykonujący działalność leczniczą podejmuje działania umożliwiające i ułatwiające osobie z niepełnosprawnością korzystanie z jej pomieszczeń i urządzeń, w szczególności poprzez wprowadzanie racjonalnych usprawnień, o których mowa w art. 2 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169 oraz z 2018 r. poz. 1217).”.

Uzasadnienie zmiany: zaproponowany w ustawie pp. wydaje się że nie jest wystarczająco silny co powoduje że duża liczba placówek służby zdrowia w tym szpitale obecnie jest i nadal może być niedostosowana dla osób z niepełnosprawnością w zakresie ich przebywania na oddziałach szpitalnych. Szczególnie trudna jest sytuacja w szpitalach na oddziałach gdzie niewskazany jest kontakt z większą ilością pacjentów między sobą np. szpitale zakaźne a toaleta jest jedna na piętro, oddział a nawet na szpital.

Stanowisko MliR

Uwagi zostały uwzględnione poprzez doprecyzowanie przepisu.

Art. 33.

Brak uwag.

Art. 34.

Podmioty zgłaszające uwagi: 1 Społeczna Rada ds. osób niepełnosprawnych w M. St. Warszawie

Zgłoszona uwaga

Art. 34 W ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2004 Nr 92 poz.880) należy wprowadzić dodatkowy zapis:

Podmioty odpowiadające za formy ochrony przyrody o których mowa w Art. 6. 1 podejmują działania zapewniające dostęp osobom z niepełnosprawnością do zasobów przyrodniczych poprzez racjonalne usprawnienia, o których mowa w art. 2 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169 oraz z 2018 r. poz. 1217) chyba, że byłoby to związane z nadmiernymi trudnościami lub kosztami w tym kosztami przyrodniczymi.

Stanowisko MliR: uwaga częściowo uwzględniona - zaproponowano przepis nakazujący uwzględnianie dostępności w formach ochrony przyrody, o których mowa w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2004 Nr 92 poz.880).

Art. 35.

Brak uwag.

Art. 36 i 37

Podmioty zgłaszające uwagi:

Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego za pośrednictwem Biura Związku Województw RP 2. Związek Powiatów Polskich, 3. GUS, 4. Urząd Komunikacji Elektronicznej, 4. S. dr Katarzyna Więcek, Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski.

Zgłoszone uwagi:

1. Znaczne różnice w terminach zapewnienia dostępności zgodnie z zapisami ustawy dla podmiotów wskazanych w art. 36 i 37 (np. szpital ma rok na zrealizowanie obowiązków zapewnienia dostępności od wydania przepisów wykonawczych, a dla innych podmiotów np. organów władzy publicznej do 31.03.2022r.) Uzasadnienie: brak równego traktowania podmiotów zobowiązanych do stosowania zapisów ustawy w zakresie czasu na zrealizowanie obowiązków z niej wynikających.

2. Wskazany w art. 36 przepis przejściowy wskazujący, że podmioty o których mowa w art. 3 ust. 1 i 2 będą miały rok licząc od daty wydania rozporządzeń na dostosowanie się do nowych wymogów jest nieracjonalny i nawet przy założeniu posiadania nieograniczonych zasobów finansowych niemożliwy do dotrzymania.

Nieracjonalny przepis, nakładający na adresatów rozporządzeń niemożliwe do spełnienia wymogi zwłaszcza w odniesieniu do zapewnienia dostępności architektonicznej oraz transportowej. Projektodawca zdaje się zupełnie ignorować otoczenie prawne związane z planowaniem i przeprowadzeniem robót budowlanych, realizacją zamówień publicznych i ich sfinansowaniem

3. W przywołanym ustępie nie ma mowy o przepisach wykonawczych

4. Art. 36 stanowi, że podmioty publiczne oraz podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2, są obowiązane do zapewnienia dostępności zgodnie z przepisami wykonawczymi, o których mowa w art. 4 ust. 3, w terminie roku od dnia ich wydania. W związku z powyższym należy zauważyć, że projektowany przepis zawiera nieprawidłowe odesłanie do „art. 4 ust. 3” (projektodawca miał w tym przypadku prawdopodobnie na uwadze projektowany art. 4 ust. 4-6). Jednocześnie należy zauważyć, że wszystkie delegacje ustawowe do wydania aktów wykonawczych na podstawie art. 4 ust. 4-6 mają charakter fakultatywny, co budzi poważne wątpliwości w kontekście ww. zapisu „w terminie roku od dnia ich wydania”.

Stanowisko MIiR: uwagi zostały częściowo uwzględnione.

Terminy na zapewnienie dostępności są takie same dla wszystkich podmiotów publicznych. W oddzielnym terminie wymagani są jedynie koordynatorzy dostępności, którzy będą powoływani tylko w niektórych, wymienionych w ustawie podmiotach (organach administracji publicznej, sądach i trybunałach).

Wymagania w zakresie dostępności zostały zmienione tak, aby stanowiły kompromis pomiędzy zwiększeniem dostępności, zarówno w krótkim okresie, jak i długimi, a możliwościami finansowymi danego podmiotu i racjonalnością wydatków.

Delegacje ustawowe zostały zmienione.

Art. 38

Podmioty zgłaszające uwagi: 1. Związek Powiatów Polskich.

Po pierwsze należy wydłużyć termin do 31 marca, po drugie określić za jaki okres składane będzie pierwsze sprawozdanie, po trzecie nawiązując do wcześniej zgłoszonej uwagi wnosimy o wprowadzenie formularza raportu w formie rozporządzenia wykonawczego do ustawy z jednoczesnym wprowadzeniem terminu dla właściwego ministra na wprowadzenie rozporządzenia (np. 6 miesięcy licząc od dnia wejścia w życie ustawy). Uzasadnienie: Podmioty zobowiązane do raportowania nie powinny być zaskakiwane koniecznością zebrania danych, którymi obecnie nie dysponują albo dla których nie prowadzą analiz statystycznych

Stanowisko MIiR: Uwaga częściowo uwzględniona – przepisy zostały zmienione.

Art. 39

Brak uwag.

Art. 40

Brak uwag.

Art. 41

Podmioty zgłaszające uwagi: 1. Porozumienie Zielonogórskie – Federacja Związków Pracodawców Ochrony Zdrowia, 2. Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego za pośrednictwem Biura Związku Województw RP, 3. Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, 4. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Zgłoszone uwagi:

1. Przepis określa budżet środków przyznanych na poszczególne lata. Brak jasnych zapisów, czy przewidziany budżet dotyczy również podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 2.

2. Określa maksymalny limit wydatków budżetu państwa, będących skutkiem finansowym ustawy. Nie określono, czy podmioty zobowiązane do dostosowania swojej infrastruktury mogą ubiegać się o wsparcie finansowe i na jakich zasadach. Uzasadnienie: realizacja obowiązków zapisanych w ustawie stanowi olbrzymie obciążenie dla budżetu jednostki (np. szpitala). Często zabytkowy charakter infrastruktury budowlanej zmusza do poszukiwania niestandardowych rozwiązań w zakresie dostępności osób niepełnosprawnych.

Dodatkowe:

3. Dodanie zapisu: „pkt. 4.: Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego określi w drodze rozporządzenia zasady i kryteria przyznawania dotacji dla jednostek samorządu terytorialnego oraz szczegółowe cele w zakresie osiągnięcia dostępności, o której mowa w ustawie, dla których dotacje będą przyznawane oraz wnioskował będzie do określania w budżecie państwa kwot przeznaczanych na te dotacje.” Uzasadnienie: Realizacja wymogów nałożonych ustawą na jednostki samorządu terytorialnego wymagać będzie nakładów finansowych, obciążających ich budżety. Określenie w ustawie, że część z wydatków budżetu państwa, zapisana w art. 41., będzie alokowana do jednostek samorządu terytorialnego w formie dotacji, zapewni, że przygotowywane będą konkretne projekty i wnioski o dotacje, samorządy będą miały realne możliwości sfinansowania działań wynikających z tych projektów, zaangażują swoje środki własne w odpowiednich proporcjach.

4. Dodanie wydzielonego budżetu wydatków dla Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na realizację dwóch nowych zadań nałożonych ustawą. Uzasadnienie: Nowe zadania ustawowe dla Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób

Niepełnosprawnych ON (akredytacja podmiotów certyfikujących oraz obsługa skarg na brak dostępności) wymaga preeliminowania dodatkowych wydatków budżetowych.

Stanowisko MliR:

ad. 1 uwaga częściowo uwzględniona – przepisy zostały zmienione.

ad. 2 Uwaga nieuwzględniona.

Kwestia finansowania zmian związanych z wejściem w życie przepisów ustawy leży poza treścią art. 41. Podmioty zobowiązane do dostosowania swojej infrastruktury mogą ubiegać się o wsparcie finansowe na realizację tych celów np. w programie Dostępność Plus, który jest finansowany ze środków funduszy unijnych. Część zadań związanych np. z kompetencjami urzędników czy opracowaniem procedur dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami może zostać sfinansowana w ramach działań przewidzianych w programie Dostępność Plus (środki EFS z PO PWER).

ad 3 - Uwaga nieuwzględniona.

Projekt ustawy nie przewiduje mechanizmu dotacji dla JST na jej realizację. Ustawa dotyczy wszystkich podmiotów publicznych, nie tylko JST. Jednocześnie w ramach programu Dostępność Plus przewiduje się wsparcie m.in. samorządów w poprawie dostępności przestrzeni publicznej. Służyć temu będą także środki z obecnej i przyszłej polityki spójności. z dostępności ze środków polityki spójności po 2020 r.

Uwagi ogólne

Podmioty zgłaszające uwagi: 1. MSM Energetyka, 2. Mariusz Olczyk, 3. Sławomir Besowski, Fundacja Centrum Praw Osób Niepełnosprawnych.

Zgłoszone uwagi:

1. Rozważenie wprowadzenia w Ustawie o dostępności zapisów, z których wynikałoby, że nadbudowa połączona z postawieniem nowych dźwigów osobowych może być dokonana wbrew zapisom Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego.

2. W proponowanej ustawie brakuje preambuły, w której można byłoby zawrzeć podstawowe idee ustawy o dostępności. To dobre miejsce, aby wskazać pewną filozofię myślenia jaką jest uniwersalne projektowanie jako podstawę wszelkich działań związanych z dostępnością podkreślając jednolitość i uniwersalność w obszarze całego kraju.

3. Świat wkracza w 3 rewolucję przemysłową. Wyrazem tego m.in. jest podejście do kwestii transportu indywidualnego. Już w chwili obecnej samochód przestaje być przedmiotem, towarem, a staje się usługą. Zarówno w prezentacji programu

Dostępność Plus jak i w prezentacji projektu założeń do ustawy zabrakło kompleksowego rozwiązania kwestii mobilności osób niepełnosprawnych.

W krajach, w których można uznać za prawidłowo zorganizowany system transportu osób niepełnosprawnych istnieją trzy odrębne formy:

- transport publiczny,
- transport door to door,
- transport oparty o indywidualne środki transportu - pojazdy samochodowe.

Nie można uznać, że w państwie istnieje dostępny - transport jeśli którakolwiek z tych form nie jest rozwijana.

4. Niedostatek projektu ustawy o dostępności dotyczący obszaru usług włączających. Powinien istnieć mechanizm gwarantujący dostępność takich usług i określający instytucje odpowiedzialne za organizację - ale też i przygotowanie podstaw prawnych. Do tego niezbędna jest sankcja w wypadku nierealizowania obowiązków - również za zaniedbania w zakresie stanowienia legislacji. To państwo, które jest związane na mocy Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych jej przepisami, musi wziąć na siebie odpowiedzialność za braki w tym zakresie - a obywatel z niepełnosprawnością musi mieć regres i uzyskać stosowne odszkodowanie w wypadku braku realizacji usług gwarantujących pełne uczestnictwo.

Stanowisko MliR:

ad.1 Uwaga nieuwzględniona. Propozycja wykracza poza zakres przedmiotowy ustawy.

ad. 2 Uwaga nieuwzględniona. W polskiej tradycji legislacyjnej nie stosuje się preambuły do aktów ustawowych.

ad. 3 Uwaga nieuwzględniona. Projekt ustawy nie dotyczy przede wszystkim dostępności podmiotów publicznych, a nie transportu.

ad.4 Brak konkretnej propozycji legislacyjnej.

Warszawa, 24 czerwca 2019 r.

Minister
Spraw Zagranicznych

DPUE.920.36.2019 / 27 / as

dot.: RM-10-87-19 z 21.06.2019 r.

Pan Jacek Sasin
Wiceprezes Rady Ministrów
Sekretarz Rady Ministrów

Opinia

o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, wyrażona przez ministra właściwego do spraw członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej

Szanowny Panie Premierze,

w związku z przedłożonym projektem ustawy pozwalam sobie wyrazić poniższą opinię.

Projekt ustawy nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Z poważaniem

z up. Ministra Spraw Zagranicznych
Piotr Wawrzyk
Podsekretarz Stanu

Do wiadomości:

Pan Jerzy Kwieciński
Minister Inwestycji i Rozwoju